

คู่มือ เรียนรู้ เรียนรู้ ทำงาน

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

'ปิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทุกช่วงวัย ด้วยพลังทุกภาคส่วน'

กรณีศึกษาสุรินทร์ : จังหวัดต้นแบบสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

คำนำ

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดูงาน ‘ปิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทุกช่วงวัย ด้วยพลังทุกภาคส่วน’ กรณีศึกษาสุรินทร์ จังหวัดต้นแบบสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ระหว่างวันที่ 6 - 8 พฤศจิกายน 2565 ที่จังหวัดสุรินทร์ ถือเป็น ‘บูรณาการ’ การทำงานร่วมกันของ กสศ. เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่

ซึ่งประกอบด้วยโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจังหวัดสุรินทร์ โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQP) โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง และระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา โครงการทุนเสมอภาค เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานกันในระดับจังหวัด

สำหรับโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ หรือโครงการ ABE : Area-based Education มุ่งพัฒนาให้เกิด ‘ตัวแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่’ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในระดับจังหวัด พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ (อบจ.สุรินทร์) มีเป้าหมายดังนี้ 1. ภาคีเครือข่ายสามารถขับเคลื่อนงานจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้รับการพัฒนาและเพิ่มทักษะการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ผ่านกิจกรรม โครงการ ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ 2. เกิดการบูรณาการร่วมกันจากทุกหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนด้วยโอกาสและยากจน ให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยมีโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์กลางระบบสารสนเทศ และ 3. แผนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนต่อไปในระยะยาว ซึ่งการจะขับเคลื่อนงานจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดได้นั้น อบจ.สุรินทร์ซึ่งเป็นกลไกหลักในพื้นที่ต้องรู้ข้อมูลการดำเนินงานของ กสศ. ในพื้นที่ทั้งหมด เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การปิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์เกิดขึ้นได้จริง

“ทุกโครงการที่ กสศ.ลงไปทำในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์สามารถบูรณาการหรือต่อยอดการทำงานร่วมกันได้ ตัวอย่างเช่น โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบกับโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQP)ว่าจะทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างไร ทำไมเด็กจึงหลุดออกจากระบบการศึกษา โดย TSQP ต้องดูว่า ทำอย่างไรให้เด็กเรียนต่อได้ มีนวัตกรรมสำคัญอะไร ในขณะที่ก็ต้องมองว่าเด็กที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ควรศึกษาต่อในด้านใด บางคนอาจจะไปศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษา หรือวิชาชีพเฉพาะ เช่น ผู้ช่วยพยาบาล สามารถส่งเด็กต่อให้โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงได้ หรือหากเด็กคนไหนไม่ยอมศึกษาต่อในระบบก็สามารถเข้ามาพัฒนาทักษะอาชีพจากฐานทุนชุมชนเพื่อ Reskill Upskill ตัวเอง นี่คือนวัตกรรมของการช่วยเหลือเด็กนอกระบบให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการเด็ก”

เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า การทำงานในโครงการต่าง ๆ ของ กสศ. ในอนาคตจะบูรณาการการทำงานร่วมกันมากขึ้น โดยมีโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำใน 12 จังหวัดเป็นฐานการทำงานที่สำคัญ เนื่องจากมีข้อมูลครบทั้งข้อมูลเด็กในระบบ เด็กนอกระบบ แรงงานนอกระบบ ทุนเสมอภาค ทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง รวมถึงโรงเรียนพัฒนาตนเอง รวมทั้งภาคีเครือข่ายที่เข้ามาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานต่อไป

“ทั้ง 12 จังหวัดจะมีจุดแข็งในการทำงานต่างกัน กสศ. ทำหน้าที่เป็นเพียง ‘ตัวเชื่อม’ นำโครงการต่าง ๆ ที่ กสศ.ลงไปทำในแต่ละพื้นที่ รวมถึงภาคีเครือข่ายมาพบเจอกัน สุดท้ายก็จะเกิดการหลอมรวมการทำงานร่วมกัน เด็กเยาวชนจะหลุดจากระบบการศึกษาน้อยลง มีโอกาสเรียนต่อเพื่อมีอาชีพดีขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนเปราะบาง คนที่ยากจนและด้อยโอกาสให้ลืมตาอ้าปากและอยู่ร่วมในชุมชนได้อย่างมีความสุข เพราะฉะนั้นสิ่งที่ กสศ. กำลังทำถือเป็นก้าวอย่างสำคัญ เป็น ‘ตัวแบบ’ สำคัญของการปิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทุกช่วงวัย ด้วยพลังของทุกภาคส่วน”

ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ

ประธานอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนและประชากรวัยแรงงานนอกระบบ และกรรมการบริหาร กสศ.

คำนิยาม

ในฐานะเป็นคนหนึ่งซึ่งทำงานพื้นที่ เห็นว่า กสศ. มีเจตจำนงมุ่งสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในสังคมไทย ช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา มีการดำเนินโครงการจัดสรรทุนในหลากหลายลักษณะ ทั้งลักษณะอุดหนุนให้เด็กเยาวชนที่ยากจน ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับต่าง ๆ ระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา ทุนเสมอภาค ทุนพัฒนาครูและคุณภาพโรงเรียน ทุนพัฒนาอาชีพแรงงานนอกระบบ ทุนพัฒนาระบบเครือข่ายปฏิรูปการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนในระดับจังหวัด ฯลฯ การดำเนินการจัดสรรทุนดังกล่าว มีการทำงานร่วมกับภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ

นำชื่นชม ความก้าวหน้าทางความคิดของคณะกรรมการ กสศ. และฝ่ายจัดการที่นำแนวคิดและวิธีการดำเนินงานโดยรวมมีทั้งลักษณะเน้นความเฉพาะเจาะลึกในระดับบุคคล การใช้ชุมชนเป็นฐาน และการทำงานเชิงพื้นที่ อีกทั้งยุทธศาสตร์ช่วง 3 ปีที่ 2 ในปัจจุบันได้กำหนดเป้าประสงค์สำคัญ 4 ประการ ที่ต้องบรรลุ ประกอบด้วย 1. การเข้าถึงการเรียนรู้ 2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ 3. การศึกษาทางเลือก และ 4. การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ นับเป็นสิ่งท้าทายยิ่งนัก

กสศ. ในฐานะองค์กรที่เป็นกองทุนขนาดเล็ก การจะดำเนินงานให้บรรลุเป้าประสงค์ที่เป็นเรื่องยากให้ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ จำเป็นต้องใช้ความรู้และนวัตกรรมการเป็นผู้นำทางความคิด และปฏิบัติการที่สำเร็จเป็นรูปธรรม

การเกาะเกี่ยวเหนี่ยวนำ สานพลังทั้งภายใน (กสศ.) และภาคีภายนอก ทั้งในระดับพื้นที่ และในระดับชาติที่สามารถสร้างความรู้และนวัตกรรมร่วมกันจากการปฏิบัติจริงและมีการยกระดับความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง มีชีวิตชีวา ย่อมเป็นเงื่อนไขการนำพาให้เกิด ‘กองทุนที่มีชีวิต’ เพื่อชีวิตและชุมชน สังคม ที่เกิดความเสมอภาค

ทางโอกาสการเรียนรู้ของผู้ทุกคน ที่สามารถเรียนรู้และเติบโตภายใต้สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

การสร้าง ‘เงื่อนไข’ โอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องสำคัญในงานได้มาจุ่มตัวในสนาม เป็นโอกาสการเรียนรู้โดยสัมผัสรูปธรรมตัวจริงทุกครั้ง ก็จะนำมาซึ่งความรู้ที่นึกคิด จิตสำนึก และทัศนคติใหม่ ๆ ที่ได้จากการปฏิสัมพันธ์ สร้างสรรค์ร่วม อย่างที่ไม่คาดคิด มาก่อนเสมอ

ทำให้แนวคิดบูรณาการการทำงานระหว่างสำนัก ระหว่างภาคีต่าง ๆ เป็นจริง ได้เร็วขึ้น ง่ายขึ้น โดยมีการเตรียมการและจัดการเชื่อมโยงที่เหมาะสม เพียงพอ

หนังสือเล็ก ๆ เล่มนี้ เป็นการให้ข้อมูลฐานงานเดิมที่ กสศ. ได้สนับสนุน การทำงานในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องหลากหลาย มีงานหลายลักษณะ จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเบื้องต้นเท่านั้น ส่วนความเข้าใจลึกซึ้ง และการเชื่อมโยง ให้เห็นภาพรวม ภาพลึก ภาพซ้อน และจินตนาการสร้างสรรค์ ที่จะนำไปสู่การ เชื่อมโยง บูรณาการ สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบต่อไป คงต้องอาศัย พลัง สติปัญญา และเมตตาธรรมหมู่ จะได้ร่วมกันสร้างประวัติศาสตร์พัฒนาการอัน ทรงคุณค่า ซึ่งถือว่าเป็นการปลดปล่อยพันธนาการคนเล็กคนน้อย คนด้อยโอกาส คนยากคนจน ให้ได้รับโอกาสการเรียนรู้ สู่อารมณ์ชีวิตที่ดี มีครอบครัว มีชุมชน ท้องถิ่น มีเครือข่าย มีสถาบันการศึกษาคุณภาพ มีระบบสนับสนุน มีกองทุน สนับสนุนจนเจือที่มากพอ

ผลงานดี ๆ ที่ผู้นำการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงในจังหวัดสุรินทร์นำมา มีคุณค่า มาก หากได้รับการยกระดับเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ หวังได้ว่าจะเป็นพื้นที่นำสนใจ ที่เป็นตัวแบบที่น่าสนใจ สามารถขยายผลปรับใช้บทเรียนจากการทำงาน พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ด้วยจิตคารวะ

สมคิด แก้วทิพย์

ผู้จัดการโครงการทุนเสริมวิชาการ

โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนา

ทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ

สารบัญ

คำนำ	2
คำนิยม	4
สุรินทร์ ก้าวสู่เมืองต้นแบบสร้างความสำเร็จทางการศึกษา	7
กว่าจะเป็นศูนย์เรียนรู้หนองสนิกรุ่งเรือง เมืองเกษตรอินทรีย์	24
'ผัก' เปลี่ยนชีวิต	34
ยกระดับแรงงานนอกระบบ ด้วยผ้าไหมอีสานสี่ธรรมชาติ	42
'ทอผ้าไหม' วิถีอาชีพใหม่บ้านอุโลก จังหวัดสุรินทร์	52
ชู 'ปัญญาภาคี' ขับเคลื่อนความสำเร็จ ทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์	62
โอกาสในการศึกษาควรเป็นของทุกคน	70
โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQP)	78

สุรินทร์ ก้าวสู่เมืองตัวแบบ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

หนึ่งในภารกิจสำคัญของ กสศ. คือ การสนับสนุนให้พื้นที่เป็นผู้ขับเคลื่อน และมีบทบาทนำในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ผ่านแผนงานจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (Area-Based Education : ABE) ซึ่งเป็นการย่อขนาดของปัญหาการศึกษาจากระดับประเทศลงมาสู่ระดับจังหวัด เน้นการแก้ปัญหาขนาดใหญ่จากจุดเล็ก ทำให้ขนาดของปัญหาลดลง 100 เท่า สอดคล้องกับทิศทางและความเคลื่อนไหวของประเทศที่ประสบความสำเร็จ ขณะที่แนวโน้มนโยบายของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับจังหวัด

หัวใจของการทำงานมุ่งสนับสนุนจังหวัดมีบูรณาการความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ธุรกิจเพื่อสังคม ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ เพื่อดูแลและช่วยเหลือประชากรที่ด้อยโอกาสและยากจนที่สุดร้อยละ 15 ของประเทศ ครอบคลุมทุกช่วงวัย ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. การเข้าถึงการเรียนรู้ (Learning Access) ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน

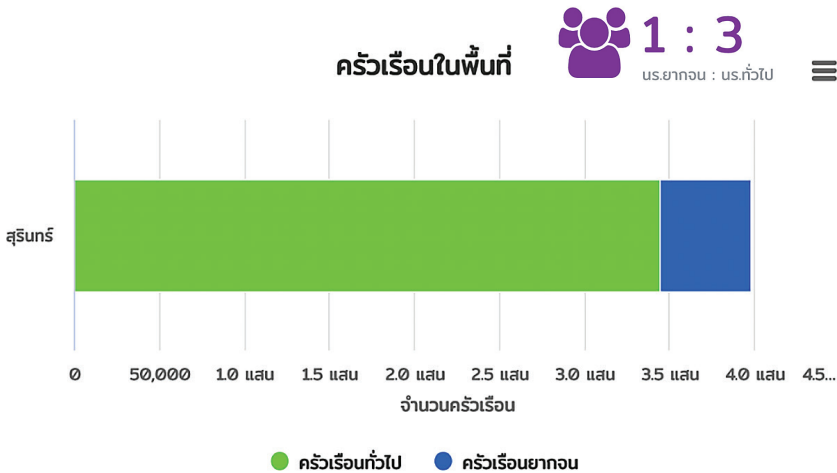
2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่สอดคล้องกับความถนัด และทักษะที่พร้อมสำหรับโลกยุคใหม่

3. การศึกษาทางเลือก (Alternative Education) เพื่อให้เยาวชนกลุ่มที่ขาดโอกาส ในวัย 15 - 24 ปี ซึ่งอยู่นอกระบบการศึกษา มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น สามารถพึ่งตนเองในโลกสมัยใหม่ได้ด้วยการศึกษาทางเลือกและการศึกษาตามอัธยาศัย

4. การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (System Change) นโยบายทั้งระดับชาติและท้องถิ่น มุ่งจัดสรรและบริหารทรัพยากร(งบประมาณ บุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ และอื่น ๆ) เพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และพัฒนาคุณภาพครู

มิตินโยบายลำบากของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์

ข้อมูลสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสุรินทร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่าเด็กนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 (การศึกษาขั้นพื้นฐาน) ใน 4 สังกัด คือ สพฐ. อบต. ตชด. และ พศ. จำนวน 164,404 คน โดยในจำนวนนี้มีนักเรียนยากจนพิเศษที่ได้รับทุนเสมอภาคจำนวน 45,396 คน หรือร้อยละ 27.61

นักเรียนยากจนและยากจนพิเศษแต่ละคนต่างมีสภาวะความยากลำบากที่แตกต่างกันไป เช่น การมีภาระพึ่งพิง สภาพบ้านชำรุด ไม่มียานพาหนะ และไม่มีที่ดินทำกิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- การมีภาระพึ่งพิง หมายถึง การมีคนพิการ/เจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุเกินกว่า 60 ปี มีคนอายุ 15 - 65 ปีที่ว่างงาน หรือเป็นพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว

- สภาพบ้านชำรุดทรุดโทรม หมายถึง มีสภาพไม่ปลอดภัย ไม่มีห้องส้วมในที่อยู่อาศัย หรือบริเวณบ้าน
- ยานพาหนะในครัวเรือน หมายถึง การครอบครองยานพาหนะของครัวเรือนนั้น ๆ
- ที่ดินทำกิน หมายถึง การมีที่ดินที่ใช้ในการทำกิน ไม่ว่าจะเป็นที่ดินของตนเองหรือเช่ามาจากผู้อื่นก็ตาม โดยจำแนกออกเป็น ไม่มีที่ดินทำกิน มีที่ดินทำกินไม่เกิน 1 ไร่ และมีที่ดินทำกินได้ 1 ถึง 5 ไร่

กสศ. ร่วมปิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

อย่างไรก็ตามเพื่อสนับสนุนให้ภาคีมองเห็นต้นทุนการทำงานในพื้นที่และสามารถเชื่อมโยงทรัพยากร และกลไกการทำงานกับทุกภาคส่วน กสศ.จึงรวบรวมโครงการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ กสศ.ร่วมทำงานกับภาคีในจังหวัดสุรินทร์ มีรายละเอียดดังนี้

• โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ปัจจุบัน กสศ. สนับสนุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ใน 12 จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีจังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในพื้นที่สำคัญร่วมพัฒนา ภายใต้โจทย์การทำงาน 4 ด้าน คือ 1. พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับพื้นที่ 2. การพัฒนาฐานข้อมูลระดับจังหวัด 3. การพัฒนารูปแบบและแนวทางการรณรงค์ขับเคลื่อน และ 4. การค้นหานวัตกรรมการบูรณาการทรัพยากรเพื่อการดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส

โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจังหวัดสุรินทร์ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ที่มีเป้าหมายคือ 1. ภาคีเครือข่ายสามารถขับเคลื่อนงานจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำได้รับการพัฒนาและเพิ่มทักษะการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ผ่านกิจกรรม โครงการตามแผนการดำเนินงานที่

กำหนดไว้ 2. เกิดการบูรณาการร่วมกันจากทุกหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนด้วยโอกาสและยากจน ให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยมีโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์กลางระบบสารสนเทศ และ 3. แผนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนต่อไปในระยะยาว

พ.ศ.	พื้นที่ดำเนินการ
2562	ดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย 10 อำเภอ 25 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำงานเต็มพื้นที่ 1 อำเภอ คือ อำเภोजอมพระ มีเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เข้าร่วมโครงการ 10 แห่ง และอีก 9 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอท่าตูม อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอสนม อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสังขะ อำเภอลำดวน และอำเภอบัวเขต มีเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เข้าร่วมโครงการจำนวน 15 แห่ง
2563	ทำงานครอบคลุมทั้งจังหวัด 17 อำเภอ 172 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
2564	ทำงานครอบคลุมทั้งจังหวัด 17 อำเภอ 172 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

• ระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษาและเงินอุดหนุน อย่างมีเงื่อนไข (ทุนเสมอภาค)

แม้ว่ารัฐจะมีมาตรการเรียนฟรีก็ตาม แต่ยังมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่มีความเสี่ยงหลุดนอกระบบการศึกษาเพราะความยากจนระดับรุนแรง รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยเพียงเดือนละ 1,044 บาท หรือน้อยกว่าวันละ 35 บาทเท่านั้น กสศ. ได้วิจัยพัฒนากระบวนการคัดกรองนักเรียนยากจนพิเศษด้วยวิธีวัดรายได้โดยอ้อม ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อชี้เป้าหมายเด็กและเยาวชนที่มีชีวิตยากลำบากมากที่สุด ร้อยละ 15 - 20 ของประเทศ ด้วยพลังของคุณครูมากกว่า 400,000 คนทั่วประเทศ ร่วมลงพื้นที่ค้นหาบันทึกข้อมูลเด็ก ๆ และครัวเรือน ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ได้รับ

เงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไข หรือทุนเสมอภาค จาก กสศ. ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าครองชีพทางการศึกษา โดยมีเงื่อนไขให้ต้องมีอัตราการมาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 - 85 และมีพัฒนาการที่สมวัย

จากการติดตามกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ตลอด 4 ปีที่ผ่านมา พบว่า เงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไขช่วยให้นักเรียนมีอัตราการมาเรียนที่ดีขึ้น ลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา และมีพัฒนาการที่สมวัยมากขึ้น ทำให้จำนวนเด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษาน้อยลงตามลำดับ รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงกว่าภาคบังคับมากขึ้น

ฐานข้อมูลนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษทั่วประเทศ จำนวนมากกว่า 1.9 ล้านคนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถูกเชื่อมต่อเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กเยาวชนเหล่านี้ไม่หลุดออกจากระบบการศึกษาและสามารถศึกษาต่อไปจนถึงระดับสูงสุดตามศักยภาพ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา

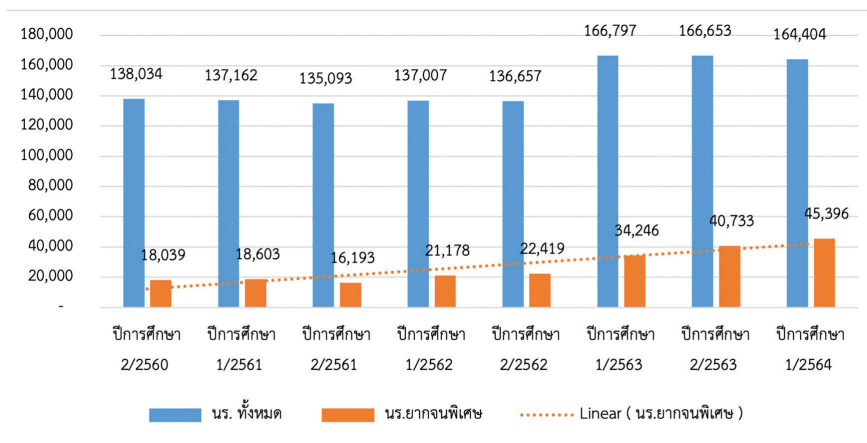
โดยล่าสุด กสศ. ร่วมมือกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) รวมทั้งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ที่ประชุมคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และที่ประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชื่อมโยงข้อมูลนักเรียนยากจน/ยากจนพิเศษ ที่ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาผ่านระบบ TCAS และส่งต่อข้อมูลไปยังมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนทั่วประเทศ เพื่อให้จัดหาทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนอื่น ๆ ที่จำเป็นอย่างรอบด้าน เพื่อให้เยาวชนเหล่านี้มีโอกาสที่เสมอภาคทางการศึกษา

นักเรียนยากจนพิเศษที่ได้รับทุนเสมอภาค กสศ.
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 รายอำเภอ

อำเภอ	นักเรียนทั้งหมด	นักเรียนเป้าหมาย อ.1 - ม.3	นักเรียนยากจน	นักเรียนยากจน (% เป้าหมาย)	นักเรียนยากจนพิเศษ	นักเรียนยากจนพิเศษ (%เป้าหมาย)
กาบเชิง	9,421	8,468	1,239	14.63%	2,314	27.33%
จอมพระ	8,582	7,448	1,233	16.55%	2,352	31.58%
ชุมพลบุรี	8,116	7,242	1,194	16.49%	2,541	35.09%
ท่าตูม	11,773	10,422	1,552	14.89%	3,704	35.54%
บัวเชด	6,909	5,958	696	11.68%	1,116	18.73%
ปราสาท	20,944	18,696	2,393	12.8%	4,768	25.50%
พนมดงรัก	5,229	4,645	492	10.59%	925	19.91%
รัตนบุรี	11,629	10,115	1,634	16.15%	2,760	27.29%
ลำดวน	5,037	4,206	690	16.41%	956	22.73%
ศรีณรงค์	5,551	5,341	806	15.09%	1,924	36.02%
ศีขรภูมิ	17,091	14,709	2,390	16.25%	5,369	36.50%
สนม	5,505	4,793	803	16.75%	1,618	33.76%
สังขะ	19,293	17,019	2,379	13.98%	4,379	25.73%
สำโรงทาบ	6,883	5,936	1,041	17.54%	2,162	36.42%
เขวาสินรินทร์	3,948	3,618	744	20.56%	1,222	33.78%
เมืองสุรินทร์	38,649	32,282	3,440	10.66%	6,236	19.32%
โนนนารายณ์	3,935	3,506	645	18.40%	1,050	29.95%
รวม	188,495	164,404	23,371	14.22%	45,396	27.61%

(ที่มา : ระบบ iSEE, Information System for Equitable Education)

จำนวนนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์ที่ได้ทุนเสมอภาค กสศ.
ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560-2564

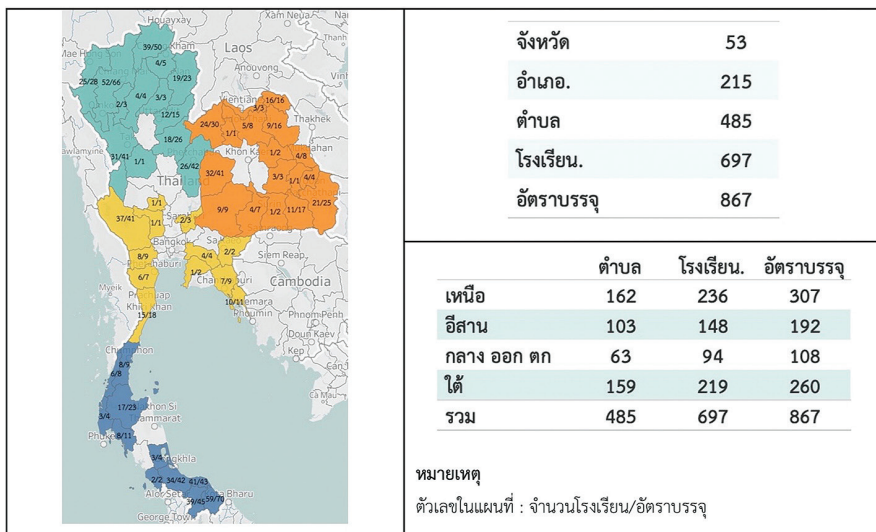

“โอกาสทางการศึกษา คือการลงทุนที่สร้างผลกระทบและให้มูลค่าตอบแทนที่สูงที่สุดต่อประเทศ โดยเฉพาะการสร้างระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา ให้เด็กเยาวชนสามารถก้าวข้ามช่วงชั้น และพัฒนาตนเองในระดับการศึกษาที่สูงที่สุดเท่าที่ศักยภาพจะพาไปถึง ซึ่งจะส่งผลถึงรายได้จากการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา โดยประชากรกลุ่มนี้จะเป็นคนรุ่นแรกของครอบครัวที่จบการศึกษาสูงกว่าพ่อแม่ ที่เดิมมีค่าเฉลี่ยระดับการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นประถมศึกษาหรือเทียบเท่าแล้วเมื่อวันทีคนรุ่นนี้มีรายได้สูงขึ้นกว่าคนรุ่นก่อน ย่อมหมายถึงการเปิดประตูสู่โอกาสในชีวิตที่มากกว่า และแน่นอนว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และหยุดวงจรความยากจนที่ส่งต่อกันจากรุ่นสู่รุ่นให้สิ้นสุดลง

• โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น

สร้างโอกาสให้แก่เยาวชนที่มีฐานะยากจนหรือด้อยโอกาส ที่มีรายได้ต่ำสุด ร้อยละ 15 ของประเทศ มีผลการเรียนดี มีศักยภาพสูง และมีจิตวิญญาณความเป็นครู ได้ศึกษาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์จนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีทักษะความพร้อมสำหรับจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และได้รับการบรรจุเป็นครูรุ่นใหม่ในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลระดับตำบลอันเป็นภูมิลำเนาบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่อาจยุบหรือควบรวมได้ (Protected School) ในสังกัด สพฐ. เช่น ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ตามแนวชายแดน หรือเกาะแก่ง รวมประมาณ 2,000 แห่ง ซึ่งเป็นชุมชนบ้านเกิด รวม 1,500 ครัว (5 รุ่น) ภายในระยะเวลา 10 ปี เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและการโยกย้ายบ่อย และยังเป็นการพัฒนาให้เกิด ‘สถาบันต้นแบบ’ ในการผลิตและพัฒนาครูที่มีการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในแต่ละพื้นที่ตามความต้องการโดยรวมของประเทศ เมื่อครูรุ่นใหม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลตามเป้าหมายของโครงการ จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนอีกประมาณ 1,500 แห่ง ได้อย่างยั่งยืน

จังหวัดสุรินทร์มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น 2 รุ่น คือ รุ่นที่ 2 จำนวน 1 คน ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ รุ่นที่ 3 จำนวน 1 คน ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยหลังจบการศึกษาทั้ง 2 คนจะได้รับการบรรจุที่นิคมสร้างตนเองปราสาท 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคม เขต 2 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล - ประถมศึกษาปีที่ 6

• โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (TSQP)

โรงเรียนและสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. สข. และ อปท. รวม 636 แห่ง ได้รับการพัฒนาภายใต้โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQP) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องทั้งระบบ (Whole School Approach) มีคุณภาพระบบบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่พร้อมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนและสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวจำนวน 23,177 คน ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนในโรงเรียนและสถานศึกษาเหล่านี้จำนวน 258,280 คน ซึ่งสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างเสมอภาคยิ่งขึ้น อันจะเป็นโมเดลการพัฒนาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

การดำเนินงานจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) กระบวนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อสนับสนุนโรงเรียนเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากเครือข่ายร่วมพัฒนาทั้ง 11 เครือข่ายที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงได้อย่างต่อเนื่อง เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของโรงเรียน

2) กระบวนการวิจัย ติดตาม ถอดบทเรียนเพื่อการสื่อสารและขยายผล เพื่อหนุนเสริมการติดตาม และประเมินผลร่วมกับเครือข่ายที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน การสนับสนุนให้เกิดการขยายผลจากโรงเรียนต้นแบบที่มีความพร้อมสูง การนำเครื่องมือที่ได้จากการวิจัยมาใช้วัดผล และสามารถนำไปขยายผลในเชิงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของงานวิจัย การวิจัยเพื่อเก็บเกี่ยวผลการศึกษาเพื่อนำไปเป็นต้นแบบของการพัฒนาและขยายผล ให้เกิดการสื่อสารสังคม (Policy Advocacy) ทั่วไป เพื่อสร้างการรับรู้ และเรียนรู้จากผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งนำผลงานสู่การสร้างแรงขับเคลื่อนเชิงนโยบายและการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา

สำหรับโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเองในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการโดย 3 สถาบัน คือ **1. มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต** มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 11 แห่ง **2. สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 (สพป. สุรินทร์ เขต 2)** มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 20 แห่ง และ **3. มูลนิธิลำปลายมาศพัฒนา** มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 10 แห่ง **ครอบคลุม 14 อำเภอ** มีโรงเรียนเข้าร่วมทั้งสิ้น **41 แห่ง** ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร **786 คน** นักเรียน **10,598 คน** นักเรียนยากจนพิเศษ **3,570 คน**

• โครงการครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการคัดเลือกครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี (รางวัลนานาชาติ) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นแกนนำในการขยายผลและต่อยอดการทำงานในฐานะของผู้พัฒนาและออกแบบรูปแบบการดูแลเด็กและเยาวชนด้วยโอกาส พร้อมกับการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเกิดการพัฒนาได้ตามศักยภาพ สามารถประกอบอาชีพในอนาคต ผ่านความรู้และความเชี่ยวชาญของครูที่ใช้นวัตกรรมและวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ตลอดจนถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกับสถาบันผลิตและพัฒนาครู โดยนำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดและแบ่งปันเพื่อพัฒนาเพื่อนครู บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณการเป็นครู สามารถแก้ไขปัญหาที่สำคัญ และถ่ายทอดให้กับเครือข่ายเพื่อนครูได้อย่างกว้างขวาง

ผลลัพธ์จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของครูเครือข่ายจากมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี พบว่า นักเรียนและเด็กด้วยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตามความต้องการและความเหมาะสมตามวัย พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมไปสู่เส้นทางชีวิตที่ดีในอนาคต ทำให้เห็นได้ว่าเครือข่ายครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้าฯ เป็นอีกหนึ่งพลังในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาและช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของประเทศ สำหรับจังหวัดสุรินทร์มีครูที่ได้รับรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรีจำนวนทั้งสิ้น 11 คน

• โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง

ภารกิจหนึ่งของ กสศ. คือ การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนยากจนด้อยโอกาส เข้าถึงการศึกษา เมื่อรวม 2 โจทย์เข้าด้วยกันทั้งความด้อยโอกาสและความต้องการแรงงานสายอาชีพ กสศ. จึงได้ออกแบบโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปีละ 2,500 คน ได้เรียนต่อสายอาชีพ (ปวช. ปวส. หรืออนุปริญญา) ในสาขาที่มีความต้องการแรงงานของอุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 สาขาที่ขาดแคลนด้านอาชีพระดับท้องถิ่น สาขาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและเทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมกับหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล และหลักสูตรผู้ช่วยทันตแพทย์ ระยะเวลา 1 ปี ซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือเยาวชนด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสการพัฒนาและศึกษาต่อในระดับสูงกว่าการศึกษามัธยมศึกษา ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษาที่สร้างสมรรถนะ (Competencies) และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้ดีขึ้น

การสนับสนุนทุนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. ทุนสำหรับพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งสถานศึกษา 2. ทุนการศึกษาสำหรับเยาวชนด้อยโอกาส โดยสถานศึกษาและเยาวชนด้อยโอกาสผู้รับทุนจะได้รับการหนุนเสริมศักยภาพ การพัฒนาทักษะในยุคใหม่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาและผู้รับทุน เป็นต้น ถือเป็นทุนที่สร้างโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำให้แก่เยาวชนด้อยโอกาสควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศตามนโยบาย 4.0

โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง จังหวัดสุรินทร์ สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดำเนินการโดยวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดสุรินทร์ สนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งสิ้น 44 คน รุ่นที่ 1 ปี 2563 จบการศึกษาแล้ว จำนวน 9 คน รุ่นที่ 2 ปี 2564 กำลังศึกษาระดับชั้น ปวส. 2 จำนวน 15 คน และรุ่นที่ 3 ปี 2565 กำลังศึกษาระดับชั้น ปวส. 1 จำนวน 20 คน

• โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชน และแรงงานนอกระบบ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้จัดทำโครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบตั้งแต่ปี 2562 จนถึงปัจจุบัน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ และผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้ รวมทั้งให้มีการศึกษา วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา สนองความต้องการด้านกำลังแรงงาน และการยกระดับความสามารถของคนไทย โดยมีพื้นที่การดำเนินงานครอบคลุมทั่วประเทศ

กว่า 3 ปีที่การทำงาน โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ ได้เข้าไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ เช่น แรงงานนอกระบบ ผู้ว่างงาน ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เยาวชนนอกระบบการศึกษา เยาวชนในสถานพินิจ และกลุ่มคนเปราะบาง จำนวน 22,975 คน 311 โครงการ ใน 65 จังหวัด ครอบคลุม 6 ภูมิภาคทั่วประเทศ ผ่าน ‘หน่วยจัดการเรียนรู้’ โดยจัดกระบวนการที่มุ่งเน้นการ ‘ลงมือปฏิบัติ’ และ ‘ยกระดับความคิด’ ให้เกิด ‘การเรียนรู้ตลอดชีวิต’ พัฒนาทักษะทั้งด้าน ‘วิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพชีวิต’ ให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง และอยู่รอดได้ในสถานการณ์ปัจจุบันอย่างสมศักดิ์ศรี ทั้งนี้ในปี 2565 โครงการมีการสนับสนุนทุน 2 ประเภท ได้แก่ 1. การจัดการเรียนรู้สำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา 2. การพัฒนาทักษะอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับเยาวชนนอกระบบการศึกษา และ/หรือแรงงานนอกระบบ

สำหรับจังหวัดสุรินทร์ตั้งแต่ปี 2562 - 2565 มีหน่วยจัดการเรียนรู้เข้าร่วมโครงการ 7 หน่วย สามารถสร้างการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนและแรงงานนอกระบบได้ทั้งสิ้น 820 คน ดังนี้

โครงการ
ส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้
และพัฒนาทักษะเยาวชน
และแรงงานนอกระบบจังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนหิน

โครงการศูนย์เรียนรู้หนองสนหินรุ่งเรือง
เมืองเกษตรอินทรีย์

- ปี 2562** จำนวน **80 คน**
- ปี 2563** จำนวน **100 คน**
- ปี 2564** จำนวน **100 คน**

วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตอาหารปลอดภัย

และสมันไพรพื้นบ้าน

โครงการฐานผลิตปุ๋ยและอาหารสัตว์จากผักตบชวา
ในแหล่งน้ำสาธารณะ (ผักตบชวาทองคำ)
เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนฐานราก

ปี 2563 จำนวน **100 คน**

มูลนิธิวิทยุชุมชน

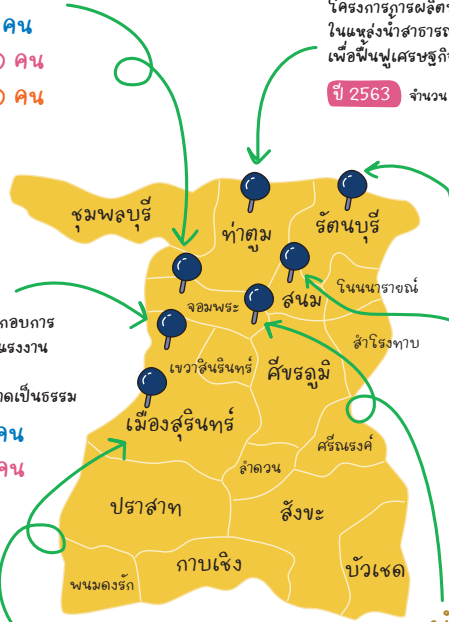
โครงการส่งเสริมการประกอบการ
ผ้าไหมสร้างสตรีศึในกลุ่มแรงงาน
นอกระบบขาดโอกาสและ
ขาดแคลนทุนทรัพย์ สู้ตลาดเป็นธรรม

- ปี 2562** จำนวน **70 คน**
- ปี 2563** จำนวน **90 คน**

บริษัท โฟล์คโธร์ จำกัด

โครงการพัฒนาขีดความสามารถ
ผู้เลี้ยงวัว เพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร

ปี 2563 จำนวน **70 คน**

กลุ่มเกษตรกรหญิงใหม่ บ้านตาเพชร

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่
ผู้การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ปี 2565 จำนวน **70 คน**

**มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
(คณะเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร)**

โครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะแรงงาน
เพื่อเพิ่มโอกาสในด้านการผลิตผ้าไหม

ปี 2562 จำนวน **80 คน**

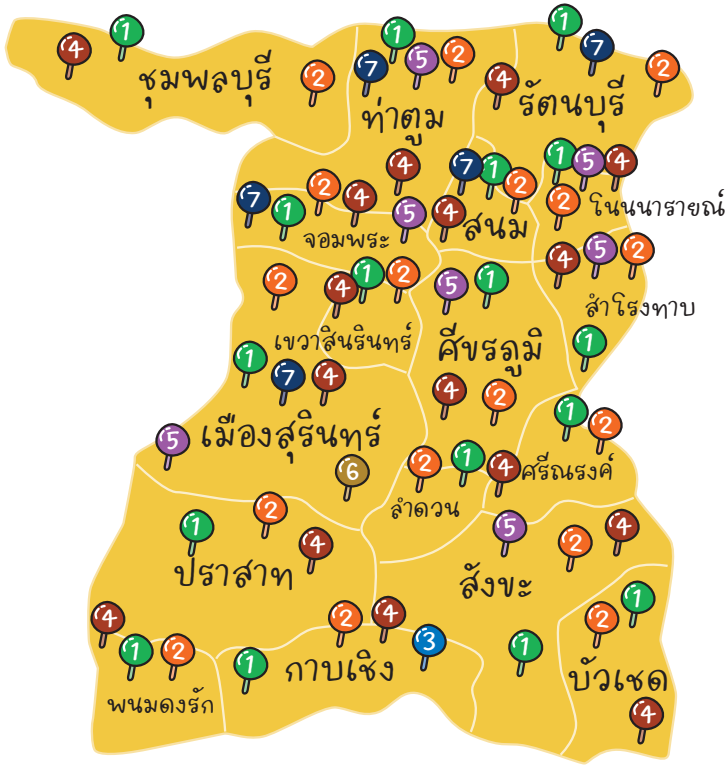
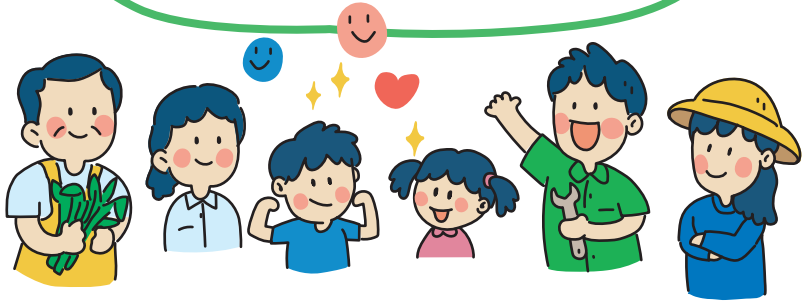
พันธ์ุเจ็ยออแกนิก

โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร
ผู้การพึ่งพาเครือข่ายท้องถิ่น

ปี 2564 จำนวน **60 คน**

กล่าวโดยสรุป กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้เข้ามาช่วย **‘ปิดช่องว่าง’** ความเหลื่อมล้ำในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์หลากหลายรูปแบบ และหลากหลายช่วงวัย ตั้งแต่เด็กในระบบการศึกษา ทั้งเด็กปฐมวัย ประถมศึกษามัธยมศึกษา การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เด็กนอกระบบการศึกษา รวมถึงประชากรวัยแรงงาน แต่ลำพัง กสศ. คงไม่สามารถปิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ได้ทั้งหมด ฉะนั้นภารกิจของ กสศ. นอกจากเข้ามาหนุนเสริมองค์ความรู้และทุนการศึกษาบางส่วนแล้ว ยังทำหน้าที่ **‘เหนี่ยวนำ’** ให้ภาคีเครือข่ายในจังหวัดสุรินทร์ได้เข้ามาช่วยกัน **‘ปิดช่องว่าง’** ความเหลื่อมล้ำในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็น **‘ตัวแบบ’** ในการขยายผลไปยังพื้นที่อื่นต่อไป

สุรินทร์ ก้าวสู่เมืองตัวอย่าง สร้างความเสมอภาค ทางการศึกษา

1 โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจังหวัดสุรินทร์
 โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการปี 2562-2565 ครอบคลุมทั้งจังหวัด

2 ระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา
 และเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไข (ทุนเสมอภาค)

นักเรียนยากจนพิเศษได้รับทุนเสมอภาค กสศ.
 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

3 โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น
 รุ่นที่ 2 ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จำนวน 1 คน
 รุ่นที่ 3 ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 1 คน
 หลังจบการศึกษาได้รับการบรรจุที่นิคมสร้างตนเองปราสาท 2 อำเภอเกาะเจิง

4 โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (TSQP) ครอบคลุมเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ ทั้ง 3 เขต

5 โครงการครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี
 รุ่นที่ 1-4 จำนวน 14 คน
 กระจายอยู่ในพื้นที่ 7 อำเภอ
 อำเภอสำโรงทาบ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอสังขะ อำเภอโนนนาราช อำเภอจอมพระ อำเภอศีขรภูมิ

6 โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
 วิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดสุรินทร์ อำเภอเมือง
 รวมทั้งสิ้น 44 คน

ปี 2563 รุ่นที่ 1	ปี 2564 รุ่นที่ 2	ปี 2565 รุ่นที่ 3
จบการศึกษา จำนวน 9 คน	กำลังศึกษาชั้น ปวส. 2 จำนวน 15 คน	กำลังศึกษาชั้น ปวส. 1 จำนวน 20 คน

7 โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชน และแรงงานนอกระบบ
 กระจายอยู่ในพื้นที่ 6 อำเภอ
 อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอจอมพระ อำเภอท่าตูม อำเภอรัตนบุรี อำเภอจอมพระ อำเภอศีขรภูมิ

หน่วยจัดการการเรียนรู้ เข้าร่วม 7 แห่ง *อายุเฉลี่ยเกินหน้า 20	กลุ่มเป้าหมายได้รับพัฒนาทักษะอาชีพ จำนวน 820 คน
---	---

กว่าจะเป็นศูนย์เรียนรู้ หนองสนิทรุ่งเรือง เมืองเกษตรอินทรีย์

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท
จังหวัดสุรินทร์

อาชีพเกษตรกรทุกวันนี้จะยั่งยืนได้ นอกจากเป็นผู้ผลิตแล้ว ยังต้องสามารถแปรรูปเพิ่มมูลค่า และมีแนวคิดทางธุรกิจการค้าเพื่อสร้างตลาดของตนเอง ดังเช่นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ที่นำทักษะความรู้ที่ได้รับจากโครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชน และแรงงานนอกระบบ ผสานรวมกับองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ทางวิชาการจากภาคีเครือข่าย มาหลอมรวมกันจนเกิดเป็น ‘กลไกการทำงาน’ ในรูปแบบสหกรณ์การเกษตรพืชผักอินทรีย์หนองสนิท จำกัด และกำลังมุ่งสู่ ‘ศูนย์การเรียนรู้หนองสนิทรุ่งเรืองเมืองเกษตรอินทรีย์’ ที่ได้รับความร่วมมือจากเซ็นทรัลท่า เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้อย่างมีส่วนร่วม

‘3 ปีของการเรียนรู้’ เพื่อปิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของแรงงานนอกระบบ

นายสมเกียรติ สาระ หัวหน้าสำนักปลัด อบต.หนองสนิท ผู้รับผิดชอบโครงการศูนย์เรียนรู้หนองสนิทรุ่งเรืองเมืองเกษตรอินทรีย์ กล่าวว่า ตลอด 3 ปีที่ผ่านมา กระบวนการเรียนรู้จากโครงการฯ ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับคนในชุมชนหนองสนิทเป็นอย่างมาก

ปีที่ 1 ชุมชนเกษตรกรที่เดิมปลูกข้าวใช้สารเคมีได้เรียนรู้และเกิดทักษะการปลูกผักอินทรีย์ เกิดพื้นที่สาธารณะทำแปลงรวมปลูกผัก มีแผนการผลิตพืชผักส่งให้ร้านอาหาร โรงเรียน โรงพยาบาล และท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ต พร้อมเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงาน

ปีที่ 2 ยกระดับกลุ่มเกษตรกรเป็น ‘สหกรณ์การเกษตรพืชผักอินทรีย์หนองสนิท จำกัด’ ได้รับมาตรฐาน Organic Thailand กลุ่มเป้าหมายร่วมขับเคลื่อนเป็นคณะทำงาน ขยายเครือข่ายการทำงานใน 3 ระดับ คือระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

ปีที่ 3 ยกระดับเป็น ‘ศูนย์เรียนรู้หนองสนิทรุ่งเรืองเมืองเกษตรอินทรีย์’ มี 5 หลักสูตรเป็นโมเดลต้นแบบ และสามารถเป็นที่เลี้ยงให้พื้นที่อื่น ขยายฐานอาชีพไปสู่อาชีพอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่บนแนวคิดเกษตรอินทรีย์ อาทิ ข้าวอินทรีย์ ปลาอินทรีย์ และไก่ไข่อินทรีย์ เป็นต้น สร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชน สร้างรายได้ยั่งยืน และเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงตลาดและแหล่งรับซื้อของชุมชนต่อไป

หน่วยจัดการเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 2 ส่วน คือ 1. เกิดกลไกขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันจากหลายภาคส่วน และ 2. เกิดเครือข่ายการทำงานระดับประชาชน ท้องที่ ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ และจังหวัด

การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมายที่เห็นชัดเจน คือ 1. มีรายได้เสริมเฉลี่ย 4,500 บาทต่อเดือนต่อคน 2. ลดรายจ่ายค่าอาหารเฉลี่ยครอบครัวละ 1,500 บาทต่อเดือน 3. ยกระดับกลุ่มเป้าหมายขึ้นมาเป็นคณะทำงานและวิทยากรถ่ายทอดความรู้ 4. สามารถบริหารจัดการสหกรณ์ได้

ระดับชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ 1. ชุมชนเข้มแข็ง ครอบคลุมมีความสุข 2. เชื่อมั่นว่าอาชีพปลูกผักอินทรีย์สร้างรายได้ได้จริง 3. เกษตรอินทรีย์กลายเป็นวิถีชีวิตที่นำไปสู่การประกอบอาชีพอื่น ๆ ในชุมชนต่อไป 4. คนรุ่นใหม่กลับมามีบ้านมากขึ้น 5. แผนการผลิตพืชผักอินทรีย์กลายเป็นตัวเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามาขับเคลื่อนงานร่วมกัน 6. เกิดการจ้างงานเพิ่มในกระบวนการผลิต 7. เกิดพี่เลี้ยงชุมชนเข้ามาเป็นคณะทำงานเฉพาะทางกับเด็กเยาวชนนอกระบบเพื่อส่งเสริมอาชีพ 8. เป็นพื้นที่ต้นแบบให้ชุมชนใกล้เคียง และ 9. เกิดพื้นที่เรียนรู้กลางด้านการทำเกษตรอินทรีย์ของคนในชุมชน

เรียนรู้ พัฒนา ต่อยอดการเรียนรู้สู่การสร้างอาชีพในชุมชน

นายสมเกียรติ เล่าว่า การทำงานปีที่ 1 (2562) เราเห็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนที่มีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี หลายคนที่เคยทำข้าวอินทรีย์มาก่อนก็นำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการทำงานเรื่องผักอินทรีย์ ส่วน อบต. ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง โดยให้กลุ่มบริหารจัดการเอง สิ่งที่เกิดขึ้นคือ เกิดการจัดการตนเองและพึ่งพาตนเองมากกว่าเดิม ประจวบเหมาะที่จังหวัด และ อบต. เห็นร่วมกันว่าจะขับเคลื่อนเรื่องเกษตรอินทรีย์ จึงเกิดการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายในพื้นที่เข้ามาให้ความรู้ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ เข้ามาช่วยออกแบบแผนการผลิต เกษตรจังหวัดสุรินทร์ให้ความรู้เรื่องศัตรูพืช สหกรณ์จังหวัดเข้ามาช่วยพัฒนาจากกลุ่มวิสาหกิจเป็นสหกรณ์ เป็นความสามัคคีของคนทั้งจังหวัดที่ร่วมด้วยช่วยกันทำให้สหกรณ์การเกษตรพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ จำกัด ก้าวเดินมาถึงวันนี้ได้

นายสมเกียรติ บอกต่อว่า เขาใช้วิธี **‘สร้างแรงบันดาลใจ’** ให้ทุกคนมี **‘วิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน’** โดยสิ่งที่พวกเขาคิดทำต้องมาจากความต้องการของชุมชน ความเป็นกลุ่มจึงเข้มแข็งมากขึ้นจนสามารถเป็น **‘ต้นแบบ’** ของการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์ที่มีหลายหน่วยงานเข้ามาเรียนรู้ดูงาน

ผลจากความสำเร็จดังกล่าว นำมาสู่การทำงานในปีที่ 2 (2563) ที่ต้องการขยายแนวคิดการปลูกผักอินทรีย์ ทั้งการขยายพื้นที่การผลิต ขยายกลุ่มเป้าหมายและขยายตลาดให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแล้ว ยังทำให้เกษตรกรกลุ่มเดิมได้ทดลองปลูกพืชให้ครบทุกฤดูกาล รวมถึงยกระดับการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายเข้าไปสู่การเป็นวิทยากรแกนนำถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่

ปีที่ 3 (2564) ผลจากการสั่งสมองค์ความรู้และการบริหารจัดการกลุ่มด้านการทำเกษตรอินทรีย์ การลองผิดลองถูก ผสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่จึงนำไปสู่การจัดตั้ง **‘ศูนย์การเรียนรู้’** ให้คนในชุมชนได้ใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพเกษตรอินทรีย์ต่อไปในอนาคต

“เหตุผลที่เราทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ เนื่องจากเห็นว่า แม้สหกรณ์จะทำเกษตรอินทรีย์ได้เกือบครบวงจรแล้ว เราอยากให้ที่แห่งนี้เป็นพื้นที่เรียนรู้กลาง ให้คนที่สนใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นทั้งที่ฝึกฝนวิทยากรแกนนำสำหรับถ่ายทอดชุดความรู้ที่เราสั่งสมมา และเป็นสถานที่ฝึกทักษะอาชีพที่คนอื่น ๆ สามารถเข้ามาเรียนรู้และทำได้เลย โดยไม่ต้องลองผิดลองถูก” สมเกียรติ กล่าว

จากผู้เรียนรู้สู่การเป็นผู้ให้ความรู้

นายสมเกียรติ เล่าต่อว่า เนื่องจากเป้าหมายปีที่ 3 คือ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ในปีจึงเน้นไปที่เรื่องอาหารและการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อเสริมความเข้มแข็งให้สหกรณ์ โดยแบ่งออกเป็น 5 หลักสูตร คือ 1. ฝึกอินทรีย์ 2. การเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ 3. การเลี้ยงปลา 4. การแปรรูป และ 5. การบริหารจัดการสหกรณ์ โดยวิทยากรมาจากกลุ่มเป้าหมายเดิมที่ปีนี้ผันตัวเองมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

มีหลักสูตร มีวิทยากรแกนนำ สิ่งหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้กันคือ ‘ภาคีเครือข่าย’ ที่ต้องเลือกหน่วยงานที่มีแนวคิดการทำงานคล้ายกัน เพื่อไม่ให้ชุมชนได้รับผลกระทบมากเกินไป โดยภาคีเครือข่ายที่ชวนเข้ามามีส่วนร่วมมี 2 ส่วนคือ **เครือข่ายด้านการตลาด**ที่รับซื้อผักจากแปลง เช่น โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลหนองสนธิ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือ รพ.สต.หนองสนธิ และ**เครือข่ายด้านด้านความรู้** เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์และอำเภอจอมพระ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์ หรือเกษตรรต้นแบบด้านการทำเกษตรอินทรีย์ และการทำไร่นาสวนผสม

“วิธีการมองหาภาคีเครือข่าย เราต้องรู้ก่อนว่า เราต้องการอะไร และหน่วยงานนั้นสามารถหนุนเสริมหรือช่วยเหลืออะไรเราได้บ้าง และที่สำคัญคือ ต้อง win-win ด้วยกันทั้งคู่ หน่วยงานไหนที่เข้ามาแล้วทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต พฤติกรรม หรือทำงานหนักมากขึ้น เราก็กเลือกปฏิเสธ เพราะอยากให้เข้ามาช่วยกันขับเคลื่อนงานเพื่อชุมชนไปด้วยกัน เราไม่เน้นพิธีการแต่ต้องการของจริงมากกว่า”

เมื่อมีความรู้ คุณภาพชีวิตก็ดีขึ้น

ตลอดระยะเวลา 3 ปี ของการทำงาน แปลงผักอินทรีย์ในตำบลหนองสนธิ เติบโตขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป กลุ่มเป้าหมายมีพัฒนาการและเชี่ยวชาญเรื่องเกษตรอินทรีย์มากขึ้นเรื่อย ๆ จากกลุ่มเป้าหมายปีแรก 80 คน ปีที่ 2 มีสมาชิกเดิมที่ยังไปต่ออีก 50 - 60 คน ที่สามารถก้าวขึ้นมาเป็นคณะทำงานสหกรณ์ 11 คน มีการผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาเป็นคณะทำงาน 20 คน และเป็นวิทยากรแกนนำถ่ายทอดความรู้อีก 30 คน เป็นการสร้างคน สร้างความรู้ให้ชุมชนได้เป็นอย่างดี

การเกิดขึ้นของสหกรณ์การเกษตรพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ จำกัด ยังทำให้ชุมชนได้เรียนรู้การบริหารจัดการกลไกการผลิตในพื้นที่ของตนเอง ได้ฝึกการเป็นผู้ประกอบการแล้ว ยังเกิดต้นแบบของ ‘ชุมชนจัดการตนเอง’ ที่ทำให้ชุมชนสามารถอยู่รอดและอยู่ได้ด้วยตัวเองอย่างแท้จริง

ขณะเดียวกันการก่อเกิดของสหกรณ์การเกษตรพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ จำกัด ยังเปลี่ยนชีวิตเกษตรกรในชุมชนที่ต้องดิ้นรนหางานหาเงินเพื่อเลี้ยงชีวิตในแต่ละวันให้กลายเป็นเกษตรกรปลูกผักอินทรีย์ในชุมชนที่ไม่จำเป็นต้องออกไปทำงานรับจ้างนอกพื้นที่ แต่ปรับเปลี่ยนพื้นที่แห่งนี้ให้เป็น ‘Hub’ รองรับพืชผักอินทรีย์ทั่วทั้งตำบลเพื่อส่งขายต่อไป

นายมงคล สมหวัง อายุ 40 ปี กลุ่มเป้าหมาย เล่าว่า เขาสนใจเรื่องรวมกลุ่มที่ทำให้เกิดพลังร่วมของคนในชุมชนแล้ว ยังเกิดการแชร์ความรู้ระหว่างกัน เช่น เติร์ยมดินอย่างไร การทำปุ๋ยหมักใส่อะไร ลงแปลงช่วงไหนถึงได้ผลผลิตดี และมีตลาดชัดเจน ที่ผ่านมาเคยไปอบรมมาแล้วหลายครั้งทุกอย่างดีหมด ขาดแค่การตลาดซึ่งเป็นจุดตายของหลายโครงการ

“ความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ จำกัด เห็นได้จากยอดคำสั่งซื้อที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมถึงรายได้ที่เข้ามาเกินความคาดหมายของทุกคน ปีที่แล้วเราส่งออกผักได้ถึง 11 ตัน ปีแรกที่ตั้งสหกรณ์ใหม่ ๆ เราวางแผนกันว่าการปลูกผักน่าจะสร้างรายได้ 1.4 ล้านบาทแรกสมาชิกไม่มีใครเชื่อ แต่ตอนนี้ทุกคนเชื่อแล้ว ปีแรกกลุ่มเป้าหมายมีรายได้ 2,500 ต่อเดือน พอปีที่ 2 ขยับขึ้นมาเป็น 4,000 - 4,500 บาทต่อเดือน ปีที่ 3 ยังไม่ได้ประเมิน แต่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นแน่นอน เพราะปัจจุบันแต่ละเดือนสหกรณ์มีรายได้หมุนเวียนกว่าแสนบาท”

มากกว่ารายได้คือทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าของชุมชน

ไม่เพียงรายได้และคุณภาพชีวิตที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น สิ่งสำคัญคือ การเพิ่มขึ้นของทรัพยากรมนุษย์ที่จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนตำบลหนองสนธิต่อไปในอนาคต

นายสมเกียรติ บอกว่า 3 ปีของการทำงานโครงการฯ นี้ได้สร้างผู้นำเพิ่มขึ้นหลายคน เช่น ด้านการปลูกผัก ด้านการทำแผนการผลิต ด้านสหกรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเปลี่ยนวิธีทำงานของ อบต.หนองสนธิ จากเดิมที่อบรมแล้วไม่มีการติดตามผล เป็นการทำงานที่มีการติดตามผลต่อเนื่อง

ดูเหมือนว่าสหกรณ์การเกษตรพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ จำกัด จะประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก ในการเพิ่มคุณภาพชีวิตคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

เป้าหมายต่อไปของสหกรณ์ คือ การรักษาปริมาณการส่งผักให้คงที่ เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น พร้อมกับหาทุนพัฒนาโรงเรียนที่ทนต่อสภาพลมฟ้าอากาศ เพื่อให้เกษตรกรปลูกผักได้ทุกฤดูกาล ขณะเดียวกันก็ทดลองขยายตลาดด้วยการเชื่อมโยงกับฟาร์มบุ๊ก (Farmbook) หรือแอปพลิเคชันตัวช่วยของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ตามความต้องการ โดยขณะนี้อยู่ในขั้นตอนทดลองแพ็คเกจผักบุง 450 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ ต้นหอม 150 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ส่งขาย

“มันเป็นการเรียนรู้ มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้ แต่เราได้รู้ว่าถ้าจะเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการใหญ่ต้องเตรียมอะไรบ้าง จะดีหรือไม่ดี ก็เป็นการเรียนรู้” นายสมเกียรติ กล่าวทิ้งท้าย

3 ปี ของการมุ่งมั่นสร้างองค์ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ วันนี้พื้นที่สาธารณะกลางจำนวน 9 ไร่ ได้กลายเป็น ‘พื้นที่เรียนรู้กลาง’ ที่ผู้คนหลากหลายช่วงวัยในตำบลหนองสนธิต่างแวะเวียนมาแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการปลูกผักอินทรีย์แล้ว แนวคิดเกษตรอินทรีย์หยั่งรากลึกกลงไปในใจของคนทั้งชุมชน เห็นได้จากการขยายผลแนวคิดนี้ไปสู่การเลี้ยงปลาอินทรีย์ เลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์ และกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ชื่อดังของจังหวัด ที่ใคร ๆ ต่างสนใจเข้ามาเรียนรู้ ดังชื่อโครงการศูนย์เรียนรู้หนองสนธิรุ่งเรืองเมืองเกษตรอินทรีย์

โครงการศูนย์เรียนรู้หนองสนธิรุ่งเรืองเมืองเกษตรอินทรีย์

หน่วยจัดการเรียนรู้ : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ

อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

ผู้รับผิดชอบโครงการ : นายสมเกียรติ สาระ

โทรศัพท์ : 089-2813157

โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ

3 ปีที่(ยัง)ต่อเนื่อง กับการสร้างงานฐานชุมชน ตำบลหนองสนธิ

โดย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ
อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

สร้างกระบวนการกลุ่ม
ร่วมกับเครือข่ายและหน่วยงานแนวราบ
โดยความร่วมมือของคนในชุมชน

เปลี่ยน Mindset เกษตรกร
รู้จักทุกขและทุนตนเอง

ร่วมเรียนรู้
ลองผิดลองถูกด้วยกัน
ปลูกผักอินทรีย์

เชื่อมโยงตลาดใกล้ตัว
ร้านอาหาร รพ. ชร. และ
ท็อป ซูเปอร์มาร์เก็ต

สร้างเป้าหมายร่วม
กระตุ้นความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ

พัฒนาผลิตภัณฑ์
สู่มาตรฐาน
Organic Thailand

ฝึกแปรรูรวม
แบ่งปันที่ตื่นทำกิน
ในพื้นที่สาธารณะ

ทำแผนการผลิต
เชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมาย
ร่วมกับเครือข่ายงาน

**เคล็ดลับ
ความสำเร็จ**
by อบต. หนองสนโท

ความต่อเนื่องในการพัฒนา
และเกิด ผลอย่างเป็นรูปธรรม
(พัฒนาคน ขยายฐานงาน เพิ่มเงิน)

สานเครือข่ายร่วมกับเครือข่ายงาน ประชาชน
ท้องถิ่น ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด

ภาคีร่วม ของกลุ่มคนหลากหลาย
ร่วมทำงานอย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่

สร้างความเข้มแข็งจากภายใน
รวมกลุ่มสหกรณ์ฯ
เชื่อมใจของผู้ผลิต และผู้บริโภค

พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์
เป็นมาตรฐานที่สากลยอมรับ

ยกระดับคน ความรู้ และการจัดการ
สร้างเครือข่ายตลาดมั่นคงจากเล็กไปใหญ่

ชุมชนเป็นเจ้าของร่วม ในทุกก้าว
ของความคิดและการพัฒนา

วิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้องในฐานอาชีพ
เชื่อมโยงการสนับสนุนในขั้นต่อไป
 อาทิ เช่นทหาร

‘ผัก’ เปลี่ยนชีวิต เปลี่ยนชุมชน

พันธุ์เจียออร์แกนิก
จังหวัดสุรินทร์

พื้นที่กว้างใหญ่ของภาคอีสานส่วนใหญ่มักถูกใช้เพื่อทำเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ แต่ปัญหาขาดแคลนอาหารก็ยังเป็นปัญหาหลักในพื้นที่นี้ เนื่องจากผลผลิตส่วนใหญ่ถูกนำไปขายเพื่อเลี้ยงชีพในการดำรงชีวิต

เช่นเดียวกับพื้นที่บ้านหลวงอุดมและบ้านดงเค็ง ตำบลเมืองสีง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก รวมถึงการเลี้ยงโค และปลูกผักเป็นอาชีพเสริม แต่ก็ยังไม่สามารถหล่อเลี้ยงคนในชุมชนได้เพียงพอ จนต้องนำเข้าจากพื้นที่อื่นถึง 45,000 บาทต่อเดือน (ข้อมูลจากสหกรณ์ชุมชน)

ฝืนก็อยากเห็นสังคม ‘เปิดพื้นที่เปิดโอกาส’ สำหรับทุกคน

นางสาวจิรนนท์ บุญครอง อายุ 27 ปี พันธุ์เจียฮอร์แกนิก เล่าว่า เธอเป็นคนหนึ่งที่เลือกกลับมาอยู่บ้านหลังเรียนจบคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี 2562 โดยเลือกกลับมาทำร้านค้าผักออร์แกนิกออนไลน์ชื่อ ‘พันธุ์เจีย’ ซึ่งเกิดจากการรวมคำว่า ‘พันธุ์กรรม’ และคำว่า ‘เจีย’ ในภาษาเขมร แปลว่า ดี เมื่อรวมกันจึงหมายความว่า ‘พันธุ์ดี’ ที่สื่อความหมายได้ตรงกับภารกิจจำหน่ายผลผลิตที่เธอกำลังทำอยู่ได้อย่างลงตัว

“ก่อนหน้านี้เราเป็นอาสาสมัคร มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับชุมชน เมื่อเรียนจบกลับมาทำเกษตร เห็นฐานทรัพยากรและศักยภาพของคนในชุมชน เห็นความต้องการของผู้บริโภคจากการขายของออนไลน์ในเพจ และเห็นความต้องการพืชผักของคนในชุมชนที่มีสูงถึงเดือนละหลายหมื่นบาท จึงอยากนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาต่อยอดเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านอาชีพให้คนในชุมชน ด้วยการทำโครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรสู่การพึ่งพาเครือข่ายที่ยั่งยืน”

นอกจากทำให้ชุมชนมีความรู้เรื่องการปลูกผักอินทรีย์ สามารถรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่เธออยากเห็นมากที่สุดคือ การสร้างสังคมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

“เป้าหมายกว้าง ๆ เลย คือ อยากอยู่ในสังคมที่ดี แต่เราขอให้มันดีขึ้นเองไม่ได้ มันช้าเกินไป เราต้องลงมือทำเอง”

4 หลักสูตรที่เชื่อมโยงกันอย่างครบวงจร

เมื่อการสร้างสังคมดีคือเป้าหมายใหญ่ บวกกับมีประสบการณ์ความรู้เรื่องการปลูกผักอินทรีย์เป็นฐานทุนในการทำงาน เธอจึงรวมทีมกับคุณครูเกษียณในโรงเรียน และคนในชุมชนที่มีความสนใจคล้ายกัน ออกแบบเวทีชี้แจงโครงการผ่านการเปิดวิดีโอการทำงานของ กสศ. โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิที่ทำโครงการนี้ต่อเนื่อง 3 ปีมาช่วยให้ข้อเสนอแนะ ทำให้ข้อจำกัดในการสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับกลยุทธ์ในการค้นหากลุ่มเป้าหมาย นางสาวจිරนันท์ เล่าว่า เธอใช้เวทีประชาคมหมู่บ้านเป็นพื้นที่สร้างความเข้าใจกับคนในชุมชน และเดินเคาะประตูบ้าน เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจและมีศักยภาพ จนได้กลุ่มเป้าหมายครบ 60 คน

ผลจากการพูดคุยกับทีมงานและกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการฯ ทีมงานได้นำมาออกแบบการเรียนรู้ทั้งหมด 4 หลักสูตร คือ 1. การปลูกผักอินทรีย์ 2. การทำปุ๋ยอินทรีย์ 3. การทำอาหารสัตว์ 4. การแปรรูป ซึ่งหลักสูตรทั้งหมดถูกกำหนดขึ้นจากวิถีชีวิตการเกษตรที่มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อลดต้นทุน รวมถึงการนำทรัพยากรมาใช้อย่างคุ้มค่า

นางสาวจिरนันท์ เล่าต่อว่า ทั้ง 4 หลักสูตรอิงอยู่บนแนวคิดเกษตรยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายทุกคนได้เลือกเรียนรู้คนละ 1 หลักสูตร ซึ่งแต่ละหลักสูตรกลุ่มเป้าหมายจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้และเนื้อหาพร้อมกับวิทยากรที่เชี่ยวชาญจากสาขาต่าง ๆ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือเจ้าหน้าที่ประมงจังหวัดที่เกษียณแล้ว เพราะกลุ่มเป้าหมายทุกคนมีประสบการณ์ด้านการเกษตร เพียงแต่ยังต้องเติมความรู้ใหม่ เพื่อนำไปปรับใช้กับแปลงเกษตรของตัวเองให้มีประสิทธิภาพ

“เราเชื่อมั่นว่าทุกคนเรียนรู้ได้ ฉะนั้นก่อนทำโครงการฯ จึงตั้งใจว่าจะไม่ยึดยึดความรู้ให้เขา แต่เราจะออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มาจากความต้องการของเขาจริง ๆ เรื่องไหนที่เห็นว่าหนักไปก็ทำความเข้าใจกับวิทยากรให้ออกแบบกระบวนการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพราะหากใช้ทฤษฎีมากไป คนก็หนี”

‘เรียนรู้’ จากผัก

นายทองนิล สุขจิต อายุ 62 ปี ข้าราชการบำนาญ หนึ่งในคณะทำงาน เล่าว่า โครงการฯ นี้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอาชีพเดิมในชุมชน แต่เป็นการปรับแนวคิดใหม่ให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อลดแรง ลดต้นทุน และลดรายจ่ายในครอบครัว โดยต้องทำอย่างต่อเนื่องและคอยกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจอยู่เสมอ เพื่อให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง และความต่อเนื่องที่นายทองนิลมองเห็น คือ การปลูกฝังเข้าไปถึงจิตใจ ทำอย่างไรให้คนในชุมชนอยากลงมือทำ เพราะเมื่อเป็นความต้องการของเขาจริง ๆ ถึงแม้จะเจอปัญหาเขาก็พร้อมจะสู้ เพราะเรื่องนี้ไม่ได้ทำให้คนรวยเร็วขึ้น แต่มันเป็นเหมือนน้ำซึมบ่อทราย

ด้วยร่างกายแรงใจที่ทุ่มเทสร้างการเรียนรู้ให้กลุ่มเป้าหมาย ท้ายที่สุดผักอินทรีย์ก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนมากขึ้น แม้จะเป็นวิธีการปลูกผักที่ต้องใช้ความอดทนและต้นทุนสูง เห็นได้จากเริ่มมีคนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสนใจมาขอเมล็ดพันธุ์ไปเพาะปลูกผักอินทรีย์ที่บ้านเพิ่มขึ้น

นางแสงดาว สานางงาม อายุ 46 ปี กลุ่มเป้าหมาย อาชีพทำนาและเลี้ยงโค เล่าว่า เธอได้เรียนรู้วิธีปลูกผักแบบใหม่ที่ไม่ใช้สารเคมี แม้ช่วงเปลี่ยนผ่านอาจจะยังไม่ทำให้เกิดรายได้มากนัก แต่เธอเริ่มเห็นความสำคัญของการลดการใช้สารเคมี และการเพิ่มมูลค่าพืชผัก จากเดิมที่ไม่รู้เลยว่าต้องใส่ส่วนผสมยังไง ดูยูทูบก็ไม่เหมือนที่เขามาสอนปฏิบัติ เมื่อก่อนเธอปลูกผักลงดินใส่ปุ๋ยชนิดหน่อกล้วยโต แต่จริง ๆ แล้วการปลูกผักมีเรื่องต้องเรียนรู้เยอะมาก เช่น ผักชนิดนี้ต้องเพาะเมล็ดกี่วันจึงจะนำไปปลูกลงดินได้

“เมื่อก่อนไม่ชอบกินผักเลย โดยเฉพาะผักสลัด แต่พอได้กินผักอินทรีย์ที่เราปลูกแล้วรู้สึกว่ ‘ทั้งหมดทั้งกรอบ’ และยังทำให้รู้สึกรักตัวเอง รักครอบครัว อยากให้คนในครอบครัวได้บริโภคผักปลอดสารพิษ แถมชีวิตความเป็นอยู่ก็ดีขึ้นกว่าเดิม จากเมื่อก่อนตื่นเช้ามาไปซื้อผักที่ตลาด ถึงผักจะสวยแต่ก็มีสารเคมีเยอะ นับตั้งแต่เข้าร่วมโครงการฯ นี้ซื้อผักน้อยลงมาก รายจ่ายน้อยลง แต่สุขภาพดีขึ้น”

ในปัจจุบันที่หลายคนหันหลังจากเมืองกรุงกลับสู่บ้านเกิด อาจเพราะด้วยความฝัน ความหวัง หรือด้วยสภาพเศรษฐกิจสังคมที่บีบรัด แต่คงจะดีไม่น้อยหากการกลับบ้านยังคงมีฐานทุนดี ๆ จากชุมชนไม่ว่าจะเป็นทรัพยากร องค์ความรู้ หรือแม้แต่ระบบความสัมพันธ์ที่เป็นพื้นที่รองรับให้บุตรหลานได้กลับมาเรียนรู้ และเป็นฐานรองรับให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตต่อไปอย่างเข้มแข็งมั่นคง

โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรสู่การพึ่งพาเครือข่ายที่ยั่งยืน

หน่วยจัดการเรียนรู้ : พันธุ์เจียออแกนิก

ผู้รับผิดชอบโครงการ : นางสาวจิรนนท์ บุญครอง

โทรศัพท์ : 080-7215687

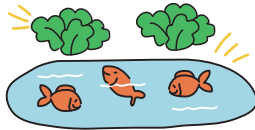
โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ

พลังคนรุ่นใหม่ เชื่อมโยงความรู้
ต่อยอดลุมิปัญญา

เพื่อพัฒนาอาชีพฐานชุมชนยั่งยืน

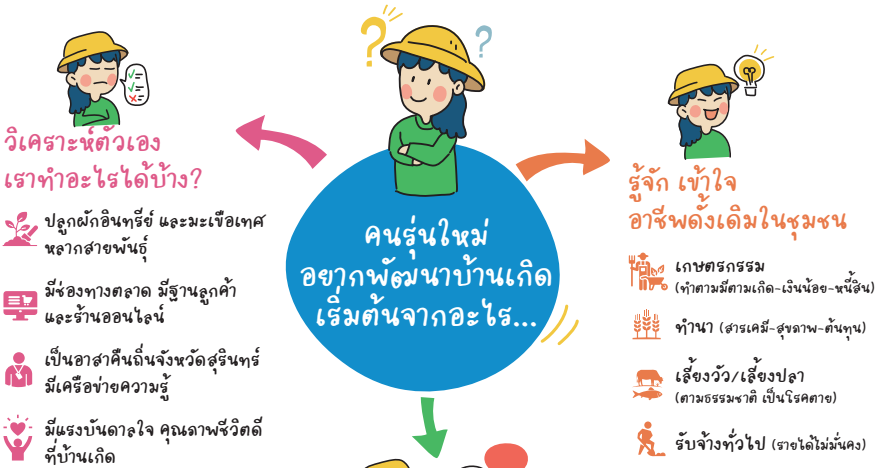

'จรรย์นัท บัญครอง'

โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร
สู่การพึ่งพาเครือข่ายที่ยั่งยืน

ดำเนินงานในพื้นที่หมู่บ้านดงเค็ง บ้านพวงอุดม
และบ้านกันนัง ต.เมืองสูง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

รับฟัง ชวนคิด สร้างเป้าหมายร่วม

- วิเคราะห์ศักยภาพคน (ขาดความรู้)
- หาความต้องการ และความเป็นไปได้ (เหมาะสมกับบริษัท)
- จุดประกายความอยาก (เปิดใจอาชีพยุคใหม่)
- ออกแบบกระบวนการ (ปิดจุดอ่อน บูรณาการความรู้)

กลุ่มปลูกผักอินทรีย์

- ทำแปลงรวมในพื้นที่สาธารณะ
- เน้นผักมูลค่าสูง ปลอดภัย ไร้เชื้อราศัตรูต่าง ๆ
- ตลาดออนไลน์ เพิ่มจำนวนผู้ผลิตในชุมชน
- จัดรายจ่าย/ได้กันผักปลอดล้วย
- ต่อขยายการผลิต ดึงปลูกขาย

กลุ่มแปรรูป

- ใช้ปลาที่ชาวบ้านเลี้ยง ทำปลาแดดเดียวรสตรุ่มชุมชน
- เรียนรู้วิธีแปรรูป ถูกสุขลักษณะ สะอาด อร่อย
- เพิ่มมูลค่า/จนอมอาหาร
- แก้ปัญหาปลาสดขายไม่ได้
- ฝึกทักษะผู้ประกอบการ ต้นทุน กำไร และเสี่ยงลูกค้า

ใช้กลุ่มอาชีพเดิม เป็นแกนในการพัฒนา

ออกแบบหลักสูตร จากวิถีเกษตรที่เชื่อมโยงกัน เพื่อลดต้นทุน ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน

กลุ่มทำอาหารสัตว์

- ทำสูตรอาหารปลาและวัว จากพืช/วัสดุท้องถิ่น
- สัตว์แข็งแรง โตเร็ว ราคาดี ไม่ขาดทุน
- เรียนรู้วิธีเลี้ยงปลาและดูแลวัว ไม่ให้เป็นโรค
- เกิดรายได้เพิ่มในห่วงโซ่การผลิต ลดต้นทุน

กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์

- ทำปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์/วัสดุในท้องถิ่น
- เรียนรู้วิธีหมักปุ๋ย ให้เกิดจุลินทรีย์ที่ดี
- สร้างรายได้เพิ่ม ในห่วงโซ่การผลิต
- ใช้ปุ๋ยหมักกับผักและข้าว ผลผลิตดี ราคาดี ลดเคมี ลดต้นทุน

ทำความเข้าใจวิถีชีวิต ความต้องการ ศักยภาพชุมชน

พาตัวเองไปเรียนรู้ก่อน แล้วกลับมาถ่ายทอด

พาชุมชนทำด้วยกัน ร่วมเรียนรู้ รับผิดชอบ ปรับปรุง

หัวใจของกระบวนการ

เชื่อมโยงเครือข่ายวิชาการ เข้ามาเติมเต็ม

บูรณาการความรู้ใหม่ เข้ากับภูมิปัญญาเกษตรดั้งเดิม

‘ยกระดับ’ แรงงานนอกระบบ ด้วยผ้าไหมอีสานสี่ธรรมชาติ

มูลนิธิวิจัยชุมชน จังหวัดสุรินทร์

ความมุ่งมั่นของมูลนิธิขวัญชุมชนและความร่วมมือของเครือข่ายผู้นำชุมชนจารพัด จังหวัดสุรินทร์ ที่ร่วมมือร่วมใจกันทำโครงการเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานสร้างสรรค์กลุ่มแรงงานนอกระบบขาดโอกาสในชุมชนจังหวัดสุรินทร์ ปี 2562 เพื่อฝึกทักษะการทอผ้าผ่าน 4 โมดูล คือ

โมดูลที่ 1 การเรียนรู้เรื่องตัวตนตัวเอง และการวางแผนการเงิน

โมดูลที่ 2 ทักษะย้อมสีธรรมชาติให้ได้มาตรฐาน

โมดูลที่ 3 การวางแผนโมเดลธุรกิจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจผ้าไหม

โมดูลที่ 4 การทำตลาดออนไลน์

กระบวนการเรียนรู้จากโครงการฯ ช่วยฟื้นฟูภูมิปัญญาโบราณของชุมชนเขมรอีสานใต้ ทั้งการย้อมครั้ง ย้อมเขย ย้อมประโศด ยังเกิดการพัฒนาปรับประยุกต์ลวดลายใหม่ ๆ ขึ้นในชุมชน เช่น ลายดาวล้อมเดือน ลายโกญเหนียงหรือลายหนอนไหมที่มีรูปลักษณะทันสมัยมากขึ้น ทำให้กลุ่มเป้าหมาย 50 คน สามารถสร้าง ‘คุณค่า’ และ ‘มูลค่าเพิ่ม’ ให้กับผ้าไหมได้ในราคาที่สูงขึ้น จากราคาปกติ 1,300 บาทต่อผืน เป็นผืนละ 2,500 - 4,500 บาท

กล่าวได้ว่า ผ้าไหมทอมือย้อมสีธรรมชาติแห่งตำบลจารพัด ไม่เพียงถูกถักทอด้วยความหวังให้มีรายได้หล่อเลี้ยงชีวิต แต่เส้นใยไหมที่เชื่อมโยงเกี่ยวพันยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นและเข้มแข็งของชุมชน

ฟื้น ‘คุณค่า+ราคา’ ผ้าไหมสุรินทร์

และเพื่อให้การส่งต่อองค์ความรู้การทอผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติเกิดความยั่งยืน ปี 2563 นางสาวพร ทองสุข มูลนิธิขวัญชุมชน จึง ‘ขยายผล’ การทำงานด้วยการทำโครงการส่งเสริมการประกอบการผ้าไหมสร้างสรรค์ในกลุ่มแรงงานนอกระบบขาดโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์สู่ตลาดเป็นธรรมพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

“ต้นทุนการผลิตผ้าไหมเฉลี่ยผืนละ 1,900 บาท แต่ขายได้เฉลี่ยเพียงผืนละ 1,500 บาทหรือต่ำกว่า คือขาดทุน 400 บาทต่อผืน หากครัวเรือนที่ผลิตผ้าไหมสามารถผลิตผ้าได้เฉลี่ย 100 ผืนต่อปี นั่นเท่ากับว่าตัวเลขการขาดทุนสะสมต่อปีเฉลี่ยแล้วราว 40,000 บาท และหลายครอบครัวมีหนี้สินจากการกู้ยืมเงินมาซื้อวัตถุดิบทอผ้า คิดว่าโครงการฯ นี้ น่าจะช่วยคลี่คลายปัญหานี้ลงได้บ้าง” นางสุภาพร บอก

สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการฯ มีทั้งสิ้น 90 คน เป็นแรงงานนอกระบบในวัยทำงาน ผู้สูงอายุ ผู้ว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เยาวชนนอกระบบ และผู้พิการ ในพื้นที่ตำบลจางพัตและตำบลหนองเหล็ก อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

นางสุภาพร บอกว่า เธอใช้ประสบการณ์ปีที่แล้วที่ได้เรียนรู้จากทีมพี่เลี้ยง **ชนกลุ่มเป้าหมายวางเป้าหมายชีวิตและวิเคราะห์สายพานอาชีพ** เช่น วัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาชีพทอผ้ามีอะไรบ้าง คำนวณค่าใช้จ่ายและต้นทุน ทั้งการใช้เส้นไหม การมัดลาย การย้อม การทอ ค่าแรง และวิธีการจัดจำหน่าย รวมทั้งปรับทัศนคติให้กลุ่มเป้าหมายเห็นความสำคัญของการใช้สีย้อมผ้าจากวัตถุดิบธรรมชาติ แทนการย้อมแบบเดิมที่ใช้สารเคมี ในรูปแบบ **‘การขวนคิด เรียนรู้ และพาทำ’** เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายรู้ว่าเขาอยู่ส่วนไหนของสายพานการผลิตผ้า เช่น ผู้ทอ หรือ ผู้ย้อม เป็นต้น ทำให้เขากำหนดทิศทางของตัวเองได้ เช่น ถ้าเขาเป็นผู้ย้อม แล้วหันมาใช้สีธรรมชาติจากวัตถุดิบที่มีอยู่รอบบ้าน ก็จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการผลิต และยังเพิ่มกำไรให้กับตัวผ้าไหมที่เขาทำได้อีก

ใช้แนวคิดธุรกิจที่ยั่งยืนสร้างการเรียนรู้ให้ชุมชน

มูลนิธิขวัญชุมชนใช้แนวคิดธุรกิจที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line Impact: 3Ps) มาเป็นคอนเซ็ปต์ วางแผนกระบวนการทำงาน โดยคำนึงถึง 3 ส่วน คือ 1. ผลกระทบต่อโลกหรือสิ่งแวดล้อม (Planet) 2. คน (People) ในที่นี้คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของช่างทอผ้า และ 3. กำไรหรือทุน (Profit) หมายถึง ความยั่งยืนทางการเงิน เช่น รายได้ของช่างทอผ้าหรือวิสาหกิจชุมชน ที่สะท้อนการสร้างงานในชุมชน

โครงการฯ ได้จัดการเรียนรู้ ยกระดับทักษะ และสร้างมุมมองความคิดใหม่ ให้กลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ต้นทางการผลิต เช่น การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ การมัดย้อม และการทอผ้า ด้วยกรรมวิธีที่เป็นมิตรต่อธรรมชาติ มีการประกันค่าแรงของคนทอผ้าใหม่ กระตุ้นให้ช่างทอตื่นตัวที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์และทักษะฝีมือของตนเอง การส่งเสริมการขายออนไลน์ ทดลองเชื่อมโยงกับตลาดใหม่ที่สามารถขายในราคาที่สูงขึ้น มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใช้ผ้าไหมผสมฝ้าย ซึ่งมีกระบวนการทอไม่ซับซ้อน ใช้ระยะเวลาทอสั้นลง รวมถึงเรื่องการจัดการการเงินในครัวเรือน

นอกจากนี้ ยังพัฒนา ‘การคิด’ ทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความมั่นใจในตนเอง และสามารถนำความรู้และทักษะไปปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในกลุ่มของตนเอง เป็นการสร้างโอกาสทางรายได้ ช่วยลดหนี้ครัวเรือน และทำให้มีเงินเก็บออมมากขึ้น

ทดลอง เรียนรู้ ลงมือทำ ไม่กลัวความผิดพลาด

การย้อมผ้าด้วยสีจากธรรมชาติ สีแดงจากไม้ฝาง สีเหลืองจากใบยูคาลิปตัส และสีครามจากใบมะม่วง ทั้งหมดเป็นพืชพรรณที่หาได้ใกล้ตัว เป็นความรู้ที่หลายคนไม่เคยรู้มาก่อน นางจรรยา โอษฐงาม อายุ 54 ปี กลุ่มเป้าหมายที่ประกอบอาชีพทอผ้าไหมมากกว่า 30 ปี บอกว่า เธอมีปัญหาด้านสุขภาพ และอยากปลดหนี้สินที่มีอยู่ ลงมือทำทุกกระบวนกรด้วยตัวเอง ตั้งแต่การย้อมผ้า มัดผ้า และทอผ้า เธอย้อมผ้าด้วยสีเคมีมาตลอดทั้งชีวิต สุดตมกลืนสารเคมีจากการใช้ยาฟอกสีเข้าไปสะสมในร่างกาย ทำให้มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน และรู้สึกอ่อนเพลียอยู่บ่อยครั้ง ‘โอกาส’ ที่ได้รับครั้งนี้ทำให้เธอได้เรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ คือ การมองหาสิ่งใกล้ตัวเพื่อนำมาพัฒนาการทอผ้าไหมของตนเอง ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ เธอเรียนรู้ที่จะ ‘คิด’ และ ‘ลงมือทำ’ จากความรู้พื้นฐานที่มี โดยไม่กลัวความผิดพลาด

“เราไม่เคยรู้ว่าต้นไม้ย้อมสีได้ หลังจากนั้นก็เริ่มสังเกตสิ่งที่มีรอบตัว แถวบ้านมีดอกจานเยอะ เลยไปซื้อไหมมาลองทำดูว่าจะย้อมติดหรือไม่ นำดอกมาแช่น้ำแล้วใส่ไหมแช่ลงตามไป ครั้งแรกเอาไปต้ม (ย้อมร้อน) ต่อมาทดลองทำแบบย้อมเย็นก็ได้ผล ไม่ต้องนั่งเฝ้า แช่แล้วไปทำอย่างอื่นได้ เพราะสีติดง่ายมาก”

จากผ้าทอย้อมสีเคมีที่ขายได้ฝืนละประมาณ 1,400 บาท แต่ผ้าทอย้อมด้วยสีธรรมชาติขายผ่านกลุ่ม ฝืนหนึ่งขายได้ถึง 2,500 บาท ทำให้จรรยามีรายได้เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว จากที่เคยกู้เงินมาใช้หมุนเวียนในการทอผ้า จากยอดเงินกู้ 10,000 บาท ดอกเบี้ยขึ้นมาถึง 5,000 บาท นำมาสู่รัฐจักรการทอผ้าเพื่อใช้หนี้จ่ายดอกเบี้ยเท่าไรก็ไม่หมด ไม่มีเงินเหลือเก็บสำหรับดูแลตัวเอง

“ทำงานเหมือนเดิมทุกอย่าง แต่ไม่ต้องใช้เงินซื้อสีเคมีมาย้อมผ้า สุขภาพก็ดีขึ้น จากเดิมเมื่อรายได้ไม่พอก็คต้องหาหีบย้อม เสียดอกเบี้ยร้อยละ 5 ร้อยละ 10 ก็ต้องเอากการยืมเงินคนอื่นก็เหมือนกับเราทอผ้าขายแล้วเอาเงินไปใช้หนี้ ไม่เหลืออะไร”

มาตรฐานการผลิตผ้าไหมสร้างสรรค์สู่มาตรฐานชีวิต ที่ยั่งยืน

จำนวนรายรับไม่ได้เป็นตัววัดคุณภาพชีวิตเสมอไปหากขาดการออมเพื่ออนาคต โครงการฯ จึงสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายจัดตั้ง ‘วิสาหกิจผ้าไหมสร้างสรรค์เพื่อการผลิต การออมทรัพย์ และสวัสดิการ’ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับประโยชน์ในระยะยาว ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 40 คน กำหนดให้มีการออมเดือนละ 100 บาท เป็นการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งช่วยยกระดับราคาผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ทำให้ไม่เกิดการขายตัดราคากันเอง เช่น การซื้อวัตถุดิบจากชุมชน การย้อมสีธรรมชาติ การตรวจสอบคุณภาพการทอ การจัดการสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน การกำหนดชั่วโมงทำงานทอผ้าไหม การกำหนดราคากลางของกลุ่ม เป็นต้น ถือเป็นรางวัล ‘มาตรฐานการผลิตผ้าไหมสร้างสรรค์’ เพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับผ้าไหมได้อย่างมีแบบแผนและเป็นรูปธรรม

“การออมของกลุ่มทำให้เราได้เก็บเงิน และมีช่องทางในการกั๊ยมเพื่อการประกอบอาชีพ ดอกเบี้ยที่จ่ายเข้าสู่กลุ่ม ผลกำไรก็คืนกลับมาเป็นส่วนแบ่งให้สมาชิกในกลุ่ม ซึ่งก็คือตัวเราด้วย” นางจรรยา กล่าว

นางสุภาพร กล่าวว่า เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มช่างทอผ้าอย่างต่อเนื่อง มูลนิธิขวัญชุมชนวางแผนประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชน เพื่อขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ประสานกับกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อขอมาตรฐานรับรองความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเครือข่ายคนรุ่นใหม่ทำงานคราฟต์ เช่น โฟล์ค ชาร์ม (Folk Charm) ผู้ประกอบการที่มีแนวคิดทำธุรกิจแบบยุติธรรมและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาอาชีพได้อย่างมั่นคง และสร้างแรงบันดาลใจให้กับช่างทอผ้า ช่วยยกระดับงานผ้าทอสุรินทร์ให้เป็นงานคราฟต์ไทยที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในตลาดงานผ้า ในอนาคตสามารถส่งออกขายไปยังตลาดต่างประเทศและตลาดเฉพาะกลุ่มผู้ซื้อได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2 ปีกับความมุ่งมั่นพัฒนาทักษะอาชีพการทอผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติของมูลนิธิวิญญูชุมชน ที่ไม่ได้มุ่งเข้าไปที่อาชีพหรือรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นการเป็นผู้ประกอบการผ้าไหม การออมเงินและสวัสดิการต่าง ๆ รวมถึงการประสานภาคีเครือข่ายในจังหวัดให้ช่วยสานต่อสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้คนในชุมชนอยู่ดีและมีสุขนั่นเอง

โครงการส่งเสริมการประกอบการผ้าไหมสร้างสรรค์ในกลุ่มแรงงาน นอกระบบขาดโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์สู่ตลาดเป็นธรรม พื้นที่จังหวัดสุรินทร์

หน่วยจัดการเรียนรู้ : มูลนิธิวิญญูชุมชน

ผู้รับผิดชอบโครงการ : นางสุภาพร ทองสุข

โทรศัพท์ : 081-7905876

ผ้าไหมผืนใหม่ ถักทอชีวิต คนสุรินทร์

โดย มูลนิธิขวัญชุมชน จังหวัดสุรินทร์

2562

ปูพื้นฐานทักษะใหม่
เตรียมความพร้อมให้ชุมชน
ผ้าเค็ม เป็นสัตว์ธรรมดาดี

1
วิเคราะห์ชุมชน
ทุกขั้วและต้นทุนที่มี
ของชุมชน

2
สร้างเป้าหมายร่วม
ในการคลี่คลายปัญหา

3
พัฒนาจุดอ่อน ให้เป็นจุดแข็ง
ออกแบบกระบวนการเรียนรู้
ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
กระบวนการเรียนรู้ **4 โมดูล**

- การข้อมสัธธรรมชาติ
- การเรียนรู้เรื่องตัวตนตัวเอง
- การวางแผนโมเดลธุรกิจ
- การเล่าเรื่องและตลาดออนไลน์

2563

ผ้าไหมสุรินทร์
เครื่องมือพัฒนาคน
ยกระดับคุณภาพงาน

1

ขยายกลุ่มเป้าหมาย
สู่เยาวชนนอกระบบ
และผู้ที่ได้รับผลกระทบ
จากโควิด-19 เข้ามาฝึกอาชีพ

2

วิเคราะห์สายพานอาชีพ
ที่เกิดขึ้นจากการผลิตผ้าไหม

3

ชวนคิด ชวนเรียนรู้ และพาทำ
ภายใต้แนวคิดธุรกิจที่ยั่งยืน
(Triple Bottom Line Impact 3 Ps)

ผลกระทบต่อโลกหรือ
สิ่งแวดล้อม (Planet)

คน (People) การยกระดับ
คุณภาพชีวิตของช่างทอผ้า

กำไรหรือทุน (Profit)
ความยั่งยืนทางการเงิน

ผ้าไหมผืนใหม่
กับชีวิตใหม่
คนสุรินทร์

เกิดการรวมกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจผ้าไหมสร้างสรรค์
เพื่อการประกอบอาชีพ ออมทรัพย์และสวัสดิการ เพื่อการประกอบอาชีพ

เกิดเครือข่าย หน่วยงานเข้ามาหนุนเสริมเรื่องผลิตภัณฑ์และการตลาด

เกิดทักษะใหม่ การทอผ้าไหมขั้นสูงมีนวัตกรรม

เพิ่มมูลค่าและยกระดับผ้าไหม ราคาเพิ่มขึ้นเท่าตัวจากสี่ธรรมชาติ

ยกระดับคุณภาพชีวิต ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดอาชีพและรายได้

สุขภาพกายดี การเลิกใช้สารเคมี

‘ทอผ้าไหม’ วิถีอาชีพใหม่ บ้านอุโลก จังหวัดสุรินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
จังหวัดสุรินทร์

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในตำบลอุโลก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ต่างมีวิถีชีวิตผูกไว้กับการทำนาหรือการเกษตรเพียงอย่างเดียว เมื่อว่างเว้นจากการทำนาหลายคนแทบไม่มีอาชีพเสริม แม้ว่าในชุมชนจะมีกี่ทอผ้า แต่ก็ยังไม่สามารถทอผ้าไหมให้เป็นที่ต้องการของตลาดได้ เนื่องจากขาดการพัฒนาทั้งคุณภาพของเส้นไหม ลวดลาย รวมถึงสีย้อมผ้าที่ยังนิยมใช้สีเคมี

คณะเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้จัดทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะแรงงานเพื่อเพิ่มโอกาสในอาชีพด้านการผลิตผ้าไหม หวังใช้ความรู้ด้านการเกษตรเข้ามาช่วยพัฒนากระบวนการผลิตผ้าไหมแบบครบวงจร เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน โดยมี **อาจารย์สุนิสา เยาวสกุลมาศ อายุ 44 ปี** เป็นผู้รับผิดชอบโครงการฯ

อาจารย์สุนิสา เล่าว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ส่งเสริมให้คณะต่าง ๆ ทำกิจกรรมบริการวิชาการกับชุมชน โดยก่อนหน้านี้อาจารย์และอุตสาหกรรมเกษตรลงไปทำงานเรื่องสมุนไพรและอาหารสัตว์ในตำบลอุโลก พบว่า ในชุมชนมีกี่ทอผ้าอยู่เป็นจำนวนมาก และชาวบ้านก็อยากเรียนรู้เรื่องการย้อมผ้าสีธรรมชาติ จึงทำโครงการย้อมสีธรรมชาติจากเมล็ดมะขาม แต่เป็นเพียงความรู้ขั้นพื้นฐานเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ แต่ด้วยเห็นความตั้งใจของชาวบ้านจึงเป็นแรงบันดาลใจให้เขียนข้อเสนอโครงการฯ ขอรับทุนจาก กสศ.

“เป้าหมายของโครงการฯ คือต้องการให้เกิดอาชีพที่มั่นคงในชุมชน โดยใช้ทุนชุมชนเป็นตัวตั้งต้น ทั้งทุนมนุษย์และภูมิปัญญา ซึ่งเดิมคนในตำบลอุโลกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ปลูกพืช มีบางบ้านทอผ้า เลี้ยงไหม ปลูกหม่อน แต่การทอผ้าเพื่อขายยังมีไม่มาก จึงอยากให้มีอาชีพทอผ้าไหมเกิดขึ้นในชุมชนแบบครบวงจร ตั้งแต่การทอผ้า เลี้ยงไหม ปลูกหม่อน ซึ่งผลผลิตนำมาขายได้ทุกอย่าง”

วิเคราะห์ความต้องการ ‘สร้างการเรียนรู้ร่วมกัน’

ทั้งนี้ ทีมงานกำหนดผู้เข้าร่วมโครงการฯ ไว้ 80 คน จาก 11 หมู่บ้าน ในตำบล อุโโลก เน้นไปที่ผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ ประกอบด้วย แรงงานนอกระบบ ที่มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ และเยาวชน การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการฯ จะมีคณะกรรมการชุมชน ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ทำหน้าที่สำรวจความต้องการ และคัดกรอง ให้พ่อแม่ซักชวนลูกหลานเข้ามาร่วมกิจกรรม เนื่องจากต้องการใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีของคนรุ่นใหม่ เช่น ตลาดออนไลน์ โซเชียลมีเดีย เพื่อช่วยสอน ให้กับพ่อแม่ และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างรายได้ให้ครอบครัว

เมื่อได้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ครบตามจำนวนที่ต้องการ กระบวนการเรียนรู้ เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เข้าร่วม ‘วิเคราะห์ชุมชน’ ว่า ในชุมชนตนเองมีทุนชุมชน หรือมี ภูมิปัญญาอะไรบ้าง โดย ผศ.นันทา สมเป็น คณบดีคณะเกษตรและอุตสาหกรรม เกษตร มรภ.สุรินทร์ ได้เข้าร่วมหนุนเสริมในกระบวนการนี้ด้วย

“สิ่งที่เราพบคือ ในชุมชนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าไหมจำนวนมาก และสามารถนำมาเชื่อมโยงกันได้แบบครบวงจร บางหมู่บ้านมีแปลงปลูกต้นหม่อน ขนาดใหญ่ บางหมู่บ้านมีการขายเส้นไหม บางหมู่บ้านชำนาญการทอผ้า เพียงแต่ เป็นสิ่งที่ทุกคนไม่เคยรู้มาก่อน”

หลังจากการวิเคราะห์ชุมชนจนค้นพบ ‘ฐานทุนชุมชน’ ที่สำคัญแล้ว จึงให้ ผู้เข้าร่วม ‘วิเคราะห์ตัวเอง’

“เราให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ วิเคราะห์ตัวเอง ให้ลองสร้างภาพฝันในอนาคตของตัวเองและครอบครัวว่าเป็นอย่างไร พบว่าบางคนอยากมีโรงทอผ้า อยากมีอาชีพทอผ้า หรือทำเกษตรพอเพียง ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เขาเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ขั้นตอนต่อไปคือการปรับทัศนคติในการอยู่ร่วมกัน ผ่านกิจกรรม ‘รู้จักหัวใจ’ ให้ทุกคน ทำความรู้จักกัน บางคนเห็นหน้ากันแต่ไม่เคยคุยกัน ซึ่งได้ผลมาก จากที่เคยนั่งแยก หมู่บ้าน พอทำกิจกรรมร่วมกัน ก็เริ่มมีการทักทายเข้าหากันมากขึ้น ลูกหลานที่ตามมาด้วยก็เริ่มเล่นด้วยกัน”

กระบวนการดังกล่าวไม่เพียง **‘เปิดใจ’** ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้เรียนรู้ร่วมกัน แต่ยังมี **‘สร้างการมีส่วนร่วม’** โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ หรือเลือก **‘วิทยากร’** ด้วยตนเอง

“เราเปิดกว้างให้ทุกคนเสนอว่าอยากเรียนรู้เรื่องใด แม้ว่าคณะจะมีองค์ความรู้ เรื่องสีย้อมจากเมล็ดมะขามก็ตาม ซึ่งสุดท้ายก็ได้ข้อสรุปว่าพวกเขาต้องการเรียนรู้เรื่องการย้อมสีธรรมชาติ การย้อมคราม การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ซึ่งเมื่อได้หลักสูตรร่วมกันแล้ว ก็ให้ชาวบ้านเลือกวิทยากรเอง ซึ่งเขาจะรู้จักกว่าคนไหนสอนสนุก สอนดี โดยวิทยากรที่ชาวบ้านต้องการคือ **อาจารย์บัณฑิต ว่องไว ทายาทศิลปหัตถกรรมของจังหวัดสุรินทร์** ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติของจังหวัด เป็นผู้มีความสามารถด้านการทอผ้า แต่เราจะมีข้อตกลงว่า ทุกคนต้องเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ครบหลักสูตร ซึ่งทุกคนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี”

ฝึกกระบวนการผลิต **‘ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ’**

การอบรมตลอดหลักสูตรของโครงการฯ จะใช้เวลา 20 วัน สอนเกี่ยวกับการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม 5 วัน การย้อมสีธรรมชาติ การพัฒนาลาย 10 วัน และการตลาดอีก 5 วัน มีระยะเวลาทำโครงการทั้งสิ้น 7 เดือน โดยทีมงานจะใช้วิธี **‘การลงทำงานในชุมชน’** เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ สะดวกมากที่สุด

“เราเข้าใจวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน จึงลงไปจัดอบรมในชุมชนเลย ผู้เข้าอบรมมาตอนไหนก็ได้ เขาอาจจะมาสายหน่อย หรืออาจจะอยู่ไม่เต็มวัน บางคนต้องแวะไปรับส่งลูก ไปเอาควายเข้าคอก เมื่อเสร็จแล้วก็กลับมาอบรม ซึ่งตลอดระยะเวลาการทำโครงการฯ ผู้เข้าอบรมสนุกกันมาก เพราะทุกกิจกรรมทำในหมู่บ้าน แค่ขับมอเตอร์ไซด์มา ไม่ต้องออกนอกพื้นที่ การเรียนภาคปฏิบัติจะจัดที่ศาลาประชาคมของหมู่บ้าน ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้ลงมือเองทั้งหมดทุกขั้นตอน โดยมีทีมงานเป็นผู้ช่วย”

สำหรับการอบรมเรื่อง **‘การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม’** สอนโดยอาจารย์จาก คณะเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร เพราะมีองค์ความรู้อยู่แล้ว ทั้งการวิเคราะห์ ค่าดิน วิเคราะห์โรคและศัตรูพืช การรู้จักสายพันธุ์หม่อนไหม การพัฒนาเส้นไหมให้ได้มาตรฐานนกยุงทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการเรียนรู้จากของจริง หลายสิ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ชาวบ้านไม่เคยรู้มาก่อน

“คนโบราณเขาปลูกหม่อนจะไม่ตัดแต่งกิ่ง พอเราให้ความรู้เขาก็ตัดแต่งกิ่ง แดกใบสวย ชาวบ้านมาเล่าให้ฟังบอกว่า มีปัญหาเกี่ยวกับคนแก่ที่บ้านต้องตัดกิ่งหม่อน แต่พอเขาได้ความรู้จากการอบรมว่าต้องตัดกิ่งหม่อนจะแตกยอดได้สวย ก็ช่วยเปลี่ยนแนวคิดได้”

ส่วนความรู้ด้าน **‘การย้อมสีธรรมชาติ การทอผ้าไหม และพัฒนาลาย’** มีอาจารย์บัณฑิตมาเป็นวิทยากรโดยอาจารย์ได้นำผลงานผ้าไหมที่มีลวดลายสวยงาม และมีราคาสูงหลายหมื่นบาทมาให้เห็นเป็นตัวอย่าง ซึ่งช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ อยากพัฒนาฝีมือตนเอง อีกทั้งยังได้สอนเทคนิคการย้อมสี การทอผ้าลายมัดหมี่โบราณ วิธีมัดหมี่มัดลายให้สวยงามเป็นธรรมชาติ รวมถึงการทอลายพื้นถิ่นประจำจังหวัดสุรินทร์

นางจอมศรี ชัยหาญ อาชีพทำนา กลุ่มเป้าหมาย เล่าว่า เธอเคยทำงานในโรงงานที่กรุงเทพฯ แล้วกลับมาทำนาอยู่บ้าน ชอบทอผ้าแต่ทอไม่เก่งมาก เข้าร่วมโครงการฯ นี้เพราะอยากได้ทักษะการย้อมสีธรรมชาติ เพราะเห็นว่าปลอดภัยและดีต่อสุขภาพมากกว่า

“เราไม่มีพื้นฐานเรื่องการย้อมสีธรรมชาติ แม้ศูนย์หม่อนไหมจะเข้ามาจัดอบรมให้เป็นประจำ แต่ชาวบ้านไม่มีโอกาสไป แต่โครงการฯ นี้เข้ามาให้ความรู้ในชุมชน ทำให้ชาวบ้านได้ประโยชน์เต็มที่ สิ่งที่ได้จากการอบรมก็คือ ได้ความรู้ใหม่ เช่น เรื่องสีธรรมชาติ รู้ว่าต้นไม้ใบหญ้ารอบหมู่บ้านเก็บมาย้อมสีได้หมด ส่วนชุมชนก็มีผ้าไหมสีธรรมชาติที่หลากหลาย มีรายได้เพิ่มขึ้น การย้อมสีธรรมชาติทำให้สามารถขายผ้าไหมได้ราคาสูงขึ้น”

สร้าง 'กลุ่ม 6 สายน้ำ' พัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน

นอกจากนี้โครงการฯ ยังมีการอบรมหลักสูตรการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหม เพื่อผลักดันให้ผลิตภัณฑ์ไหมเป็นที่ยอมรับ รวมถึงการเชื่อมโยงตลาดที่กว้างขึ้นทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อเพิ่มช่องทางการขาย ทั้งในและต่างประเทศ

อาจารย์สุนิสา เล่าว่า หลักสูตรการตลาดสอนเรื่องการสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ไหม ซึ่งที่ผ่านมาชาวบ้านยังเขียนและถ่ายทอดไม่เป็น ซึ่งมีอาจารย์สาขา การจัดการมาช่วยสอนวิธีการขายของแบบออนไลน์และออฟไลน์ การโพสต์ข้อความ การไลฟ์สด เทคนิคการพูดและวิธีทำให้คนมาติดตามเป็นแฟนเพจ นอกจากนี้ยัง ได้เพิ่มเติมความรู้ด้านการทำบัญชี การคิดต้นทุน มีสมุดบัญชีครัวเรือนแจกให้ พร้อมทั้งสอนให้จดบันทึกต้นทุน ทำให้รู้วิธีตั้งราคาผ้าไหม เพื่อกำหนดราคาขาย ขึ้นต่ำได้

“ก่อนหน้านี้ เห็นผ้าไหมอยู่ในก็ก็จะต่อราคา เพราะอยากได้ของถูก แต่เมื่อมาทำโครงการฯ รู้เลยว่ากว่าจะได้ผ้าไหมมาแต่ละผืนไม่ใช่เรื่องง่าย ก็จะสอนให้ชาวบ้านตั้งราคาแบบเผื่อต่อ ตอนนั้นก็คิดคำนวณต้นทุนและการตั้งราคากันได้เกินครึ่งแล้ว”

ทุกวันนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีทักษะด้านการตลาดดีขึ้น สามารถเล่าเรื่องราวเรียงคำพูดเพื่อขายบนออนไลน์ได้ อีกทั้งยังมีช่องทางการขายใหม่ ๆ เกิดขึ้น ล่าสุดได้มีการรวมกลุ่มภายใต้ชื่อ ‘กลุ่ม 6 สายน้ำ’ สื่อความหมายถึง 6 ชุมชน ที่มารวมกัน เพื่อเป็น ‘ศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชนของตำบลอุโลก’

“โครงการฯ นี้ไม่เพียงนำมาใช้จัดอบรมพัฒนาทักษะอาชีพให้กับชาวบ้าน ที่งานยังนำงบประมาณส่วนหนึ่งจัดซื้ออุปกรณ์ เช่น ก็ทอผ้า เครื่องคันหัวหมี่ ตัดตั้งไว้ที่บ้านแกนนำกลุ่ม เพื่อเป็นพื้นที่ให้สมาชิกมาเข้าใช้ในราคาถูก โดยให้กลุ่มบริหารจัดการกันเอง คิดว่าอย่างน้อยก็เป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อสร้างอาชีพให้ชาวบ้านในชุมชน หากชาวบ้านยังทอผ้าไม่เป็นก็มารับจ้างสาวไหมในยามว่างได้ หรือรับจ้างทอผ้า ทำให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน อีกทั้งปัจจุบันผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติสามารถขายได้ราคาเพิ่มสูงขึ้นจากเดิม 1,000 บาท เพิ่มเป็น 3,000 - 5,000 บาท” อาจารย์สุนิสา เล่า

“ใจมันรัก ทำแล้วมีความสุข เดินคนเดียวไม่ได้ต้องเดินเป็นกลุ่ม” จอมศรี กล่าวเสริมและเล่าว่า การมารวมกลุ่มกันทำให้กลุ่มเกิดแรงกระตุ้น แม้แต่ผู้ใหญ่บ้านก็ทำงานด้วยความทุ่มเท สนุกไปด้วยกัน ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคี ส่วนการทอผ้าไหมของกลุ่ม 6 สายน้ำ ตอนนี้มีทั้งขายเอง ฝากญาติขาย จะใช้วิธีการขายการตลาดให้หลากหลาย อยากให้สมาชิกกลุ่มได้ขายผ้า มีอาชีพที่มั่นคง พออยู่พอกิน อยากพากลุ่มไปสู่หมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว เน้นวิถีที่บ้านที่ปลูกหม่อน เลี้ยงไหมทอผ้า แบบครบวงจร

ด้าน นายพันพงษ์ อยู่ประพันธ์ อายุ 53 ปี อาชีพช่าง กลุ่มเป้าหมาย เล่าว่า แต่ก่อนเคยเป็นช่างเครื่องทอผ้าในโรงงาน แต่ไม่เคยทอผ้าไหม ไม่เคยมัดลายมาก่อน เมื่อมาร่วมกิจกรรมเห็นว่า งานผ้าไหมเป็นงานฝีมือที่สวยงาม ตอนแรกช่วยกรอด้าย

ซึ่งเป็นงานยากและละเอียด แต่ก็ไม่ถอดใจ ใช้วิธีเรียนรู้ไปพร้อมกับเพื่อนในกลุ่ม ตอนนี้ทอสรอง และทอผ้าพื้นได้ทั้งผืนแล้ว

“ผ้าทอผืนแรกที่ขายได้คือผ้าถุง ตอนนี้อยายผ้าทอฝีมือตัวเองไปแล้วกว่า 10 ผืน ผ้าหนึ่งผืนใช้เวลาประมาณ 10 วัน ตั้งใจว่าจะทอผ้าขายเพื่อส่งลูกเรียน ตอนอบรมชอบเรียนเรื่องมัดลาย แล้วก็สนุกสนาน ได้คุยกัน และยังได้รู้จักคนในหมู่บ้านมากขึ้น”

รายได้ รอยยิ้ม และความสุข ที่สะท้อนออกมาจากคำบอกเล่าของชาวบ้านในตำบลอุโลก คือ ตัวชี้วัดถึงความสำเร็จของโครงการฯ ได้เป็นอย่างดี โดยหัวใจสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านเปิดใจเรียนรู้จนสามารถนำไปประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง และสร้างการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งได้ คือ **‘สร้างการมีส่วนร่วมโดยไม่ยึดเยียดความรู้’**

“สิ่งที่ทีมงานเรียนรู้จากการทำโครงการฯ คือ อย่ายึดเยียดความรู้ให้ชาวบ้าน เพราะหากชาวบ้านไม่ต้องการก็ไปต่อไม่ได้ การทำงานต้องตอบสนองความต้องการของชาวบ้านจริง ๆ ต้องลงพื้นที่จริง ลงมือทำจริง จึงจะประสบความสำเร็จได้ ที่สำคัญต้องให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เราพบว่า ชาวบ้านมีกระบวนการคิดที่เปลี่ยนไป มีการพัฒนาทักษะการตั้งคำถาม เริ่มอยากเรียนรู้ อยากลองผิดลองถูก และเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ”

ทั้งนี้ ในอนาคตทีมงานหวังไว้ว่าจะอยากสร้างความเข้มแข็งผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์ เช่น ดักแด่ ซาไบหม่อม รังไหมขัดผิว เพื่อเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

โครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะแรงงานเพื่อเพิ่มโอกาสในอาชีพ ด้านการผลิตผ้าไหม

หน่วยจัดการเรียนรู้ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้รับผิดชอบโครงการ : สุนิสา เยาวสกุลมาศ

โทรศัพท์ : 086-3407748

โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ

มุมมองใหม่มหาวิทยาลัย "รับใช้สังคม"

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

โครงการอาชีพฝึกอบรมพัฒนาทักษะแรงงาน
เพื่อเพิ่มโอกาสในด้านการผลิตผ้าไหม (ปี 2562)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จัดกระบวนการเรียนรู้
ร่วมบูรณาการงานวิชาการ **คืนผลประโยชน์**
สู่การพัฒนารุมนชนท้องถิ่น

หน่วยจัดการเรียนรู้
(มรล.สุรินทร์)

สร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ผู้ร่วมเรียนรู้

วิเคราะห์ทุกขุณ จุดแข็ง จุดอ่อน ร่วมกันระหว่างหน่วยจัดการเรียนรู้กับชุมชน

รู้จักตัวเอง

สร้างเป้าหมายร่วมกัน
ความต้องการ
และการปรับทัศนคติ
การอยู่ร่วมกัน

รู้จักชุมชน

ในชุมชน
มีฐานทุนอะไรบ้าง
เช่น คน ทรัพยากร
วัฒนธรรม ภูมิปัญญา
๑๑๙

ซู 'ปัญญาคติ' ขับเคลื่อน ความเสมอภาคทางการศึกษา เด็กสุรินทร์

โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในเครือข่ายจังหวัดปฏิบัติการเรียนรู้ของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ที่ดำเนินงานเพื่อสร้างกลไกการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่ได้มาจากเวทีสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ คือ **“เสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนให้เป็นคนเก่ง ดี มีงานทำ”** ต่อมาในปี 2562 ได้เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ (อบจ.สุรินทร์) เป็นหน่วยงานรับทุน มีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้รับทุน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการนำของนางสาวเพียง นิจิตตะโล ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นทีมเลขานุการโครงการ และมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ร่วมเป็น Core Team

ใช้กลไก ‘ปัญหาภิเครือข่าย’ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

สำหรับในปี 2562 มีการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย 10 อำเภอ 25 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยทำงานเต็มพื้นที่ 1 อำเภอ คือ อำเภอจอมพระ มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เข้าร่วมโครงการจำนวน 10 แห่ง และอีก 9 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอสนม อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสังขะ อำเภอลำดวน และอำเภอบัวเขต มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เข้าร่วมโครงการจำนวน 15 แห่ง โดยช่วยเหลือ 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) จำนวน 537 คน เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 180 คน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) จำนวน 25 ศูนย์

เพื่อให้การทำงานช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เดินหน้าได้ราบรื่น จึงมีการจัดตั้งกลไกหลักเพื่อขับเคลื่อนงาน โดยมีคณะกรรมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ 3 ระดับ คือ **1. ระดับจังหวัด** มีผู้ว่าราชการายเป็นประธาน กรรมการ และปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นกรรมการและเลขานุการ **2. ระดับอำเภอ** มีเพียงอำเภอจอมพระเท่านั้นที่มีคณะกรรมการระดับอำเภอ มีนายอำเภอเป็นประธานกรรมการ ท้องถิ่นอำเภอเป็นกรรมการ และเลขานุการ **3. ระดับพื้นที่** มีนายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประธานกรรมการ มีปลัดเทศบาลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่พัฒนาความเข้มแข็งของกลไกสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาระดับพื้นที่ ในการดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในพื้นที่

ส่วนกลไกหลักจะมี **‘ปัญหาภาคีเครือข่าย’** อยู่ทุกระดับ คือ 1. พ่อแม่ ผู้ปกครอง 2. หน่วยจัดการศึกษาทุกสังกัด เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศธจ.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สำนักงานคุมประพฤติ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) 3. หน่วยสนับสนุนการศึกษาทุกหน่วย 4. ท้องถิ่น ท้องที่ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนันและผู้ใหญ่บ้าน และ 5. องค์กรเอกชนที่สนใจด้านการศึกษาทั้งในและนอกพื้นที่ มีทั้งองค์กรเอกชน มูลนิธิ สภาเด็กและเยาวชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และสภาองค์กรชุมชน

นอกจากนี้ยังมี มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาकारไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เข้ามาช่วยพัฒนาทักษะการทำงานให้กับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเราเรียกว่า นักถักทอชุมชนหรือทีมพี่เลี้ยง รวมถึงจัดค่ายพัฒนาทักษะและเตรียมความพร้อมทั้งด้านสันตนาการและวิชาการให้กับเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการด้วย

ด้วยกลไกการทำงานดังกล่าว ส่งผลให้โครงการของจังหวัดสุรินทร์เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ คือ การสำรวจให้ทุนช่วยเหลือหรือพัฒนากลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนเชิงคุณภาพ คือ การดูแลในระยะยาวให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้เรียน จนมีอาชีพ มีรายได้และสามารถดูแลตัวเองหรือครอบครัวได้

เดินหน้าสู่ปี 2 เพื่ออนาคตที่ดีกว่าของเด็กสุรินทร์

ปี 2563 กลไกหลักในการทำงานยังเป็น 3 ระดับ คือ ระดับจังหวัด อำเภอ และพื้นที่ โดยมีปัญหาภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนการทำงานเหมือนเดิม และเพิ่มกลไก **ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.)** มีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ช่วยกำกับดูแล ศพด. ที่เข้าร่วมโครงการ **ส่วนเด็กนอกระบบการศึกษา** มีสภาเด็กและเยาวชนในตำบลเป็นผู้สำรวจและเก็บข้อมูล ปรับเปลี่ยนให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. เข้ามาเป็นนักถักทอชุมชน เพื่อช่วยลดภาระงานให้กับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยให้การทำงานวางแผนช่วยเหลือเด็กในพื้นที่รวดเร็วขึ้น อีกทั้งได้รับความร่วมมือจากสถาบันยูโพริน เข้ามาช่วยเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพเด็กนอกระบบ นอกจากนี้ยังเพิ่มทีมสหวิชาชีพ จาก พมจ. เข้ามาช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน วิทยาลัยการอาชีพ และหน่วยงานเอกชน ทั้งสภาอุตสาหกรรม ประธานหอการค้า รับหน้าที่ฝึกทักษะอาชีพให้กับเด็กนอกระบบด้วย

สำหรับการดำเนินงานโครงการปีที่ 2 ยังคงทำงานช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 3 กลุ่ม คือ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) จำนวน 11,141 คน โดยทำงานครอบคลุมทั้งจังหวัด คือ 17 อำเภอ 172 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 555 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านเด็กนอกระบบ ทำงานเต็มพื้นที่อำเภอจอมพระ 10 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสนม 8 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอีก 9 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอสนม อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสังขะ อำเภอลำดวน และอำเภอบัวเขต 14 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 100 คน ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำงานใน 10 อำเภอ 32 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหมด 32 ศพด.

2 ปีกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้เด็กเยาวชน ในจังหวัดสุรินทร์จะเดินมาถึงวันนี้ไม่ได้เลย ถ้าปราศจาก ‘ปัญญาภิวัตน์’ ทั้ง 5 ภาคส่วนเข้ามาร่วมขับเคลื่อนการทำงาน รวมถึงการใช้ฐานทุนจากการทำงานเดิม มาสานต่อ ซึ่งทั้ง 2 ส่วนนี้คือ ‘หัวใจสำคัญ’ ในการทำให้โครงการฯ นี้เดินไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ นั่นคือ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชน เพื่อเป็นคนเก่ง ดี มีงานทำ

ปี 3 ‘บูรณาการ’ ความร่วมมือในพื้นที่ลดความเหลื่อมล้ำ

สำหรับการขับเคลื่อนงานการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ จังหวัดสุรินทร์ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ (อบจ.สุรินทร์) ปี 2565 ยังคงรูปแบบการทำงานเหมือนเดิม คือ มีคณะกรรมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์เป็นประธาน และปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เป็นเลขานุการ มีคณะทำงานในระดับอำเภอและระดับพื้นที่ มีปัญญาภิวัตน์ เครือข่ายเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน โดยให้แต่ละพื้นที่เสนอแนะรายชื่อให้ออบจ. ซึ่งเป็นส่วนท้องถิ่นของจังหวัดสุรินทร์ ที่เป็นข้อต่อสำคัญในการสร้างพื้นที่ส่วนกลาง เพื่อทำงานในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับพื้นที่ ทั้งในและนอกพื้นที่แล้ว อบจ. สุรินทร์ยังมุ่งเน้นการพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลเด็กและเยาวชน นอกระบบในจังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากเล็งเห็นว่า ยังไม่มีหน่วยงานกลางที่จะรวบรวม

ข้อมูลเหล่านี้ ซึ่งคาดหวังให้ทุกหน่วยงานทุกองค์กรในจังหวัดสุรินทร์สามารถเข้ามาใช้ข้อมูลในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ โดยมี อบจ.สุรินทร์ เป็นฝ่ายเลขานุการดูแลข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นปัจจุบัน

ด้านแนวทางการทำงานมุ่งเน้นไปที่การจัดเวทีพบปะพูดคุย หรือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของจังหวัด ที่ขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการสมัชชาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ทั้งในเวทีสมัชชาการศึกษาจังหวัด และเวทีการประชุมคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการรณรงค์สื่อสาร ประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนักร่วมกันให้กับคณะทำงานทุกชุดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ทั้งนี้ ภาพความสำเร็จที่คณะทำงานอยากเห็น คือ 1. ภาคีเครือข่ายสามารถขับเคลื่อนงานจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้รับการพัฒนาและเพิ่มทักษะการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ผ่านกิจกรรมโครงการตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ 2. เกิดการบูรณาการร่วมกันจากทุกหน่วยงานในพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนด้วยโอกาสและยากจน ให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยมีโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจังหวัดสุรินทร์เป็นศูนย์กลางระบบสารสนเทศ และ 3. แผนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนต่อไปในระยะยาว

โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจังหวัดสุรินทร์

ภาคีผู้รับทุน : องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ผู้รับผิดชอบโครงการ : ว่าที่ร้อยตรีพิศุทธิ์ นิภารักษ

(ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์)

โทรศัพท์ : 089-2809719

โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ จังหวัดสุรินทร์

การดำเนินงานโครงการ

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ปี 2562-2563

จังหวัดสุรินทร์

โจทย์การทำงาน

พบเด็กจบการศึกษาลดลงกว่า 9 ปี **ไม่ได้เรียนต่อ** และ **ไม่มีงานทำ** เป็นปัญหาอันดับ 1 และเด็กนักเรียน **ออกกลางคันสูง** จังหวัดสุรินทร์จึงเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนและครอบครัว ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างกลไกการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ คือ **“เสริมสร้างคุณภาพชีวิต เด็กเยาวชนให้เป็นคนเก่ง ดี มีงานทำ”**

หน่วยงานรับทุน

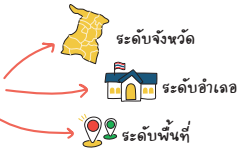

องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ (อบจ.) :
กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านการศึกษา เป็น Core Team

กลไกหลัก
ขับเคลื่อนงาน

คณะกรรมการ
จัดการศึกษาเชิงพื้นที่
3 ระดับ

มีหน้าที่ พัฒนาความเข้มแข็งของกลไกสร้างความเสมอภาค
ทางการศึกษาระดับพื้นที่ ใน การดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในพื้นที่

กลไก
ภายนอกพื้นที่
ปี 2562

มูลนิธิสยามกัมมาจล
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) :
พัฒนาศึกษาลาพในพื้นที่ที่มีบทบาท
เป็นนักถักทอชุมชนและพลเมือง

กลไก
ภายนอกพื้นที่
ปี 2563

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ : เสริมความพร้อม
พัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน
นอกระบบการศึกษา

เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณ:
การสำรวจ ในทุนช่วยเหลือ
พัฒนากลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 3 กลุ่ม

เชิงคุณภาพ: การดูแลในระยะยาว เด็กและ
เยาวชนนอกระบบการศึกษาได้เรียน มีอาชีพ
มีรายได้ ดูแลตัวเอง หรือครอบครัวได้

กลุ่มเป้าหมาย

เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(ศพด.) : ครู ศพด.
และนักถักทอชุมชนลงพื้นที่สำรวจ คัดกรอง ช่วยเหลือ

เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา :
คณะทำงานระดับพื้นที่ มีบทบาท
เป็นผู้จัดการรายกรณี (CM: Case Manager)
สำรวจ เก็บข้อมูล

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(ศพด.) : พัฒนาศูนย์ตามมาตรฐาน
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ.2561

ผลการ
ดำเนินงาน

	ปี 2562	ปี 2563
เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(ศพด.)	537 คน	11,141 คน
เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา	180 คน	621 คน
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการพัฒนา	25 แห่ง	32 แห่ง

เป้าหมาย
การดำเนินงาน
ปี 2565

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ขับเคลื่อนงานการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
ปี 2565 โดยคณะกรรมการจัดการศึกษาจังหวัดระดับจังหวัด มีปัญหาสำคัญอย่าง
เป็นกลไกหลัก

ภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนงานจัดการศึกษาจังหวัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้รับการพัฒนา
เพิ่มทักษะการจัดการศึกษาจังหวัดผ่านกิจกรรม โครงการตามแผนการดำเนินงาน
ที่กำหนดไว้

เกิดการบูรณาการร่วมกันจากทุกหน่วยงานในพื้นที่ เชื่อมโยงฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน
คือโอกาสและขาดงาน ให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยมีโครงการจัดการศึกษา
เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์กลางระบบสารสนเทศ

เกิดแผนการจัดการศึกษาจังหวัดพื้นที่ สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนต่อไปในระยะยาว

โอกาสในการศึกษา ควรเป็นของทุกคน

วิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดสุรินทร์

“วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ผณีกำลังเครือข่ายเดินหน้าสู่การเป็นศูนย์การศึกษาพิเศษอาชีวศึกษา เพิ่มทางเลือกในการศึกษาให้นักเรียน นักศึกษาพิการในพื้นที่ภาคอีสานโซนใต้”

วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสายอาชีพแก่ผู้เรียนทั้งในและนอกระบบการศึกษา และมีประสบการณ์จัดการเรียนรู้ด้านการฝึกอาชีพแก่ผู้พิการ ปี 2558 ทางวิทยาลัยได้เริ่มฝึกอาชีพหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันให้กับประชาชนที่เป็นผู้พิการ และในปี 2561 มีการเปิดรับผู้พิการที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส. **‘เพื่อเพิ่มทางเลือกในการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาพิการ’**

“เราเกิดคำถามว่า เด็กพิการที่จบ ม.6 แล้ว แต่ไม่มีกำลังเรียนต่อมหาวิทยาลัย บางคนต้องกลับไปใช้ชีวิตเป็นผู้พิการในหมู่บ้าน แต่หากบางคนไม่ต้องการกลับไปอยู่เฉย ๆ ในหมู่บ้าน เขาจะทำอะไรได้บ้าง วิทยาลัยจึงเพิ่มทางเลือกในการศึกษาให้เด็กพิการผ่านหลักสูตร ปวส. สำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้มีทักษะอาชีพและวุฒิการศึกษาติดตัว” นายอภิชาติ กุลธานี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ กล่าว

ทำไป เรียนรู้ไป สร้างกลไกขับเคลื่อนงาน

นายอภิชาติ กล่าวว่า วิทยาลัยไม่เคยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาพิเศษมาก่อน จึงเริ่มต้นพร้อมกับการเรียนรู้ ทำไปเรียนรู้ไป มีการถอดบทเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการไปพร้อมกัน ปี 2563 - 2565 ทางวิทยาลัยได้รับการสนับสนุนจากโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มอบทุนการศึกษาให้แก่ นักเรียนผู้ด้อยโอกาสที่พิการแต่มีความมุ่งมั่นในการศึกษาเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ และพึ่งพาตนเอง โดยมีคณะหนุนเสริมจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่ปรึกษาตลอดเส้นทาง

สำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการในรุ่นแรกปี 2563 จบการศึกษาแล้วจำนวน 9 คน สามารถนำทักษะออกไปประกอบอาชีพได้ และนักเรียนปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่อีก 35 คน แบ่งเป็น นักเรียนรุ่นที่ 2 ปี 2564 กำลังศึกษาระดับชั้น ปวส. 2 จำนวน 15 คน และนักเรียนรุ่นที่ 3 ปี 2565 กำลังศึกษาระดับชั้น ปวส. 1 จำนวน 20 คน โดยแผนกวิชาที่เปิดรับผู้เรียนกลุ่มนี้ มี 3 แผนก คือ สาขาวิชาช่างกลโรงงาน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ

“การจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนในกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ คือ ผู้พิการทางสติปัญญา และผู้บกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งต้องเข้าใจก่อนว่าไม่ใช่ครูทุกคนที่จะเข้าใจเรื่องนี้ เพราะต้องอาศัยแรงใจ แรงกาย และความพยายามของครูอย่างมาก เราจึงเริ่มต้นพัฒนาคณะทำงาน คณะครูให้เข้มแข็งขึ้น จากโครงสร้างของ**ศูนย์บริการสนับสนุนนักเรียนนักศึกษาพิการ (Disability Support Services: DSS)** ของวิทยาลัย เพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงาน บูรณาการวิธีการดูแลผู้เรียนที่เป็นผู้พิการร่วมกับประสบการณ์ในการฝึกวิชาชีพระยะสั้นของครูประจำแผนกวิชาต่าง ๆ”

สานเครือข่ายร่วมจัดการศึกษา 3 ช่วง

นอกจากโครงสร้างคณะทำงานที่เข้มแข็งภายในสถานศึกษาแล้ว กระบวนการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษก็สำคัญเช่นกัน ด้วยเหตุนี้วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์จึงให้ความสำคัญกับวิธีการจัดการศึกษาผ่านการสร้างเครือข่ายใน 3 ช่วงของกระบวนการ คือ

หนึ่ง **‘เครือข่ายร่วมจัดหานักเรียน’** ทั้งภาคปกติที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ที่มีการส่งต่อจากโรงเรียนโสตศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสุรินทร์ ขณะเดียวกันวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ กำลังพัฒนาเป็น **‘ศูนย์การศึกษาพิเศษอาชีวศึกษา’** เป็นพื้นที่รองรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษจากพื้นที่ภาคอีสานใต้ โดยปัจจุบันได้มีการประสานไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนโสตศึกษาในพื้นที่ภาคอีสานใต้ 7 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร

ส่วนพื้นที่ภาคอีสานเหนือมีจังหวัดอุดรธานี ที่กำลังพัฒนาสู่การเป็นศูนย์การศึกษาพิเศษอาชีวศึกษา

ทางด้าน **นายอักษรเพชร วิจิตรเรืองชัย หัวหน้าศูนย์บริการสนับสนุนนักเรียนนักศึกษาพิการ วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์** กล่าวเพิ่มเติมว่า นอกจากการหาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษจากในโรงเรียน และการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ ของวิทยาลัยแล้ว อีกวิธีหนึ่งที่ครูทำเพื่อค้นหาเด็กมารับทุนของ กสศ. คือ การหาข้อมูลเด็กพิการที่ต้อยโอกาสแต่อยากเรียนจากเครือข่าย เช่น รุ่นพี่รุ่นน้อง จากนั้นลงพื้นที่ไปที่บ้าน ไปพูดคุยถึงความต้องการช่วยเหลือกับเด็กหรือผู้ปกครอง ส่วนหนึ่งเพื่อคัดกรองอย่างเข้มข้น เนื่องจากความพิการมีหลายประเภท และศักยภาพความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้พิการแต่ละประเภทยังต่างกัน ดังนั้นข้อดีของวิธีการนี้คือ ทำให้ครูเห็นและเข้าใจพื้นฐานชีวิตของเด็กจริง ๆ เข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีปัญหาหรือข้อจำกัดของชีวิตอย่างไร และนำไปสู่การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม หรือนำไปสู่การออกแบบแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลได้ในอนาคต

สอง **‘เครือข่ายร่วมจัดกระบวนการศึกษา’** เนื่องจากวิทยาลัยจัดการศึกษาแบบทวิภาคี จึงต้องหาเครือข่ายสถานประกอบการในจังหวัดร่วมเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน โรงงาน ตลอดจนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุรินทร์ เพื่อประสานส่งผู้เรียนจากวิทยาลัยเข้าฝึกงานหรือฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับโรงพยาบาลสุรินทร์เนื่องจากบางกิจกรรมต้องใช้นักจิตวิทยา รวมถึงล่ามภาษามือ เข้ามาอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ด้วย

ใน 1 ภาคเรียน นักเรียนจะฝึกงานประมาณ 4 เดือน ซึ่งเรื่องของการหาสถานประกอบการที่จะรับนักเรียน นักศึกษาพิการเข้าฝึกงานนั้นก็เป็นโจทย์ท้าทายสำหรับวิทยาลัยเช่นกัน เพราะต้องเป็นสถานประกอบการที่มีส่วนงานรองรับการฝึกงานที่ตรงกับแผนการเรียน ให้นักเรียนนักศึกษาได้ฝึกฝนการใช้ทักษะที่เรียนมาในการทำงานจริง ๆ แต่สิ่งสำคัญคือ ทางวิทยาลัยต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาให้เด็กกลุ่มนี้อย่างมีศักยภาพและมีความพร้อมในวิชาชีพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ประกอบการด้วยระดับหนึ่ง แต่สำหรับเด็กบางคนที่ไม่สามารถไปฝึกงานไกล ๆ ได้ ทางวิทยาลัยได้จัดพื้นที่สำหรับการฝึกฝนทดลองงานในร้านโกนตัดผมร้าน Café & Workspace ซึ่งเป็นร้านกาแฟที่ตั้งอยู่หน้าวิทยาลัย

สาม ‘เครือข่ายส่งต่อสู่การทำงาน’ เนื่องจากการเป็นการศึกษาสายอาชีพที่มีเป้าหมายสำคัญคือ เรียนจบไปแล้วมีงานทำ ไม่ว่าจะประกอบอาชีพส่วนตัว หรือทำงานในสถานประกอบการ จึงต้องมีการประสานกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อดำเนินงานต่อในเรื่องของการจัดหางาน และการพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานสำหรับผู้เรียนต่อไป โดยล่าสุดวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ได้มีการทำ MOU ร่วมกับสถานประกอบการเพิ่มเติม ในเครือไมเนอร์ ฟู้ด กรุ๊ป, เอ็มเค เรสโตรองต์ กรุ๊ป และเซ็นทรัล เรสตอรองส์ กรุ๊ป เพื่อสร้างเครือข่ายในการรองรับการฝึกงาน และการมีงานทำของผู้เรียนในอนาคต

เตรียมความพร้อม สร้างความเข้มแข็งจากภายใน

นอกจากเครือข่ายร่วมจัดการศึกษาภายนอกแล้ว กระบวนการภายในที่ทางวิทยาลัยดำเนินการ คือ การสร้างคนร่วมขับเคลื่อนงาน ซึ่งก็คือ ‘ครู’ ที่มีบทบาทกับเด็กที่สุด ความท้าทายหนึ่งของงานนี้คือ การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะเรียนรวม หมายความว่า ผู้เรียนที่พิการทางสติปัญญา ผู้เรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน และผู้เรียนปกติสามารถเรียนรวมในชั้นเรียนเดียวกันพักอาศัยในหอพักเดียวกัน และใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันได้อย่างปกติ ดังนั้นจึงเป็นโจทย์ท้าทายครูว่าจะออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และดูแลเด็กทุกคนให้สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างไร

“การเรียนการสอนในลักษณะเรียนรวม คณะครูผู้สอนต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคง เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีต้นทุนไม่เท่ากัน ยิ่งเด็กพิการยิ่งมีความซับซ้อนและความพร้อมในการเรียนรู้ต่างกัน ดังนั้นครูต้องรู้จักผู้เรียนแต่ละคน และสามารถปรับการสอนตามบริบทของผู้เรียนได้ อย่างผมเองเป็นครูช่างกลโรงงานมานานไม่เคยรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษเลย แต่เมื่อสอนนักเรียนนักศึกษาพิการมาระยะหนึ่งเราต้องปรับตัวเข้าหานักเรียน ปัจจุบันจึงสามารถใช้ภาษามือสื่อสารขั้นพื้นฐานกับเด็กได้โดยอัตโนมัติ โดยที่ไม่ต้องไปเรียนด้วยซ้ำ” นายอักษรเพชร กล่าว

สุดท้าย นายอภิชาติ กล่าวเพิ่มเติมว่า ในกระบวนการเรียนการสอนนักเรียนนักศึกษาพิการ ครูจะเน้นที่การฝึกปฏิบัติมากกว่าการเรียนทฤษฎีหลักการ เพราะหากเขาได้ลงมือทำบ่อย ๆ เขาจะเข้าใจหลักการวิธีการเองโดยอัตโนมัติ แต่หลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่น โดยสามารถปรับได้ตามความสามารถของผู้เรียน และที่สำคัญสถานศึกษาต้องทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพของตัวเอง

“การที่เรাজัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เราต้องเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน เราต้องมีล่ามภาษามือ สำหรับผู้พิการทางสติปัญญา เราต้องมีครูดูแลอย่างใกล้ชิดรวมถึงนักจิตวิทยา ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องมีเครือข่ายเข้ามาเติมเต็มในส่วนต่าง ๆ จึงจะจัดการศึกษาให้คนทุกกลุ่มได้อย่างเสมอภาค ท้ายที่สุดเราไม่รู้ว่าเด็กที่เรียนจบจากเราแล้วไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้หรือไม่ แต่ที่สำคัญคือเมื่อเขาผ่านมือเราไป อย่างน้อยเขามีทักษะและสามารถทำงานได้ ดูแลตัวเองและครอบครัวได้นั้นคือสิ่งที่เราปรารถนา”

โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

สถานศึกษาผู้รับทุน : วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์

ผู้รับผิดชอบโครงการ : นายอภิชาติ กุลธานี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์

โทรศัพท์ : 093-1399949

โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

เพราะโอกาสในการศึกษา ควรเป็นของทุกคน

วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์
จัดการศึกษาสายอาชีพแก่ผู้เรียนทั้งในและนอกระบบ

2558

เปิดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้แก่คนพิการทั่วไป

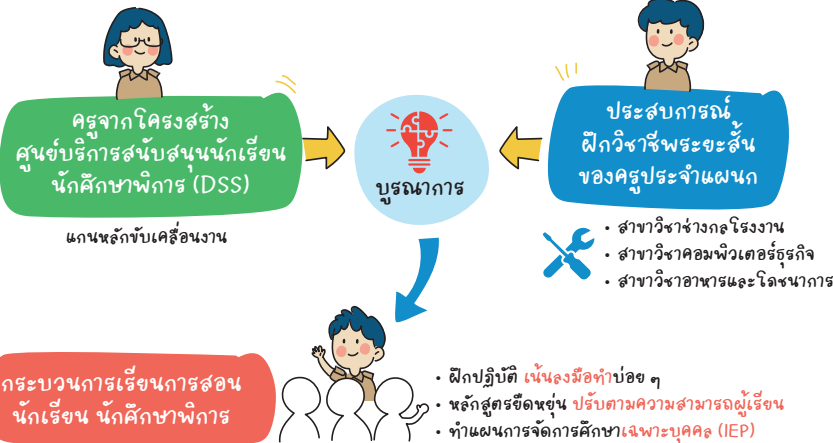
2561

เปิดรับเด็กพิการที่จบ ม.6 เข้าเรียนหลักสูตร ปวส.
'เพิ่มทางเลือกในการศึกษาให้แก่นักเรียน นักศึกษาพิการ'

จัดการศึกษาแบบเรียนรวม

ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และผู้เรียนปกติ ในชั้นเรียนเดียวกัน

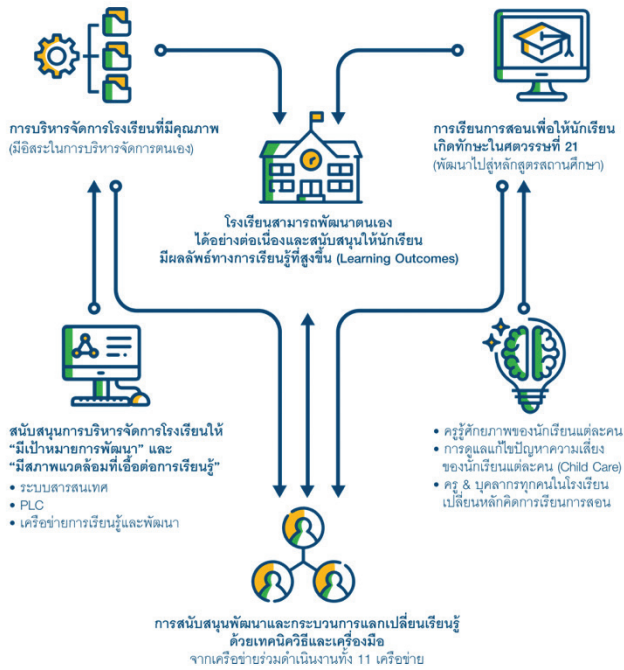
โรงเรียนพัฒนาตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา

โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง
(Teacher and School Quality Program: TSQP)

โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program : TSQP) เป็นโครงการหนึ่งที่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีความพยายามที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ มีเป้าหมายคือการพัฒนาโรงเรียนขนาดกลาง ประมาณร้อยละ 10 โดยมีระยะเวลาของการพัฒนาโรงเรียน ประมาณ 3 ปี ให้เป็นต้นแบบของการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพครู และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนในระยะยาว

การพัฒนาโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในช่วงปี 2562 - 2565 โครงการทำงานร่วมกับ 11 เครือข่ายร่วมดำเนินงาน ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 3) มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต 4) มูลนิธิธำมรงค์พัฒนา 5) มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม 6) มหาวิทยาลัยนเรศวร 7) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 8) มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 9) มูลนิธิสยามกัมมาจล 10) ศูนย์วิจัยพัฒน มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และ 11) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยสนับสนุนการพัฒนาตนเองของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้ง 2 รุ่น จำนวน 636 แห่ง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 23,177 คน ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของนักเรียน เน้นการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนในสถานศึกษาจำนวน 258,280 คน สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ได้อย่างเสมอภาค อันจะเป็นโมเดลการพัฒนาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

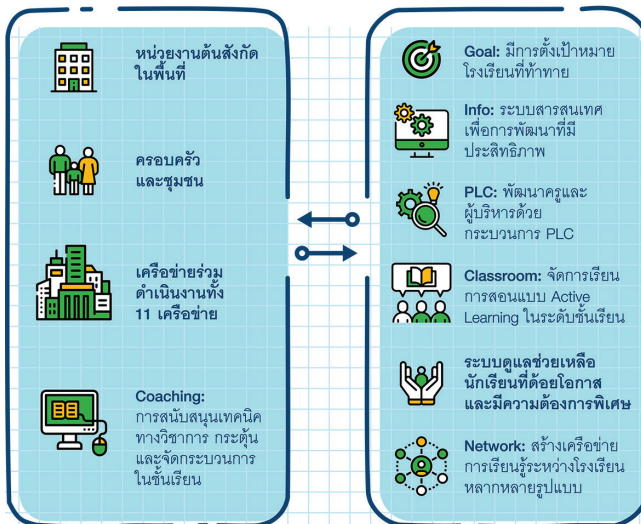
แนวคิดและการดำเนินงาน

โครงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ทั้งระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมุ่งหวังให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ที่จะไปสู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบายในระดับต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การดำเนินงานจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อสนับสนุนโรงเรียนเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากเครือข่ายร่วมพัฒนาทั้ง 11 เครือข่ายที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงได้อย่างต่อเนื่องเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของโรงเรียน โดยมี 6 มาตรการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
(โรงเรียนขนาดกลาง 636 แห่ง)

2. กระบวนการวิจัย ติดตาม ถอดบทเรียนเพื่อการสื่อสารและขยายผล เพื่อหนุนเสริมการติดตาม และประเมินผลร่วมกับเครือข่ายร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน และการประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation) สนับสนุนให้เกิดการขยายผลจากโรงเรียนต้นแบบที่มีความพร้อมสูง นำเครื่องมือที่ได้จากการวิจัยมาใช้ วัดผล และสามารถนำไปขยายผลในเชิงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของงานวิจัย การวิจัยเพื่อเก็บเกี่ยวผลการศึกษาเพื่อนำไปเป็นต้นแบบของการพัฒนาและขยายผล ให้เกิดการสื่อสารสังคม (Policy Advocacy) ทั่วไป เพื่อสร้างการรับรู้และเรียนรู้จาก ผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง เพื่อนำไปสู่การสร้างแรงขับเคลื่อน เชิงนโยบายและการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา

ผลการดำเนินงานในภาพรวมของการขับเคลื่อนการพัฒนา โรงเรียนตลอด 3 ปี

โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเองทำให้นักเรียนกว่า 190,000 คน มีโอกาส เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้น ลดช่องว่างทางการศึกษาได้ตามภารกิจหลัก ผ่านกระบวนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ เกิดการเหนี่ยวนำหน่วยงานภาคี เครือข่ายที่สำคัญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำให้เกิดแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบทั้งในระดับโรงเรียนและหน่วยงาน ต้นสังกัด ด้วยแนวคิด **‘โรงเรียนพัฒนาตนเอง’** รวมถึงการพัฒนาครูและผู้บริหาร ทุกคนในโรงเรียน ครอบคลุมโรงเรียนขนาดกลางทั่วประเทศ 636 แห่ง จนเป็นหนึ่งใน **‘ต้นแบบ’** ของการพัฒนาโรงเรียน ด้วยมาตรการสำคัญ 6 มาตรการ ได้แก่

1. มีการตั้งเป้าหมายของโรงเรียนได้คมชัด
2. มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการคุณภาพ
3. มีการพัฒนาครูแกนนำและสร้างชุมชนเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC)
4. มีเครือข่ายภายนอกโรงเรียน
5. มีนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียน และ
6. มีระบบดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล

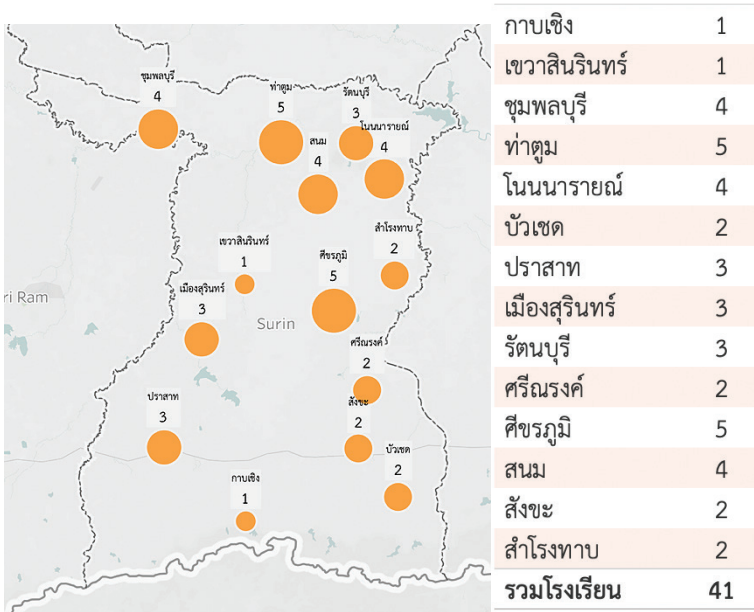
นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้เกิดการวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ เครื่องมือ และ นวัตกรรมการประเมินเชิงพัฒนา การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน และ นวัตกรรมของการสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและเครือข่ายใหม่ ลดอัตราการหลุดออกจากระบบ การศึกษา ลดภาวะการณเรียนรู้อดถอย เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และที่สำคัญเกิดระบบดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนตามความต้องการและ ศักยภาพได้อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนตาม Core Learning Outcomes สูงขึ้น โดยรูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้น และการวิเคราะห์ ข้อมูลสำคัญกับระบบการศึกษาส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ เกิดการ สนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในระดับพื้นที่และบุคลากรเข้ามาร่วมเรียนรู้และ สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียน และเหนี่ยวนำให้ทุกภาคส่วนร่วม ขับเคลื่อนการสร้างโอกาสและคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

มีโรงเรียนเข้าร่วมการพัฒนา 2 รุ่น รุ่นที่ 1 จำนวน 11 แห่ง และรุ่นที่ 2 จำนวน 30 แห่ง รวมทั้งสิ้น 41 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 14 อำเภอ ในเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 เขต โดยส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร 786 คน นักเรียน 10,598 คน และ นักเรียนยากจนพิเศษ 3,570 คน โดยมี 3 เครือข่ายร่วมพัฒนา คือ

1. มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต มีโรงเรียนเข้าร่วม 19 แห่ง (รุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2)
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีโรงเรียน เข้าร่วม 12 แห่ง
3. มูลนิธิลำปลายมาศพัฒนา มีโรงเรียนเข้าร่วม 10 แห่ง

ข้อมูลโรงเรียนและพื้นที่ในโครงการ TSQP จังหวัดสุรินทร์

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านตะเคียนกุยวิทยา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

เครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม : มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต

1. **ข้อมูลพื้นฐาน** โรงเรียนบ้านตะเคียนกุยวิทยา หมู่ 9 ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายสุเทพ แผลงทับ ครู 15 คน นักเรียน 347 คน เป็นนักเรียนยากจน 66 คน นักเรียนยากจนพิเศษ 241 คน

2. **ผลการดำเนินงานตามมาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง มีดังนี้**

- 1) **Goal** : พัฒนานักเรียนให้มีทักษะชีวิตและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สู่ศตวรรษที่ 21 มีการปรับและตั้ง Goal ของโรงเรียน ดำเนินงาน ด้วยกระบวนการ DE โดยการมีส่วนร่วม ผู้บริหาร ครู นักเรียนและ ชุมชน ผลที่เกิดขึ้นคือ ผู้บริหารหนุนเสริม คณะครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ชุมชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองให้ความร่วมมือ นักเรียนมีส่วนร่วมและพัฒนาตัวเอง
- 2) **Info** : โรงเรียนมีการใช้ระบบ Q-info อย่างต่อเนื่อง นำข้อมูลมา บริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพของนักเรียน สามารถ นำข้อมูลในระบบ Q-info มาลงข้อมูลในระบบ Schoolmis ได้ และ นำข้อมูลในระบบ Q-info มาจัดการปัญหาการมาเรียนของนักเรียน
- 3) **Classroom** : การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วย โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน (CIP) ตามแนวทางของ OECD โดย นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ครูมีการพัฒนาตนเองและ สร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รวมถึง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้บริหารให้การสนับสนุน และ เป็นผู้นำกระบวนการ

- 4) **PLC** : การใช้ชุมชนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ (PLC) ในการพัฒนาตนเองของครู เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีประเด็นการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาการของนักเรียน การแก้ปัญหาการอ่านเขียน การพัฒนาทักษะการอ่านเขียนคิดคำนวณพัฒนาทักษะอาชีพ ผู้บริหารให้การสนับสนุน มีการติดตามช่วยเหลือ ถามข่าวเป็นระยะ มีแนวคิดในการพัฒนาโรงเรียนและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ คณะครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ
- 5) **การพัฒนาครูแกนนำในโรงเรียน (Coach ภายในโรงเรียน)** : พัฒนาครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับต่างโรงเรียน การอบรมเพิ่มเติมร่วมกับหน่วยงาน สพฐ. และหน่วยงานอื่น
- 6) **Network** : การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนของ โหนด (เครือข่ายระหว่างโรงเรียน) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น Goal/PLC/Q-Classroom/CIP รวมถึงความรู้ที่ได้จากการสะท้อนคิดของผู้เชี่ยวชาญ เครือข่ายภายในโรงเรียน โรงเรียนจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จัดแสดงผลงานนักเรียน ชุมชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดและพัฒนาตัวเอง คณะครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างห้องเรียนผ่านช่องทาง Online และ Onsite ส่งผลให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและกล้าเสนอความคิดในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น ครูได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จาก PLC เกิดภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ได้เครือข่ายความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน มีการพัฒนาร่วมกัน มีการประสานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน

เครือข่ายภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด/เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาพิเศษ ศึกษาธิการจังหวัด อาจารย์/นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ

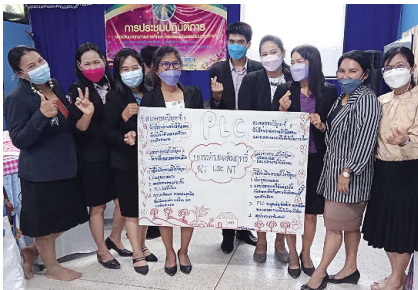
- 7) **การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและพัฒนาตามศักยภาพ (โรงเรียนมาตรฐานปลอดภัย : Safe School) :** โรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยโอกาส และมีความต้องการพิเศษให้ได้รับการดูแลและพัฒนาเต็มตามศักยภาพรายบุคคล/ประสานกับครอบครัว/เยี่ยมบ้าน
- 8) **การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) :** การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ปัจจุบัน การพัฒนาด้านวิชาการ การพัฒนาทักษะด้านการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 การจัดการด้านความปลอดภัยของนักเรียน การปรับบริบทและสิ่งแวดล้อม

3. การขับเคลื่อนโครงการของโรงเรียน กระบวนการพัฒนาครูเพื่อพัฒนา นักเรียนด้วยกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) แบบเปิดชั้นเรียน (Open Class) ด้วยการบันทึกวีดิทัศน์ของครู ที่จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ประกอบการประเมินเพื่อพัฒนานักเรียน (Formative Assessment)

- 1) **กิจกรรมที่ 1 PLC/PLC Online** โรงเรียนมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งการร่วมกิจกรรมทาง Online และ Onsite เชื่อมโยงกับ Q-Classroom ประยุกต์จากสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจากการนำไปปฏิบัติเป็นองค์ความรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้โรงเรียนมีเครือข่ายร่วมการพัฒนาทั้งโดยการจัดตั้งและที่เกิดขึ้นเองอย่างหลากหลาย โดยมีการดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

- 2) **กิจกรรมที่ 2 KM (Q-Network)** การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายในประเด็นต่าง ๆ เช่น แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การตั้งเป้าหมาย แนวทางการดำเนินกระบวนการ PLC ของแต่ละโรงเรียนตัวอย่าง Q-classroom และ CIP เกิดการติดต่อประสานงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น
- 3) **กิจกรรมที่ 3 Q-classroom** การจัดห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทาง Active Learning โดยใช้เครื่องมือ OECD โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน (CIP) ตามขั้นตอนของ OECD มีแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครู มีชิ้นงานของนักเรียน
- 4) **กิจกรรมที่ 4 วิเคราะห์เป้าหมายของโรงเรียน (School Goal)** ผ่าน DE โรงเรียนมีเป้าหมายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยมีความเป็นเจ้าของร่วมกัน รวมทั้งมีแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายและสามารถดำเนินการตามแผน
- 5) **กิจกรรมที่ 5 ส่งเสริมและติดตามการใช้ระบบสารสนเทศ (Info)** โรงเรียนดำเนินการ Q-info ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันทุกชั้นตอนได้รับการอบรมทุกคน มีการติดตามเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารให้ความสนใจสามารถใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ใช้จัดการเรียนรู้ และการติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล

4. ผลการพัฒนานักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ นักเรียนมีการทำงานเป็นทีม เกิดความร่วมมือระหว่างกัน มีความสามารถคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พัฒนาทักษะการสื่อสาร ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และความภูมิใจในท้องถิ่น

5. ความก้าวหน้าของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ มีการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกโรงเรียนในหลายประเด็น ได้แก่ สภ.อำเภอ สำโรงทาบ เป็นเครือข่ายร่วมมือด้านความปลอดภัย สิ่งเสพติด จราจร เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 ในการช่วยนิเทศ แนะนำ ช่วยเหลือ

6. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามกรอบแนวทางโครงการ TSQP คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน มีส่วนร่วมพัฒนาไปทั้งระบบ ครูรู้ศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนมีส่วนประเมินผลการเรียนของตนเอง การเรียนรู้ตามวัย ระดับพัฒนาการ การดูแลแก้ไขปัญหาความเสี่ยงของนักเรียนแต่ละคน การเรียนการสอนเปลี่ยนหลักคิด พลังร่วมของครูและบุคลากร ในโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่ต้องพัฒนาร่วมกัน ความร่วมมือขององค์กร

7. ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบของโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน มีส่วนร่วมพัฒนาไปทั้งระบบ ครูรู้ศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนนักเรียนมีส่วนประเมินผลการเรียนของตนเอง การเรียนรู้ตามวัย ระดับพัฒนาการ การดูแลแก้ไขปัญหาความเสี่ยงของนักเรียนแต่ละคน การเรียนการสอนเปลี่ยนหลักคิด พลังร่วมของครูและบุคลากรในโรงเรียน

8. ข้อจำกัดของการพัฒนาโรงเรียน พบว่า การนำครูพัฒนาและปฏิบัติอย่างจริงจัง การสื่อสาร ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน การทำงานที่ต่อเนื่อง การทับซ้อนกันของห้วงเวลาและกิจกรรมจากต้นสังกัด และสถานการณ์โควิด-19

9. การดำเนินงานในระยะต่อไปของโครงการ การเชื่อมโยงระบบประกันคุณภาพและการเชื่อมโยงระบบ PA ในการพัฒนาระบบการบริหาร พัฒนาคู และพัฒนานักเรียน

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านโพนครก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

เครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม : มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต

1. ข้อมูลพื้นฐาน โรงเรียนบ้านโพนครก ตั้งอยู่ที่ตำบลโพนครก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายศุภณัฐ อินทร์งาม ครู 15 คน นักเรียน 226 คน เป็นนักเรียนยากจน 41 คน นักเรียนยากจนพิเศษ 147 คน

2. ผลการดำเนินงานตามมาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง มีดังนี้

- 1) **Goal :** โรงเรียนมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน และร่วมประเมินผล มีกระบวนการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ โรงเรียนสามารถบูรณาการแนวคิดการวิเคราะห์บริบทด้วยเทคนิค SWOT แนวคิดการประเมินผลเชิงพัฒนา การบริหารเชิงกลยุทธ์มาประยุกต์ใช้และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน และโรงเรียนยังสามารถนำแนวคิดการพัฒนาครูและบุคลากรด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 2) **Info :** มีระบบข้อมูล สามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อวางแผนการจัดชั้นเรียนการเรียนการสอน และการติดตามนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง เพื่อการติดตามและช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม และทันทั่วถึง
- 3) **PLC :** นำกระบวนการ PLC และกระบวนการ LS มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาครูและบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนได้ในระดับดี ครูได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สร้างสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี

- 4) **การพัฒนาครูแกนนำในโรงเรียน (Coach ภายในโรงเรียน) :**
ส่งเสริม และกระตุ้นครูทุกคนให้พัฒนาเป็นครูแกนนำได้ทุกคน ทั้งระบบ และสามารถแนะนำโรงเรียนเครือข่ายได้
- 5) **Classroom :** โมเดล 6 ขั้นตอนของ OECD + STEM ครูปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนไปในทางที่เป็น Active Learning ที่เป็นรูปธรรม สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในประเด็นที่นักเรียนสนใจด้วยกระบวนการ Force Connection มีการสร้าง Passion ในการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมการสอนด้วยเทคนิค FILA Model ได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ห้องเรียนประสิทธิภาพสูง และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจสิ่งที่ศึกษามีทักษะคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และนักเรียนได้ประเมินตนเองแบบ Spider gram นักเรียนได้นำความรู้ขยายผลสู่ชุมชน ส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับความรู้ และนวัตกรรมใหม่ในการจัดทำตุ๊กตาโมเดล และเป็นแนวทางให้ผู้ปกครองเรียนรู้และต่อยอดความรู้ที่ได้นำไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนาอาชีพ และเป็นแนวทางในการมีช่องทางใหม่ๆ ในการขายสินค้า และความรู้ด้านเทคโนโลยี
- 6) **Network :** การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนของ โหนด (เครือข่ายระหว่างโรงเรียน) โรงเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน เทคนิคการใช้ระบบ Q-info และการบริหารเชิงระบบของโรงเรียนในโหนดเดียวกัน และนำมาปรับใช้กับโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับสถานการณ์ เครือข่ายภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนเป็นอย่างดี ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ทุกกิจกรรมเป็นอย่างดี ทั้งด้านความร่วมมือ และด้านทุนทรัพย์ เครือข่ายภายนอก

โรงเรียน ผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลศึกษานิเทศก์ ศึกษาธิการจังหวัด อาจารย์ นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ

- 7) **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน** : จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยโอกาสและมีความต้องการพิเศษ โดยใช้ฐานข้อมูลจากระบบ Q-info เป็นหลักในการวิเคราะห์นักเรียน จัดกลุ่มนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและเป็นพิเศษ ครูประจำชั้นและครูผู้รับผิดชอบวิเคราะห์วางแผน และหาแนวทางแก้ไขและช่วยเหลือ
- 8) **การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)** : โรงเรียนนิเทศ กำกับ ติดตาม และนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม มาวางแผนเพื่อพัฒนาต่อไป โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางและแนวทางในการพัฒนาเพื่อดำเนินการบริหารความเสี่ยง

3. ผลการพัฒนาให้นักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ มีดังนี้ **ด้านวิชาการ** นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ คิดยืดหยุ่น คิดต่าง เห็นได้ชัดเจนจากการนำเสนอ การตอบคำถาม และผลงานที่ปรากฏ และทักษะด้านอื่น ๆ ของนักเรียนนอกเหนือจากความคิดสร้างสรรค์ มีพัฒนาการในระดับดี เช่น การคิดวิเคราะห์ ทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ **ด้านพฤติกรรม** นักเรียนมีความสุขในการเรียน นักเรียนมีพัฒนาการด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ จิตสำธารณะ ในทางที่ดีและเป็นที่พอใจ

4. ความก้าวหน้าของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 2 ในการนิเทศให้คำแนะนำการจัดการเรียนการสอน/การบริหารจัดการชั้นเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพนครก ให้คำแนะนำการปฏิบัติตนของนักเรียน/ครูบุคลากรทางการศึกษาในช่วงโรคระบาด องค์การบริหารส่วนตำบลโพนครกให้การช่วยเหลือด้านความปลอดภัยของนักเรียน

ด้วยการพินยาฆ่าเชื้อทั่วบริเวณโรงเรียนในช่วงสถานการณ์โรคระบาด สมาคมผู้ปกครองจัดทา/บริจาควัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการป้องกันตนเองในช่วงสถานการณ์โรคระบาดอย่างเพียงพอและปลอดภัย

5. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง (Self-Directed Learning Package) หรือการใช้ Black Box สื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเองในศตวรรษที่ 21 แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามกรอบแนวทางโครงการ TSQP พบว่ามีการดำเนินงานตาม 6 มาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง โรงเรียนเปลี่ยนเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจากเดิมมุ่งเน้นที่รางวัลคะแนนจากการประเมินด้านความรู้ เป็นการพัฒนาให้นักเรียนแบบองค์รวมและพัฒนาทั้งระบบ ได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น สามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปเป็นแบบอย่างให้แก่โรงเรียนอื่นได้ มีนวัตกรรมการสอนที่ทันสมัยที่มี ครู นักเรียน ชุมชน ร่วมกันระดมความคิดร่วมกัน และเผยแพร่สู่โรงเรียนอื่นได้

6. ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การวางแผนดำเนินงานของครูทุกคน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ความร่วมมือและความไว้วางใจของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนและคุณครู ความมุ่งมั่นของครู ผู้บริหาร และชุมชนที่ให้ความร่วมมือ และนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พัฒนามากขึ้น

7. การดำเนินงานในระยะต่อไปของโครงการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดแบบสร้างสรรค์ ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และให้คำแนะนำในทุกประเด็นเมื่อเกิดปัญหาการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้ให้กับตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านน้ำเขียว (น้ำเขียววิทยาคม)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

เครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

1. **ข้อมูลพื้นฐาน** โรงเรียนบ้านน้ำเขียว (น้ำเขียววิทยาคม) ตั้งอยู่ที่อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อ นายประศาสตร์ ร่วมกล้า มีจำนวนครู/ข้าราชการครู 14 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน นักเรียน 186 คน เป็นนักเรียนยากจน 23 คน และยากจนพิเศษ 151 คน

2. **ผลการดำเนินงานตาม 6 มาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง** มีดังนี้

- 1) **Goal** : นักเรียนทุกคนมีการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถตามระดับชั้นที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร ได้รับการพัฒนาคุณธรรมด้านความมีวินัย จิตสาธารณะ การยิ้ม ไหว้ ทักทาย ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน Active Learning เน้นการสอนเชิงรุกแบบ 5 STEPs และประยุกต์ใช้แบบ 5 STEPs ใช้ชุมชนแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการ บริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบได้
- 2) **Info** : ครูทุกคนสามารถใช้งานโปรแกรมได้ทุกคน ทำให้โรงเรียนจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้ทันที ด้านการติดตามการมาเรียน ขาดเรียน รวมถึงผลการเรียนของนักเรียนรายบุคคล ลดภาระของครูในการจัดทำเอกสาร โรงเรียนมีข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน

3) **PLC : โรงเรียนใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกับกระบวนการนิเทศภายใน เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ Active Learning เน้นการสอนเชิงรุกแบบ 5 STEPs และประยุกต์ใช้ 5 STEPs มีวิธีการดำเนินการดังนี้**

(1) ครูและผู้บริหารได้ศึกษาทำความเข้าใจการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) วิธีการดำเนินการ PLC ศึกษาดำเนินการนิเทศภายใน วางแผนการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการชี้แนะภายในโรงเรียน (ครู Coach) ส่งเสริมพัฒนาการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active learning เน้นการสอนเชิงรุกแบบ 5 STEPs และประยุกต์ใช้ 5 STEPs

(2) โรงเรียนมีการดำเนินงานการพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) การดำเนินการจัดระบบการเรียนรู้วิชาชีพ PLC ของโรงเรียน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2564 กำหนดการจัด PLC 3 ระดับ ดังนี้ **ระดับโรงเรียน** ผู้บริหารและครูทุกคนร่วมกันวางแผนเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน ตรวจสอบการทำงาน ร่วมกันวางแผน แก้ไขปัญหา หาแนวทางการพัฒนางาน และสะท้อนผลการปฏิบัติงาน บันทึกการ PLC ในรูปแบบ Log Book ทุกครั้งที่มีการ PLC กำหนดปฏิทินการดำเนินการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง **ระดับชั้น/กลุ่ม** จัด 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ระดับชั้นปฐมวัย กลุ่มที่ 2 ระดับชั้น ป.1-3 กลุ่มที่ 3 ระดับชั้น ป.4-6 และกลุ่มที่ 4 ระดับชั้น ม.1-3 เพื่อร่วมกันพัฒนาและแก้ไขการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งหาแนวทางส่งเสริมและแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละช่วงชั้น กำหนดปฏิทินการดำเนินการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง **ระดับคู่ (Buddy)** ครูสอนสาระวิชาเดียวกันหรือกลุ่มสาระเดียวกันจับคู่ Buddy พัฒนางานร่วมกัน

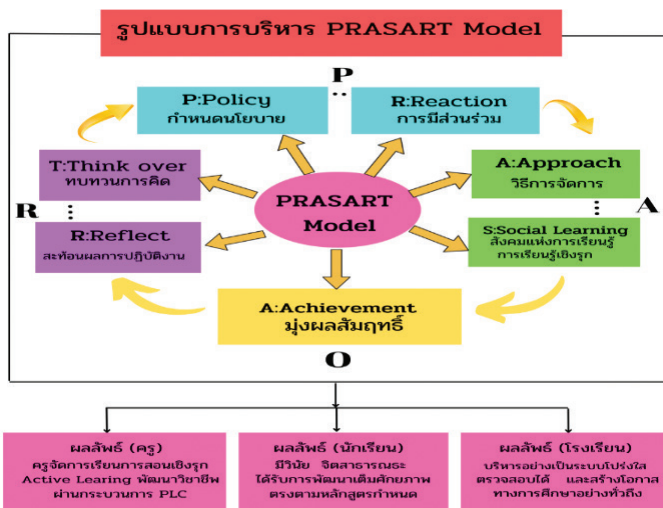
กำหนดปฏิทินการดำเนินการ 1 รอบวง PLC ชั้น Plan/Do/See ไว้อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยมีกลุ่ม PLC ระดับคู่ Buddy ทั้งหมด 7 กลุ่ม

ทั้งนี้กระบวนการ PLC ส่งผลให้ **ครู** เข้าใจกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) มีการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ Active learning เน้นการสอนเชิงรุกแบบ 5 STEPs มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนที่ผ่านการทำ PLC ที่เน้น Active Learning โดยใช้ 5 STEPs และประยุกต์ใช้ 5 STEPs มีการสังเกต ประเมินเพื่อปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้ **นักเรียน** มีความรู้เต็มตามศักยภาพที่หลักสูตรกำหนด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยเปรียบเทียบจากผลรวมเฉลี่ย ผลการทดสอบระดับชาติปีการศึกษา 2564 สูงกว่า ปีการศึกษา 2563 ทั้งระดับชั้น ป.6 และ ม.3 กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ อาทิ กล้าตั้งคำถาม กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าบอกเมื่อไม่เข้าใจ และให้เหตุผลได้ กล้านำเสนอหน้าชั้นเรียน หน้าเสาธงได้ มีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีทักษะการสื่อสาร

- 3) **Classroom** : การพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ครูมีความรู้ความเข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถออกแบบแผนการเรียนรู้รวมถึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน Active Learning ประยุกต์ใช้แบบ 5 STEPs
- 4) **Network** : เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลอื่น ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก

5) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน : นักเรียนได้รับความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา ดังนี้ ทุนปัจจัยพื้นฐาน ทุนปัจจัยพื้นฐานยากจนพิเศษ และทุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พวติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง ได้รับการศึกษาต่อเพิ่มขึ้น 100 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมนักเรียนก้าวสู่ความเป็นเลิศ เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ กิจกรรมคีตะ มวยไทย ขับร้องเพลง มีภาวะโภชนาการตามเกณฑ์ เป็นต้น

3. การขับเคลื่อนโครงการของโรงเรียนบ้านน้ำเขียว (น้ำเขียววิทยาคม) ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงานตามหลักคิด PRASART MODEL ประกอบด้วย

4. ข้อค้นพบสถานการณ์ปัญหาในห้องเรียน โดยมีเด็กเป็นตัวตั้ง เนื่องจากเด็ก ๆ มีความพร้อมแตกต่างกัน แก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน โดยผู้อำนวยการและครูมีบทบาทในการใช้ PLC ในการแก้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนด้วยการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน คำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างของเด็กนักเรียนรายบุคคล

สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มทำให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ดีขึ้น และเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยไม่ทิ้งเด็กคนไหนไว้ข้างหลัง

5. ผลการพัฒนาให้นักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ มีดังนี้ **ด้านวิชาการ** นักเรียนมีความรู้ตามหลักสูตรที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น **ด้านพฤติกรรม** นักเรียนมีความกล้าแสดงออก

6. ความก้าวหน้าของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่

- 1) **โรงเรียน** สร้างเครือข่ายการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนในเครือข่าย โรงเรียนรัตนบุรี 1 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองคู และโรงเรียนบ้านอาจญา เรื่องการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีการจับคู่การทำ PLC ระหว่างโรงเรียน เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5 steps
- 2) **เครือข่ายผู้ปกครอง** การระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา การพัฒนาบริบทและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียน โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครอง
- 3) **เครือข่ายคู่ Buddy** ร่วมกันพัฒนางานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการกำหนดปฏิทินการพัฒนางานร่วมกัน เช่น วางแผนการสอน ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ แก้ไขแผนให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น Active Learning สังเกตการสอน สะท้อนผลพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนและพฤติกรรมการสอนของครู พัฒนางานร่วมกันผ่านกระบวนการ PLC

7. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามกรอบแนวทางโครงการ TSQP มีจุดเน้นที่ความเป็นอิสระในการบริหารและพัฒนาตนเอง ให้มีคุณภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และการใช้นวัตกรรมในการพัฒนาครูและนักเรียน

8. ภาพรวมปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนา ระหว่างการดำเนินงานตามโครงการฯ จนถึงหลังการดำเนินโครงการปัจจัยที่ช่วยให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ ดังนี้

- 1) ผู้บริหารและคณะครูศึกษาและเข้าใจนโยบายของสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีความพร้อมด้านบุคลากรและมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียน
- 2) ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (School Goal) ของโรงเรียน ร่วมให้ข้อเสนอแนะและเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลการพัฒนาโรงเรียน และนักเรียน เพื่อจะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพตามความต้องการของทุกฝ่ายตามที่กำหนดไว้ในเป้าหมาย (School Goal) มีส่วนร่วมในการดูแล ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส เอาใจใส่ดูแล การมาเรียน การประชุมผู้ปกครอง การร่วมจัดทำผ้าป่าเพื่อการศึกษา
- 3) ทีมพี่เลี้ยง Coach/ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ให้ความสำคัญ แนะนำ เอาใจใส่ แก้ปัญหา และช่วยเหลือจนสามารถผลักดันการดำเนินงานของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
- 4) สถาบันสนับสนุนทุน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ให้ความสำคัญ แนะนำ เอาใจใส่และช่วยเหลือจนสามารถผลักดันการดำเนินงานของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ

9. ข้อจำกัดของการพัฒนา การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การใช้ PLC ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active learning ขาดช่วงและไม่ต่อเนื่อง

10. ก้าวต่อไปของการเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเอง การขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งของการพัฒนา และการสร้างเครือข่ายการทำงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

กรณีศึกษา : โรงเรียนสนมศึกษาการ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

เครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

1. **ข้อมูลพื้นฐาน** โรงเรียนสนมศึกษาการ ตั้งอยู่ที่อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ ระดับชั้นที่เปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้บริหารสถานศึกษา ชื่อ นางสาวเพ็ญศิริ แสนสุข มีครูและบุคลากร 32 คน นักเรียน 343 คน นักเรียนยากจน 44 คน และยากจนพิเศษ 52 คน

2. ผลการดำเนินงานตาม 6 มาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง มีดังนี้

- 1) **Goal:** (1) นักเรียนได้รับการพัฒนาให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เต็มตามศักยภาพ รวมทั้งพัฒนาคุณธรรม ความมีจิตสาธารณะ มีทักษะชีวิต ได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม (2) ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน Active Learning เน้นการสอนเชิงรุกแบบ 5 STEPs และประยุกต์ใช้ 5 STEPs เป็นแบบอย่างที่ดี โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือในการพัฒนา (3) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ใช้ข้อมูลสารสนเทศ (Q-Info) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดกระบวนการนิเทศภายในอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน สร้างวัฒนธรรมการทำงานในองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ บริหารอย่างเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนอำนวยความสะดวก สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และมีความเป็นกัลยาณมิตร (4) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองชุมชนส่งผลต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน

- 2) **Info :** (1) โรงเรียนมีการจัดบุคลากรรับผิดชอบการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการข้อมูลในระบบ Info และขยายสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อรองรับการดำเนินการตามระบบสารสนเทศ (2) ผู้บริหารใช้ระบบสารสนเทศบริหารจัดการโรงเรียน (3) ครูใช้ระบบสารสนเทศในการวัดประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการติดตามการเข้าเรียนของนักเรียน และภาวะโภชนาการของนักเรียน 100 เปอร์เซ็นต์ (4) ผู้บริหารและครูใช้ระบบสารสนเทศในการติดตาม ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล (5) ผู้บริหารและครูนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนและจัดทำรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน (SAR)
- 3) **PLC :** (1) โรงเรียนจัดทำแผนการขับเคลื่อน PLC ระดับสถานศึกษา และดำเนินการตามแผนซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ (2) ผู้บริหารและครูให้คำแนะนำการประยุกต์ใช้ 5 STEPs ร่วมกัน โดยได้รับคำแนะนำจากทีมงาน สน. สพป.สุรินทร์ เขต 2 (3) ทำ PLC ซึ่งครูจะสลับบทบาทของ Model Teacher กับ Buddy Teacher ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ PLAN-DO-SEE/REFLECT (4) การทำ PLC ในระดับ Buddy/กลุ่มย่อย ครูแต่ละคนเลือกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะพัฒนาคนละ 1 กลุ่มสาระ/1 ชั้นเรียนและ 1 ห้องเรียน (5) คู่ Buddy ในการพัฒนาจะกำหนดปฏิทินการพัฒนางานร่วมกัน (6) กิจกรรม PLC เกิดเป็น Best Practice ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และห้องเรียนคุณภาพ
- 4) **Classroom : ด้านครู** (1) พัฒนาการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน Active Learning เน้นการสอนเชิงรุกแบบ 5 STEPs และประยุกต์ใช้ 5 STEPs เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน เริ่มจาก 1. การตั้งคำถาม 2. การแสวงหาความรู้สารสนเทศ 3. สร้างองค์ความรู้ 4. เรียนรู้เพื่อการสื่อสาร และ 5. การตอบแทนสังคม นำความรู้ไปเผยแพร่ โดยผู้บริหารและคณะครูได้สะท้อนการจัด

กิจกรรมแต่ละครั้งให้เห็นทุกกระบวนการ ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และ หลังจัดกิจกรรม Active Learning โดยประยุกต์ใช้ 5 STEPs โดยได้รับคำแนะนำจากทีมงานศึกษานิเทศก์ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน **ด้านนักเรียน** มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน กล้าแสดงออก ครูมีผลงาน Best Practice เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน Active Learning โดยประยุกต์ใช้ 5 STEPs กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

- 5) **Network** : เครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันจัดกิจกรรม PLC เพื่อขยายเครือข่ายกับโรงเรียนบ้านสำโรงประชารัฐและโรงเรียนบ้านนาศรีสุข ‘ศรีสุขศึกษาคาร’ โดยวิทยากรเป็นทีมศึกษานิเทศก์ จาก สพพ. สุรินทร์ เขต 2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยประยุกต์ใช้ 5 STEPs
- 6) **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**: เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เกิดปัญหาภาวะการเรียนรู้ถดถอย เด็กบางส่วนที่ยังขาดโอกาสในการเรียนทำให้โรงเรียนเน้นไปที่การซ่อมเสริมเติมเต็มในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ให้นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

3. การขับเคลื่อนโครงการของโรงเรียน

- 1) **กิจกรรม การทบทวนเป้าหมายของโรงเรียน** (1) ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนสนมศึกษาฯ เข้าร่วมประชุมรับทราบถึงกรอบและแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (2) ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (3) มีพฤติกรรมที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ช่วยทำให้ทำงานไปสู่เป้าหมายได้เร็วขึ้น (4) ได้เปลี่ยนรูปแบบการคิด และรู้สึกสนุกไปกับการทำงาน ได้ใช้ปัญญา (3 ฐาน) คือ ฐานหัว ฐานกาย และฐานใจ ซึ่งจะสามารถช่วยทำให้สมอง ร่างกาย และจิตใจมีความพร้อมในการทำงาน หรือการเรียนรู้มากขึ้น มีความ Active มากขึ้นได้

- 2) **กิจกรรมอ่านเขียน เรียนเลข** นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อ่านออก คำพื้นฐานในแต่ละระดับชั้นได้ เขียนตามคำบอกจากคำพื้นฐานตามระดับชั้นได้ มีความสามารถ บวก ลบ คูณ หาร ตามระดับชั้น แก้โจทย์ปัญหาตามระดับชั้นได้
- 3) **กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน** นักเรียนมีทักษะสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนกับครู และคนอื่น ๆ มีมารยาท รู้กาลเทศะ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 4) **กิจกรรมพัฒนาครูเกี่ยวกับการสอน Active Learning และประยุกต์การใช้ 5 STEPs** ผู้บริหารและคณะครูได้สะท้อนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งให้เห็นทุกกระบวนการ ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังจัดกิจกรรม Active Learning โดยประยุกต์ใช้ 5 STEPs ทำให้ทีมงานเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สะท้อนความสำเร็จของปัญหาอุปสรรคร่วมกัน และเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา ได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปพัฒนาให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองจนนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ครูสามารถส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีความสุขสนุกสนาน มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน ครูประยุกต์ใช้ 5 STEPs ในการสอนและจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตื่นเต้น เสริมพลังทางบวก และการมีส่วนร่วมของนักเรียนทำให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อเตรียมจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ครูสามารถใช้ทักษะความรู้ไปเพิ่มช่องทางสื่อสารกับนักเรียนที่มีความแตกต่างกันได้มากขึ้น เป็นการกระตุ้นให้ครูมีการตั้งความหวัง คาดการณ์ล่วงหน้า เพื่อให้มีเป้าหมาย มีกำลังใจในการจัดกิจกรรม และมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

4. ข้อค้นพบสถานการณ์ปัญหาในห้องเรียน โรงเรียนสนมศึกษาการเน้น การซ่อมเสริมเติมเต็มในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ให้นักเรียน สามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต **ผู้อำนวยการ** ให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณจัดทำนวัตกรรมในแต่ละระดับชั้น และกำกับ ติดตาม ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรม อำนวยความสะดวกในการใช้ สื่อเทคโนโลยีในการสอน สัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ **ครู** สร้างนวัตกรรม ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทเรียนในช่วงแรก เพื่อรู้พื้นฐานความจำ และออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ การสอนซ่อมเสริมเติมเต็มให้กับนักเรียนที่มี ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ รวมไปถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะ ที่ดีของนักเรียน ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เช่น จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อ การเรียนรู้ สร้างปฏิสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับผู้ปกครอง

5. ผลการพัฒนานักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ มีดังนี้ **ด้าน วิชาการ** นักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ลดลง นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครู นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ร่วม ตอบคำถาม มีการทำงานเป็นกลุ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออกในการ นำเสนองาน มีการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข นักเรียนสามารถอ่านออก คำพื้นฐานในแต่ละระดับชั้น เขียนคำ พื้นฐานในแต่ละระดับชั้น และบวก ลบ คูณ หาร ตามระดับชั้นได้ เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้น **ด้านพฤติกรรม** นักเรียนใช้คำพูดที่ดีขึ้น ดูแลสุขอนามัยส่วนตัว มีจิตอาสา ทำกิจกรรมที่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน (อ่าน เขียน คิดเลข) มีจิตอาสา เก็บขยะ การช่วยงานชุมชน และช่วยเหลือเพื่อน โดยไม่รอคำสั่งได้

6. ความก้าวหน้าของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ โรงเรียน สนมศึกษาการได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากทีมงาน ศน. สพป.สุรินทร์ เขต 2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยการประยุกต์ใช้ 5 STEPs คณะครู นักเรียน ร่วมกับชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนให้สะอาดเรียบร้อยสวยงาม และการสนับสนุนด้าน ปัจจัยในการพัฒนาโรงเรียน

7. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามกรอบแนวทางโครงการ TSQP คือ (1) การพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการ PLC อย่างต่อเนื่อง (2) การสร้างเครือข่ายให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน

8. ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบของโรงเรียน มีดังนี้ (1) ทีมศึกษานิเทศก์ สพป.สุรินทร์ เขต 2 เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี (2) ครูเปิดใจรับระบบ Info มาใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน ซึ่งอำนวยความสะดวกภาระงานของครู (3) กิจกรรม PLC ช่วยให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงกิจกรรม PLC เกิดเป็น Best Practice ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และห้องเรียนคุณภาพ (4) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับกิจกรรม PLC และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รวมทั้งจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและปรับปรุงบริบทของสถานศึกษา (5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนบริเวณโรงเรียนให้สะอาดเรียบร้อยสวยงามและสนับสนุนด้านปัจจัยในการพัฒนาโรงเรียน

9. ข้อจำกัดของการพัฒนาโรงเรียน มีกิจกรรมในโรงเรียนมาก ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามปฏิทิน การย้ายเข้า-ย้ายออกของครู ทำให้เป็นอุปสรรคในการจับกลุ่ม PLC ทำกิจกรรมได้ไม่ต่อเนื่อง

10. ก้าวต่อไปของการเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเองของโรงเรียน คือ เพิ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและเพื่อนครูเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่อง

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านโชคนาสาม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

เครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม : มูลนิธิลำปลายมาศพัฒนา

1. **ข้อมูลพื้นฐาน** โรงเรียนบ้านโชคนาสาม ตั้งอยู่ที่ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา ชื่อ นางอินทิดา พอใจ มีครูและบุคลากร จำนวน 23 คน นักเรียน จำนวน 368 คน นักเรียนยากจน 30 คน นักเรียนยากจนพิเศษ จำนวน 94 คน

2. **ผลการดำเนินงานตาม 6 มาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง** มีดังนี้

- 1) **Goal:** (1) มีการจัดการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (2) มีสนามพลังบวก มีแนวปฏิบัติและมีบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (3) เปลี่ยนโครงสร้างตารางเรียนโดยใช้ 3 นวัตกรรม จิตศึกษา PBL และ PLC (4) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนาครูผ่าน PLC และ (5) สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC
- 2) **Info:** มีระบบสารสนเทศในการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบครบทุกชั้นเรียน และมีการตรวจสอบและนำผลด้านสุขภาวะของนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพ
- 3) **PLC:** สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมีกระบวนการพัฒนาครูผ่าน PLC ทุกสัปดาห์ในระดับช่วงชั้น และ ทุก 2 สัปดาห์ในระดับโรงเรียน เพื่อสะท้อนความสำเร็จ และมีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ช่วยเหลือและโค้ช (2) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC ในระดับเครือข่ายเขตพื้นที่การศึกษา โดยการเป็นวิทยากรขยายผลการใช้นวัตกรรม มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่เป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับโรงเรียนที่สนใจ

- 4) **Classroom :** ครู (1) ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning (2) จัดกิจกรรมจิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายใน (3) บูรณาการ PBL ฐานสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ (4) ภาษาไทยวรรณกรรมสู่การคิดขั้นสูง (5) คณิตศาสตร์ Proactive (6) ครูมีความคิดที่เป็น Growth Mindset เป็นนักเรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น (7) มีทักษะการเป็นครูโค้ช/ครู Facilitator (8) มีคุณลักษณะ ความรู้ และทักษะที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ (9) ประเมินตนเองและแสวงหาการได้ Reflection กล้าขอรับและยินดีที่รับฟัง และ (10) มีการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่าน PLC อย่างสม่ำเสมอ **นักเรียน** (1) มีความรู้พื้นฐาน K Core ที่อยู่ใน Learning Area (2) มีสมรรถนะพื้นฐาน 6 ด้าน (3) มีทักษะ Executive Functions : EF (4) มีทักษะชีวิต Learning Skill and Digital Skill (5) มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และ (6) มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 5) **Network :** เครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน **ครู** มีเครือข่ายโรงเรียนพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และเครือข่ายสถานีโทรทัศน์การศึกษาขั้นพื้นฐาน **เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน** เครือข่ายห้องเรียน เครือข่ายกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
- 6) **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน :** ใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบทุกระดับชั้น 100 เปอร์เซ็นต์ สร้างเครือข่ายเพื่อการขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เรียกว่าสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLN

3. การขับเคลื่อนโครงการของโรงเรียน

- 1) **นวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน** (1) จัดศึกษา เพื่อพัฒนาปัญญา ภายใน (2) บูรณาการ PBL ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ความเป็นชุมชน ครูร่วมกันวิเคราะห์ วิพากษ์ เพื่อให้สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลาง อีกทั้งออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็น Active Learning เพื่อพัฒนาปัญญาภายนอก ที่เชื่อมต่อกับความเป็นบริบท การส่งเสริมสุขภาวะนักเรียนผ่านโครงการงาน (3) ภาษาไทยวรรณกรรม เพื่อการคิดขั้นสูง เพื่อให้เห็นความงอกงามของกระบวนการคิดที่ เกิดขึ้นกับนักเรียน นอกจากนี้ได้ความเข้าใจในเรื่องของหลักภาษา แล้ว นักเรียนยังเกิดคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่รักการอ่านมากขึ้น คงสมาธิ กำกับตนเองในการอ่าน กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล
- 2) **นวัตกรรมในการพัฒนาองค์กร PLC** สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมีกระบวนการพัฒนาครูผ่าน PLC ทุกสัปดาห์ในระดับช่วงชั้น และ ทุก 2 สัปดาห์ในระดับโรงเรียนเพื่อสะท้อนความสำเร็จและ นิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ ช่วยเหลือ และ โด๊ป

4. **ข้อค้นพบสถานการณ์ปัญหาในห้องเรียนจากการนำนวัตกรรม การเรียนรู้ ผ่านจิตศึกษา PBL และ PLC พบว่านักเรียนรู้จักการกำกับตนเอง และสามารถ ตัดสินใจในการเลือกปฏิบัติได้ถูกต้องอย่างมีคุณธรรม นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ ได้ด้วยตนเองและเผชิญปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง ทำงานสำเร็จ และนักเรียนมีทัศนคติที่ดี ต่อผู้อื่นสามารถรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของ ผู้อื่นได้**

- 1) **แนวทางของโรงเรียนในการแก้ไขสถานการณ์/ปัญหา โดยมีเด็ก เป็นตัวตั้ง** ใช้กิจกรรมจิตศึกษามีสะท้อนความคิด และสร้างทางเลือกด้วยตัวของนักเรียนเอง ขณะที่ครูใช้สื่อหรือวรรณกรรมในการ บูรณาการในกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อคลี่คลายปัญหา
- 2) **วิธีแก้ปัญหา นวัตกรรม เครื่องมือที่พัฒนา และการบูรณาการ** โรงเรียนบ้านโชคนาสามใช้กิจกรรมจิตศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมเชิงลบ ให้เป็นพฤติกรรมเชิงบวก เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้กับคนในสังคม เช่น การบลูตี การทะเลาะวิวาท ภาวะซึมเศร้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้กิจกรรม PBL การแก้ปัญหาเพื่อการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่มีผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคต และใช้กิจกรรม PLC ยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่ เพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น โดย**ผู้บริหาร**ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาตนเองของครูอย่างสม่ำเสมอ **ครู**ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรม **ผู้ปกครอง**ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ **นักเรียน**เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมการเรียนรู้

ทั้งนี้ ผลจากการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียนบ้านโชคนาสามเกิดการเรียนรู้หรือเรียนรู้้อย่างมีความสุข โดยไม่ทิ้งเด็กคนไหนไว้ข้างหลัง รักโรงเรียน มีจิตอาสา เรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง มีสุขภาพทางด้านร่างกาย จิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง

5. ผลการพัฒนานักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ มีดังนี้ ด้านวิชาการ นักเรียนมีผลสำเร็จทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้แบบ PBL และภาษาไทยผ่านวรรณกรรม **ด้านพฤติกรรม** นักเรียนมีสุขภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สูงขึ้นตามช่วงวัย และนักเรียนมีความสุขมากขึ้น

6. ความก้าวหน้าของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามาร่วมเป็นวิทยากร เพื่อขยายผลการใช้นวัตกรรม จิตศึกษา PBL PLC Q-Info เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Best Practice จากการใช้นวัตกรรมของครูจนเป็นที่ยอมรับ ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจระดับดีมาก

7. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามกรอบแนวทางโครงการ TSQP คือ 1) พัฒนาต่อยอดนวัตกรรมจิตศึกษา PBL PLC และนำระบบ Q-Info มาใช้ 2) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ฐานสมรรถนะ

8. ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบของโรงเรียน มีดังนี้

(1) โรงเรียนใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ จัดการเรียนการสอน Active Learning PBL (2) มีระบบสารสนเทศ (Q-Info) เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบ (3) มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 100 เปอร์เซ็นต์ (4) สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมีกระบวนการพัฒนาครูผ่าน PLC (5) นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ (6) มีทักษะและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และ (7) มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

9. ข้อจำกัดของการพัฒนาโรงเรียน พบว่า มีสาเหตุจากครอบครัวย้ายถิ่น เพื่อประกอบอาชีพ ส่งผลให้นักเรียนย้ายติดตามบ่อยครั้งจึงเกิดปัญหาถดถอยด้านการเรียน และปัญหาความยากจนของครอบครัว

10. ก้าวต่อไปของการเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเองของโรงเรียนบ้านโชคนาสาม คือ เป็นโรงเรียนพื้นที่แห่งการเรียนรู้และนวัตกรรมเต็มรูปแบบ

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านเขือเพลิง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

เครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม : มูลนิธิลำปลายมาศพัฒนา

1. **ข้อมูลพื้นฐาน** ผู้อำนวยการ นายสุธี ศรีเครือดำ ระดับชั้นที่เปิดสอน ชั้นอนุบาล 2 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครู 13 คน นักเรียน 185 คน นักเรียนยากจน 56 คน และนักเรียนยากจนพิเศษ 92 คน

2. **ผลการดำเนินงานตาม 6 มาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง** มีดังนี้

1) **Goal : ด้านนักเรียน** นักเรียนได้รับการยกระดับการเรียนรู้จนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ สามารถสื่อสารได้ คิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบ แก้ไขปัญหาจากสิ่งที่ตัวเองเผชิญได้ รู้จักจัดการตนเอง เมื่อเจอสภาวะกดดัน มีทักษะด้านดิจิทัลในการจัดการข้อมูล และรู้จักการทำงานเป็นทีม **ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา** ได้รับการพัฒนาศักยภาพจนสามารถเป็น ครูโค้ช (Coach) จากการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ Active Learning จิตศึกษา PBL PLC **ด้านชุมชน** ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับคณะครูในโรงเรียน คือ การช่วยพัฒนาโรงเรียน การร่วมสมทบทุนเพื่อการศึกษาของนักเรียน และการเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานที่เริ่มจะสูญหายไป เช่น การทำข้าวต้มมัด การสานไม้ไผ่ เป็นต้น

2) **Info :** การจัดทำข้อมูลสารสนเทศภายในโรงเรียนเป็นระบบและมีระเบียบ แม้บางระบบจะยังไม่ได้ปฏิบัติอย่างเต็มร้อย แต่คุณครูในโรงเรียนกระตือรือร้นอยากเรียนรู้ เช่น ระบบ Q-Info เป็นต้น

- 3) **PLC** : เรียนรู้ที่จะนำปัญหาที่พบเจอมาร่วมสนทนากับคณะครูด้วยกัน ร่วมรับฟัง มีความกล้าที่จะนำเสนอแนวทางการแก้ไข รู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น พร้อมทั้งเรียนรู้ที่จะเปิดใจยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ไปพร้อมกับผู้อื่น
- 4) **Classroom** : มีการจัดบรรยากาศและบริบทของห้องเรียนที่สร้างสรรค์ ซึ่งเกิดจากการพูดคุย ถามความคิดเห็นของนักเรียนเป็นหลัก และเมื่อนักเรียนนำเสนอความคิดเห็นของตัวเองออกมา คุณครูรับฟังและยอมรับที่จะปฏิบัติตามเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าสิ่งที่นักเรียนต้องการไม่ได้ส่งผลเสียใดกับทั้งผู้อื่นและตนเอง และผลที่ได้ตามมาจากการยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือ นักเรียนมีความรักห้องเรียนมากขึ้นเพราะคุณครูสร้างบรรยากาศให้ห้องเรียนเป็นเหมือนบ้านหลังที่สอง
- 5) **Network** : ผู้อำนวยการ และคุณครูมีสื่อกลางที่ใช้ในการติดต่อกับนักเรียนและผู้ปกครองที่หลากหลาย ซึ่งผู้อำนวยการและคุณครูสามารถพาตัวเองและนักเรียนเข้าไปอยู่ในโลกของกันและกันได้ โดยที่นักเรียนเปิดใจให้การยอมรับโดยไม่มีข้อแม้ เช่น กลุ่มไลน์ Facebook TikTok และช่อง YouTube เป็นต้น
- 6) **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน** : เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย จะได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ด้วยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบคัดกรองนักเรียนยากจน (CCT) และจากการเยี่ยมบ้านนักเรียนที่ครูได้ลงพื้นที่จริง ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนคนหนึ่งมีความสับสนเสี่ยงที่คาดว่าจะตั้งครุฑ คุณครูจึงเรียกมาซักถามส่วนตัวโดยใช้วาจาที่มีความปลอดภัย ซึ่งนักเรียนจะคลายความกังวล มีความไว้วางใจ จนคุณครูสามารถนำนักเรียนไปรับการตรวจที่ถูกต้อง โดยที่นักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และนำมาซึ่งผลการตรวจที่ประจักษ์ชัด จากนั้นคุณครูจึงนำตัวอย่างนี้มาเล่าสู่กันฟังในกลุ่มนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการอุทิศ

3. การขับเคลื่อนโครงการของโรงเรียน ใช้นวัตกรรมจิตศึกษา PBL และ PLC เป็นฐานกิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพและคุณธรรมผ่านโครงการพัฒนาศักยภาพเสริมสร้างการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น ส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนบ้านเข็เพลิงมีทักษะทางอาชีพเพิ่มมากขึ้นและผู้ปกครองเองมีความพึงพอใจกับโครงการนี้ให้การสนับสนุนทั้งทุนทรัพย์และความรู้แก่ลูกหลาน

4. ข้อค้นพบสถานการณ์ปัญหาในห้องเรียน

- 1) **แนวทางของโรงเรียนในการแก้ไขสถานการณ์/ปัญหา โดยมีนักเรียนเป็นตัวตั้ง** จัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากความรู้พื้นฐานให้กับนักเรียนก่อน เป็นการเรียนรู้ค่อยเป็นค่อยไปให้โอกาสนักเรียนและไม่ตัดสินในทันที จัดทำสื่อ ใบงาน นำเข้ามาใช้สอนในห้องเรียนอย่างหลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ทำซ้ำ ๆ ซ้ำ ๆ พยายามสอดแทรกกิจกรรมเข้าไปในเนื้อหาวิชาเรียนให้มากที่สุด เช่น การสอนภาษาอังกฤษโดยการจับทเรียนสำเร็จรูปที่ครูทำขึ้นเอง การสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรม การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เม็ดเต้ หรือแม้แต่การสอนวิชาวิทยาศาสตร์จากกิจกรรม PBL เป็นต้น และการพยายามพูดคุยถึงปัญหาในห้องเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ซึ่งเกิดจากการสร้างข้อตกลงที่นักเรียนสร้างขึ้นเองไม่ได้เกิดจากครูเป็นผู้กำหนด ซึ่งจุดนี้จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกถึงการถูกบังคับจนนำมาซึ่งการต่อต้านไม่ยอมทำ เพราะครูมองว่าการที่ให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดทุกอย่างขึ้นเอง นักเรียนจะเต็มใจทำมากกว่าการที่ผู้อื่นบอกให้ทำ
- 2) **วิธีแก้ปัญหา นวัตกรรม เครื่องมือที่พัฒนา และการบูรณาการผลการพัฒนานักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ** มีดังนี้ **ด้านวิชาการ** เริ่มต้นที่การมองปัญหาในห้องเรียนร่วมกัน การใช้ นวัตกรรมจิตศึกษา PBL และ PLC เครื่องมือและการบูรณาการ คือ การพูดคุยถึงปัญหาที่นักเรียนมองเห็นตรงกัน (จิตศึกษา) การนำ

เหตุการณ์ รูปภาพ หรือสถานการณ์ที่ใกล้เคียงมาลงในกลุ่มสนทนา จนเชื่อมเข้าสู่ตัวนักเรียนและเพื่อน ๆ ในห้องเรียน จากนั้นนำเรื่องราวที่พูดคุยไปใช้เมื่อนักเรียนอาจได้พบเจอในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นการกระตุ้นทักษะ EF อีกด้วย PBL คือการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้จากการที่ได้พบเจอปัญหาจนนำไปสู่การหาทางแก้ไขซ้ำ ๆ จนกว่าจะเจอคำตอบจนนักเรียนเกิดความชำนาญ รู้จริงในเรื่องที่ทำ และเป็นความรู้ที่ติดตัวนักเรียนไปตลอดชีวิต PLC คือการพูดคุย การเล่าสู่กันฟัง เริ่มจากครูบอกเล่าปัญหากับครูในสายชั้น จนมาถึงระดับโรงเรียนเมื่อเห็นว่าปัญหานี้คุณครูทุกคนประสบพบเจอเช่นกัน ครูกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง และครูกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อหาทางแก้ไข หรือเล่าความก้าวหน้าในการดำเนินการต่าง ๆ ทำให้ได้ฝึกการกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเกิดจากสนามพลังบวก ที่ผู้อำนวยการ คุณครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ร่วมสร้างด้วยกันมาจากการใช้วัตกรรมการศึกษา PBL และ PLC จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน

ผู้อำนวยการโรงเรียน มีบทบาทในการอำนวยความสะดวก ด้านงบประมาณ การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้มาอบรมให้กับคุณครู การให้คำปรึกษา และการตัดสินใจบางอย่างที่คุณครูจำเป็นต้องขอความคิดเห็นจากท่านผู้อำนวยการ **ครู** เป็นผู้อำนวยการความสะดวก ให้กับนักเรียนในห้องเรียน เช่น การจัดหาอุปกรณ์ที่นักเรียนต้องใช้ ความรู้ สื่อสารสนเทศ เทคโนโลยี และคำปรึกษา เป็นต้น **ผู้ปกครอง** ช่วยสอนเสริมจากที่คุณครูสอนในโรงเรียนกลับมาสู่การสอนที่บ้าน ซึ่งจะเป็นการช่วยทวนให้นักเรียนได้เกิดความกระจำและมีความมั่นใจในความรู้ที่ได้รับมา **คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** เป็นสื่อกลางในการประสานงาน และข่าวสาร ระหว่างครูในโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

5. ความก้าวหน้าในการสร้างร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ ผู้อำนวยการและคุณครูสามารถเป็นผู้นำทางด้านการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้อื่นได้ ผู้ปกครองและชุมชนมีความเชื่อมั่นในตัวผู้สอน

6. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามกรอบแนวทางโครงการ TSQP คือ เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนด้วยนวัตกรรม จิตศึกษา PBL และ PLC สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระดับโรงเรียนในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน โดยผู้บริหารเปลี่ยนวิธีคิด นำวิธีการและนวัตกรรมเพื่อมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา เป็นนักเรียนรู้ สามารถบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ครูเปลี่ยนวิธีคิด จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นนักเรียนรู้ พัฒนาตนเองในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ของโลก สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในการยกระดับศักยภาพการเรียนรู้ นักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับวัย ดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง

7. ภาพรวมความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบของโรงเรียน
นักเรียนมีความสุขและสนุกในการเรียนรู้ คุณครูเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ สามารถสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง

8. ข้อจำกัดของการพัฒนาโรงเรียน พบว่า ตามปีการศึกษา เมื่อนักเรียนมีการเลื่อนชั้น ก็จะต้องเริ่มมองปัญหาที่นักเรียนที่เข้ามาในปีการศึกษาใหม่ เพราะนักเรียนแต่ละคนแต่ละชั้นปัญหาที่พบจะไม่เหมือนกัน ซึ่งอาจจะเกิดจากสภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

9. ก้าวต่อไปของการเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเองของโรงเรียน คือ การเป็นโรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการใช้นวัตกรรม จิตศึกษา PBL และ PLC แก่ผู้ที่สนใจ

โครงการ โรงเรียนพัฒนาตนเอง Teacher and School Quality Program: TSQP

กับกรณีศึกษาในโครงการ
โรงเรียนพัฒนาตนเองในพื้นที่
จังหวัดสุรินทร์

เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดำเนินงาน
กับเครือข่ายร่วมพัฒนา 11 แห่ง

รุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2
รวม 636 โรงเรียน

โรงเรียน
ในสังกัด

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานับพื้นฐาน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา
รวม 23,177 คน

นักเรียน
258,280 คน

กระจายตัวใน
41 จังหวัด ทั่วประเทศ

กระบวนการพัฒนาคุณภาพ
โรงเรียนทั้งระบบ

รูปแบบ
การดำเนินงาน

กระบวนการวิจัย ติดตาม ถอดบทเรียน
เพื่อการสื่อสารและขยายผล

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

ครอบคลุม 14 อำเภอ ใน 3 เขตพื้นที่การศึกษา
จำนวน 41 โรงเรียน

ส่งเสริมพัฒนาครู
และบุคลากร 786 คน

นักเรียน 10,598 คน

นักเรียนจากจนพิเศษ 3,570 คน

3 เครือข่าย
ร่วมพัฒนา

มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต
โรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 10 แห่ง

มูลนิธิสืบลำปางมาศพัฒนา
โรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 19 แห่ง

สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2
โรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 12 แห่ง

การพัฒนา
โรงเรียน
ทั้งระบบ

- Goal: ตั้งเป้าหมายโรงเรียนที่ท้าทาย
- Info: ระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ
- PLC: พัฒนาครูและผู้บริหารด้วย PLC
- Classroom: จัดการเรียนการสอน Active Learning
- ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยใจอาสา มีความต้องการพิเศษ
- Network: สร้างเครือข่ายเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน หลากรูปแบบ

6 โรงเรียนกรรณศึกษา ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

โรงเรียนบ้านตะเคียนกวยวิฑูรยา

อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ (สหป.สุรินทร์ เขต 1)

เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 - มัธยมศึกษา 3

ครู 15 คน

นักเรียน 347 คน

นักเรียนจากจน 66 คน
จากจนพิเศษ 241 คน

โรงเรียนบ้านโพนนคร

อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ (สหป.สุรินทร์ เขต 2)

เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 - มัธยมศึกษา 3

ครู 15 คน

นักเรียน 226 คน

นักเรียนจากจน 47 คน
จากจนพิเศษ 147 คน

ผลการดำเนินงาน

- พัฒนาทักษะชีวิต, คติธรรมที่ 21 และใช้ DE ส่งเสริมมีส่วนร่วมพัฒนา
- เรียนรู้ Active Learning ตลอดโครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน (CIP) ใช้เครื่องมือ OECD
- พัฒนาคุณค่านำไปโรงเรียน (Coach)
- ระบบและนักเรียนที่คิดว่าต้องการศิลปะ/ เชื้อบ้าน
- สร้างเครือข่าย สด.อำเภอสำโรงทาบ และ สหป.สุรินทร์ เขต 1
- นักเรียนคิด วิเคราะห์ อดิธาธา ข้อสาร และภูมิใจในท้องถิ่น

ผลการดำเนินงาน

- มีกระบวนการจัดการแบบมีส่วนร่วม
- จัดการเรียนรู้โดยใช้ 6 ขั้นตอน OECD - STEM
- จัดการเรียนรู้แบบห้องแล็บ หรือ Black Box
- ใช้ Q-Info วิเคราะห์และจัดคุณนักเรียนที่ต้องการช่วยเหลือแล้ว
- นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ คิดค้นกิจกรรม วิเคราะห์เป็น ใช้เทคโนโลยีได้ มีความสุข
- สร้างเครือข่าย สหป.สุรินทร์ เขต 2, จน.สด.โพนนคร และ สบค.โพนนคร

ระยะต่อไป

เชื่อมโยงระบบประกันคุณภาพ และพัฒนากระบวนการพัฒนาครู นักเรียน

ระยะต่อไป

เน้นเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ให้นักเรียนคิด สังเคราะห์ เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงของตนเอง และประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้

โรงเรียนบ้านน้ำเขียว (น้ำเขียววิฑูรยา)

อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ (สหป.สุรินทร์ เขต 2)

เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 - มัธยมศึกษา 3

ครู 14 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน

นักเรียน 186 คน

นักเรียนจากจน 23 คน
จากจนพิเศษ 151 คน

โรงเรียนสามัคคีวิทยาคาร

อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ (สหป.สุรินทร์ เขต 2)

เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 - ประถมศึกษา 6

ครูและบุคลากร 32 คน

นักเรียน 343 คน

นักเรียนจากจน 44 คน
จากจนพิเศษ 52 คน

ผลการดำเนินงาน

- เป็นอิสระ บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง
- จัดการเรียนรู้ Active Learning และประยุกต์ใช้แบบ 5 STEPS
- PLC ผู้บริหาร ครูระดับโรงเรียน ระดับชั้น/กลุ่ม และระดับผู้ (Buildly)
- มีทุนการศึกษา เงิน ทุนปัจจัยพื้นฐาน-จากจนพิเศษ ทุนจาก พมจ.
- มีเดือนงานผ่าน PRASART MODEL เน้นผลสัมฤทธิ์ นักเรียน และโรงเรียน
- นักเรียนกระตือรือร้น กล้าถาม แสดงความคิดเห็น ในทุกสัปดาห์ และมีความสุข
- สร้างเครือข่าย รร.บ้านหนอง, รร.บ้านจากง, ผู้ปกครอง และ Buddy พัฒนางานสอน

ผลการดำเนินงาน

- จัดการเรียน Active Learning และประยุกต์ใช้แบบ 5 STEPS
- ครูประยุกต์ใช้แบบ 5 STEPS กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ เกิด Best practice
- นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน กล้าแสดงออก
- สร้างเครือข่ายเรียนรู้ PLC กับ รร.บ้านอำเภอประจักษ์บุรี และ รร.บ้านมาศศิษฐ์
- ซ่อมเสริมเพิ่มเติมทักษะการเรียนรู้ตลอดไปแก่กล้าคิด กล้าเขียน
- นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และครูผู้สอน กล้าคิด แสดงออก

ระยะต่อไป

สนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งของกระบวนการพัฒนา และสร้างเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

ระยะต่อไป

เพิ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู เพื่อการพัฒนาตนเอง

โรงเรียนบ้านโพนนาสาม

อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ (สหป.สุรินทร์ เขต 3)

เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 - มัธยมศึกษา 3

ครู 23 คน

นักเรียน 368 คน

นักเรียนจากจน 30 คน
จากจนพิเศษ 94 คน

โรงเรียนบ้านแจ้เพ็ญ

อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ (สหป.สุรินทร์ เขต 3)

เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 2 - ประถมศึกษา 6

ครูและบุคลากร 13 คน

นักเรียน 185 คน

นักเรียนจากจน 56 คน
จากจนพิเศษ 92 คน

ผลการดำเนินงาน

- ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ จัดกิจกรรม Active Learning, จัดศึกษา, บูรณาการ PBL, PLC
- ใช้ระบบ Q-Info พัฒนาผู้เรียน และผู้สอน
- ครูมี Growth Mindset เป็นนักเรียนรู้ และเป็นโค้ช
- เล็งเห็นทักษะ EF, Learning skill and Digital skill, ทักษะในศตวรรษที่ 21
- มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่ เป็นแห่งเดียว
- สร้างชุมชนการเรียนรู้ PLN เพื่อผู้ช่วยผู้เรียนนักเรียน

ผลการดำเนินงาน

- พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ครูผู้เรียนเป็นโค้ช
- จัดกิจกรรม Active Learning, จัดศึกษา, บูรณาการ PBL, PLC
- บูรณาการบูรณาการกิจกรรมเรียนรู้ เป็นวิชาการศึกษาปัญญา
- สส. ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีช่องทางทางการเรียนการสอน เช่น Line T.ToK, YouTube
- มีการแลกเปลี่ยนจากจน จนพื้นที่อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ผู้ปกครองและชุมชนร่วมมือกันผู้ช่วยผู้เรียน

ระยะต่อไป

เป็นโรงเรียนพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และนวัตกรรมเต็มรูปแบบ

ระยะต่อไป

เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้นวัตกรรม จัดศึกษา PBL และ PLC